

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE# 00966763

WWW.FATEH.CO

NEW
PRIDE OF PUNJAB
PREMIUM PUNJABI TIMEPIECES

ਬਾਨਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਘੜੀਆਂ:
ਸਾਡਾ ਵਕਤ, ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ

WWW.FATEH.CO

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਰੈਲਬ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Fifth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 25, Issue 51; December 21, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਧਾਮੀ

ਮੋਹਾਲੀ : ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਮੋਹਾਲੀ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ ਰਾਜ ਲਾਲੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵੀ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਜਾਰਜੀਆ ਦੇ ਰੈਸਟੋਰਾਂ 'ਚ 11 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਣੇ 12 ਦੀ ਮੌਤ

ਤਬਲੀਸੀ : ਜਾਰਜੀਆ ਦੇ ਗਦੌਰੀ ਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਰੈਸਟੋਰਾਂ 'ਚ 11 ਭਾਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ 12 ਵਿਅਕਤੀ ਮ੍ਰਿਤ ਪਾਏ ਗਏ। ਜੋਰਜੀਆ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੈਸਟੋਰਾਂ 'ਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਮੈਨੋਆਕਸਾਈਡ ਗੈਸ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਬਲੀਸੀ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 11 ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਮੀਰ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਵਿੰਦਰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਲਾਲ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਗਿਆਰਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ: ਡੱਲੇਵਾਲ

ਖਨੌਰੀ (ਸੰਗਰੂਰ) - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਖਨੌਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਬੁਲੇਟਿਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਹਿਮ ਜੰਮਿਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਤਕਨੀਕ ਵਧੇਗੀ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵੀ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਵੀ ਵਧੇਗਾ। ਪਰ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ?

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ, ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ, ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ - ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ, ਅਭੈ ਚੌਟਾਲਾ ਇਨੈਲੋ ਹਰਿਆਣਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਢਿੱਲੋਂ ਬਰਨਾਲਾ, ਸਾਬਕਾ 7 ਵਿਧਾਇਕ ਮਦਨ ਲਾਲ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਕਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਹੁਲ ਇੰਦਰ ਭੱਠਲ, ਭਾਨਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਤਬਲਾ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ-ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ : ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਤੇ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਫੜੇ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਖੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। 9 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਜਨਮੇ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਸੇਂਟ ਮਾਈਕਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਜੇਵੀਅਰ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਡਾਂਸਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਪਤਨੀ ਐਂਟੋਨੀਆ ਮੈਨਕੋਲਾ, ਦੋ ਧੀਆਂ ਅਨੀਸ਼ਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਤੇ ਇਜਾਬੇਲਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਤਾਲ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਉੱਘੇ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਮਹਰੂਮ ਔਲਾ ਰੱਖਾ ਦੇ 73 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ 1988, ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕੈਡਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ 1990, ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਪੁਰਸਕਾਰ 2002 ਅਤੇ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ 2023 ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮੀਰ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਇਥੇ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਦ ਜਾਂ ਸਰਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਜਾਕਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸਤਾਦ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਦੱਸਿਆ।

GOLDEN STATE REALTY

"Realtor You Can Trust"
CRE Group Inc.

* ਘਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 916-612-5773

Sam Chahal MBA
Sohanpreet Singh
Realtor - Lic# 01504071

Contact for Real Estate and Mortgage Needs

P: 916-612-5773
E: Samchahal@hotmail.com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਬੰਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਰਟੇਜ਼ ਦੇ ਵਾਧਾ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving: All kinds of Sweets, Snacks & Food, Chaat & Tikki Stall, Pani Puri Stall, Bhel Puri / Pav Bhaji, Falooda Kulfi

Catering Services: Wedding Ceremonies, Receptions, Birthday Parties, Religious Gatherings, Corporate Events, Picnics / Bar-b-que

Additional Services: Warmers, Chaffing Dishes, China & Silverware, Linen Rental, Waiters & Bartenders

31053 Alhambra Blvd., Union City CA 94087 Ph. (510) 489-9190 Fax (510) 489-9111

1275 W Wilton Ave., Hayward CA 94543 Ph. (510) 264-6300 Fax (510) 264-6345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

18 years of experience

Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance

Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ
ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

ਚਾਹਵਾਨ ਕਾਲ ਕਰੋ:
ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

TBF
THE BAINS FIRM

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION
Motorcycle vs.
Truck Collision

\$8 MILLION
Wrongful Death

\$5.25 MILLION
Traumatic Brain Injury

\$1.1 MILLION
Burn Injury

\$1.1 MILLION
Pedestrian vs. Motor
Vehicle Collision

*Past Performance
Not a Guarantee of
Future Results

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

Offices in San Francisco and Union City

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com

www.thebainsfirm.com

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

WE'RE HIRING!

OTR Drivers
Michigan Terminal
MI to TX dedicated runs

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟਰਮੀਨਲ ਲਈ ਸਾਨੂੰ
ਓ ਟੀ ਆਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਲਈ ਪੱਕੇ ਲੋਡ।

Contact Us
For Details

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

+1 (734) 209-1964

+1 (734) 228 6300

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਛੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਸਿੱਖ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਦੋ ਸਿੱਖ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਐਤਵਾਰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੰਨੀਸਾਈਡ ਅਤੇ ਬਰਡ ਐਵੇਨਿਊਜ਼ 'ਤੇ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਦੇ ਡਿਲਿਵਰੀ ਵੈਨ ਵਿਚ ਟੱਕਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗੀਅਰ (ਹੈਲਮਟ) ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਕਿ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਦੇ ਵੈਨ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਨੋਂ ਬੱਚੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅੰਤਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ 13 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਇਕਲੋਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਘਰੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਕਲੇ, ਤੇ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਦੀ ਵੈਨ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਏ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਗੱਤਕਾ ਟੀਮ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਸੋਮਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ

ਲਈ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਕਰਕੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਭਾਈਚਾਰਾ ਗਹਿਰੇ ਸੋਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 559-892-3006 ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 559-289-4121 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

looking for a USA Citizen match for 6/1988 born, 5'9" divorced girl and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently working in India and holding a Canada visitor visa. The girl belongs to Punjab (Ludhiana). Please contact us at: Cell 262-960-7366. 47-49

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 1991 born, 5'7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 224-422-4773. 44-47

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Arora family seeks a compatible match for their 33 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Cast no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejveeraroras@gmail.com 47-50

Jat Sikh parents looking for a suitable match for their 27, 6'-0" son, born & raised in the US. He is currently an AVP for an investment bank and resides in Chicago. Looking for a match from Jat Sikh family, U.S. or Canadian Citizen. Please contact us at 1-224-545-1048 or singhpaul696@gmail.com 45-48

Seeking gursikh and educated match for Saini sikh turbaned boy. 97 born, 5'4". B.Tech from IIT, Guwahati. Working as Sr. Engineer in MNC in Bangalore. Serious enquiries, please contact us at: 765-570-0149 (USA) or 98182-87307 (INDIA) 44-47

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 1987 ਬੋਰਨ, ਕੱਚ 5'-11", ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, ਸੋਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੌਬ ਕਰਦੇ, ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬੇ ਏਰੀਆ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨੋਸੈਂਟਲੀ ਡੀਵੋਰਸਡ (ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ), ਲੜਕੇ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 1-510-281-7065 ਜਾਂ ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ +91-98993-79442 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਈਮੇਲ cjsingh55@gmail.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। 41-44

Singh Tax & Accounting Services LLC.
SINGH AUTO & HOME INSURANCE
 Individual & Business Tax related Services

ਸੇਵਾਵਾਂ: *ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ, ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਟੈਕਸ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈਆਰਐਸ ਐਂਡਿਟ (ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ) ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 * ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Ph: 248-982-2036

Office Locations
Michigan: 36167 Ford Rd. Westland, MI 48185
Minnesota: 6043 Hudson Rd, Suite#399A Woodbury, Minnesota 55125

Email: STS2021@SinghTaxServices.com;
www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh MST
 IRS Enrolled agent,
 Insurance Agent-
 Casualty & Property
 Notary Public

UMA TRAVELS
 2535 West Devon Ave.,
 Chicago, IL 60659

For Delhi-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras
 Call For Special Sale Fares
Call: 773-338-5603

Sistar Mortgage
 A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
 Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
 balbir.grewal@sistarmortgage.com
 balbirgrewal.sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

Balbir (Bill) Grewal
 MORTGAGE LOAN OFFICER
 NMLS# 353442

Corporate NMLS# 48434
 AZ License# BK-0945946

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdip Singh Sandhu DHMS, BAMS
HOMEOPATHIC NATURAL MEDICINES

When Tired of all Treatments, For any Disease,
 At any Age, Try Alternative Treatment

Ph: (408) 687-1899
(925) 557-9093

Email: Homeomdicine@yahoo.com
 Website: www.Homeopathyatoz.com

7021 Village Parkway, Dublin, CA 94568
 Practice under provision of Act S8_577 State of CA

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਟਾਕਟਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸੰਪੰਨ

ਸਟਾਕਟਨ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਟਾਕਟਨ ਵਲੋਂ 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਇਲ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਹਾਜ਼ਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਸਮੁੱਚੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ 'ਤੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸ਼ੋਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੀ।

ਹੋਈ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ; ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, (ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮਵਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਟਾਕਟਨ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਸਭਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਗਜ਼ਲਗੋ, (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲੱਕੀ) ਨੂੰ ਸਭਾ

ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ, (ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਕਵੀ) ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ (ਸਭਾ ਦੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ) ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ ਦੇ ਮੁੜ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਟਾਕਟਨ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕ, 'ਮਨ

ਪ੍ਰੋ: ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲੱਕੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ, 'ਧੜਕਣ ਲੱਗੀ ਹਾਂ ਮੈਂ,' ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਉਤਾਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ ਬੋਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। 'ਹਰ ਇਕ ਬਾ' ਤੋਂ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ,' ਕਿ ਨਗਮੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ

ਉਹ ਆਪੇ ਨਾਲ ਉਠਣਗੇ।' ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਨੇ, 'ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਲਈ ਸੱਜਣਾਂ ਵੇ, ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗੁਲਾਬਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਫੀਆਨਾ ਤਰਜ਼ ਦਾ ਗੀਤ, 'ਸਾਈਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਤੇ ਖਾਲੀ ਝੋਲੀ, ਖਾਲੀ ਏ ਕਸ਼ਕੋਲ।' ਸੁਣਾ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਹਰਿੰਦਰ ਅਣਜਾਣ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, 'ਰਾਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੰਧਾਂ ਹੋਵਣ, ਤੁਰਨੇ ਨੂੰ ਜਦ ਦਿਲ ਕਰਦਾ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬੋਲ, 'ਬੋਲ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁੱਝ ਕਹਿ ਜਾਂਦੀ ਤੇਰੀ ਸਾਦਗੀ। ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਨੇ, ਹੈਪੀ ਬਰਥਡੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ, 'ਬਲੀਦਾਨ' ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ ਦੁਆਰਾ, 'ਰੋਸ਼ਨੀ' ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੁਗਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 209-610-5055

ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀ ਗਜ਼ਲਗੋ

ਗੁਣਗੁਣਾਉਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਅਮਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲ; 'ਇਸੇ ਆਸ ਵਿਚ ਉਹ ਭੀੜ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਰਲਦੀ ਹੋਈ,

ਅਮਰੀਕੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ

ਹੋਵਰਡ : ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਸੰਚਾਲਕ ਦਾ ਜ਼ਿਮਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ-ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। 'ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਵਰਿਆਮ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਬੰਦਾ

ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖੇ ਸੁਣੇ ਹੰਢਾਏ ਤਜਰਬੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁੱਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸਟਾਕਟਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂੜ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ

'ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 30 ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਸਰੀ: ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਸਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 'ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਲੀਟਵੁੱਡ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹਾਲ, ਸਰੀ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਤਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੰਚ ਆਗੂ ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ।

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੱਜ ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਗੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਵਿਚ

ਆਮ ਨਹੀਂ ਹਾਂ' ਸਭਾ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣੀ ਲਗ-ਪਗ ਅੱਗਤ ਪਿੱਛਤ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਛੱਤੋਂ ਮਾਰਦਾ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 1970-71 ਦੇ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸੰਚਾਲਕ ਨੇ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਤੋਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਚਨਾ ਆਪ ਬੋਲੇਗੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਿਓ ਪਰ ਜੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਸੰਘੀ ਘੁੱਟ ਦਿਓ ਜਾਂ ਪੁੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰੇਗੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਇਆ ਨਵਾਂ ਖੋਜ ਪਰਚਾ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਸ 'ਤੇ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਕਹਿਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਨੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ।

ਸਟਾਕਟਨ ਤੋਂ ਆਏ ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਚੋਣਵੇਂ ਮਨਪਸੰਦ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵਿਚ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਦਾ ਨੌਗਾ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਪੁੱਗਾ ਪੇਸ਼ੇ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ 'ਚਾਲੀ ਦਿਨ' ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਰ ਤੋਂ ਹਲਚਲ ਮਚਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ 'ਸਪਲਿੰਟਰ ਵਾਟਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਾਸਤੇ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ। ਨਿੱਕੀ ਜਾਂ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਛੇਤਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਟਪਟੇ ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਭਰਪੂਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੇਬਲਾਂ 'ਤੇ ਪਰੋਸੇ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਲੰਚ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਭਟਕਾ ਉਟਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ, ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ, ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਆਦਿ ਤੀਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਭਲੀ ਸਮਝੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁੰਨਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਾਰੇ ਵੀ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਡਾ. ਮੋਹਣ ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਮਗਰੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੋਲਿਆ ਗਿਆ! ਸੰਤੋਖ ਮਿਨਹਾਸ ਵੀ ਗਿਲਾ ਕਰਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਲੱਭਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਨੂੰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਬੜੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਪਰਚੇ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਰਵਾਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 30 ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲਕਸ਼ ਕਾਵਿਕ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ।

ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹੀ, ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਧਾਮੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੋਸਾਂਝ, ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਵਿਰਕ, ਮੀਨੂੰ ਬਾਵਾ, ਡਾ. ਸੁਖਬੀਰ ਬੀਹਲਾ, ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਅਟਵਾਲ ਪੂਨੀ, ਵੀਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹਪੁਰੀ, ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮੰਗਤ ਕੁਲਜਿੰਦ, ਜਸਬੀਰ ਮਾਨ, ਸੁੱਖੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਛੀਨਾ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਰਾਜ ਹਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਸਾਇਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਉੱਥੇ ਹੀ ਅਰਨਵ ਗੋਤਮ, ਮਹਿਕਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਨੂਰ ਬੱਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਤਹਿ ਘੁੰਮਣ, ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਪ, ਰੂਬੀ ਔਲਖ, ਸਕਸੈ ਕਪੂਰ, ਨਵਦੀਪ ਬਰਾੜ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੱਧਨ, ਆਯੂਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਬੈਂਸ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਸਾਇਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ

ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਲਾਲ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਸਿਰਫ ਗ਼ਜ਼ਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਚ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮਕਸਦ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੰਚ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਕਿ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਸਿਰਫ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲ

ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਾਭਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ 'ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ' ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਕਾਵਿਸ਼ਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ, ਦਵਿੰਦਰ ਗੋਤਮ ਅਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਗਿੱਲ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੈਮੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ, ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸੋਹੀ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਭੁੱਲਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਨੋਟ, ਨਰਿੰਦਰ ਭਾਗੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤ ਮਨਪ੍ਰੀਤ, ਜਸਦੀਪ ਮਾਨ, ਪਰਤਾਪ (ਰੀਜਾਇਨ), ਨਵਜੋਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਘਾ ਨੇ ਵੀ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਵਿਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ।

-ਹਰਦਮ ਮਾਨ

ਗਲੋਬਲ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਡੀਸੀ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ

ਚੁੰਨੀ ਖੇੜਾ: ਗਲੋਬਲ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਡੀ.ਸੀ. ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਿਕਰਮ ਮਸੀਹ, ਪਰਵਿੰਦਰ, ਸੋਮਨਾਥ, ਚਰਨਜੀਤ, ਯੂਸਫ ਮਸੀਹ, ਦਲੀਪ, ਜਸਵਿੰਦਰ, ਕੁਲਦੀਪ, ਸਾਹਿਲ, ਜੋਸਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਸਲੇ ਲਿਆਏ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਐਤਕੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਸੀਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ (25 ਦਸੰਬਰ), ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮਸੀਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਇਕ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਲ ਭਰ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨਾ ਮਸੀਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਚੋਣਾਂ ਅੱਗੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 24 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਅਤੇ 25 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਚਰਚਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਚੋਣਾਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

-ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ

ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ: ਲੰਬੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਫਤਰ ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਘਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ

ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਪਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਚਕਮਾ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੁਜੋਂ, ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੱਖੋਕੇ (ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ), ਡਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ, ਡਾ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ, ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ,

ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿਤੀ। ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਲਈ 'ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ', ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਲਿਆ ਸੁਪਨਾ ਅੱਜ ਹੋਰ ਵੀ ਧੁੰਦਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਹੋਰ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੰਢਲੀ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ

ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ, ਸ. ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਗਿਲਵਾਲੀ, ਸ. ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ ਗਿਲਵਾਲੀ, ਸ. ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਆਲਕੋਟ ਅਤੇ ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿਲਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸੱਤੇ ਯੋਧੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 1913 ਵਿਚ ਬਣੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਰ, ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਉਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਤਜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ 8000 ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਬੇਸੁਮਾਰ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਲੜੀ। ਭਾਵੇਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਫੌਜੀ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਦੇ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਪਰ ਬਾਕੀ ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਸਰਗੋਧੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 5 ਵਿਚ ਇਕ ਫੌਜੀ ਫ਼ਾਉਣੀ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨਾਮਦਾਰ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੂਹ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀਵਤਿਆਂ ਨੂੰ 16 ਨਵੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਾਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਰਾਕੇਸ਼ ਅਦਲੱਖਾ, ਕੌਂਸਲ ਅਭੀਸ਼ੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਐਨ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਡਿਪਟੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਢੇਸੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ,

ਪੰਕਜ ਆਂਸਲ, ਰਾਜ ਮੋਗਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਿੱਜਲ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੰਢਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਰਜੀਤ ਸ਼ੇਰਗਿਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਮੰਢਲੀ, ਪੰਕਜ ਆਂਸਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਸੁਜੋਂ, ਗਜ਼ਲਗੋ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਢੇਸੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਲੋਕ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ, ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਡਿਪਟੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਰਾਕੇਸ਼ ਅਦਲੱਖਾ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਅਤੇ ਪਰਸਾਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਦਾ ਗਦਰ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਬੇ ਏਰੀਆ, ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗਦਰ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਬੇ ਏਰੀਆ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਅਟਵਾਲ ਬਰਦਰਜ ਵਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਦਾਮ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਲੋਂ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਥਲੀਟ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ

ਸੋਨ, 1 ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ 2 ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰੈਕ ਐਂਡ ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ 20 ਸੋਨ ਤਗਮੇ, 6 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਅਤੇ 4 ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮੇ, ਸੁਖਨੈਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 2 ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਅਤੇ 2 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ 2 ਸੋਨ ਤਗਮੇ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ ਨੇ 2 ਸੋਨ ਤਗਮੇ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ 6 ਸੋਨ ਅਤੇ 2 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ 3 ਸੋਨ ਅਤੇ 3 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਨੇ 4 ਸੋਨ ਅਤੇ 2 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ 2 ਸੋਨ ਅਤੇ 1 ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਨੇ 2 ਸੋਨ ਅਤੇ 1 ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ 1 ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੰਬਰ ਨੇ 2

ਗ੍ਰੀਬੀ ਭਾਈ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਕਰਨਾਲ ਨੇ 'ਬੋਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਅਥਲੀਟ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਥਲੀਟ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟ੍ਰੈਕ ਅਤੇ ਫੀਲਡ ਗੇਮਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਅਥਲੀਟ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਦੇਵੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਟਰੱਸਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

-ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ)

ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੀ ਬਾਲ ਪੁਸਤਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ

ਬੰਗਾ: ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉਘੇ ਸਿਰਜਕ, ਸੰਪਾਦਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ 'ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਮਰ ਗੋਸੁਆਮੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਦੇਣ ਕਾਬਲੇ-ਗੌਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਮਰ ਗੋਸੁਆਮੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਨਰੋਆ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਉਹ ਉਤਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਚੌਥੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫਰ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ

ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੈਂਟ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਰਸਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਰਮ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰਮ ਲਧਾਣਾ ਨੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਬਾਲ ਰਸਾਲਾ 'ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ' ਇੰਡੀਆ ਬੁੱਕ ਆਫ ਰਿਕਾਰਡਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕੋ

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਡਮ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁੰਡਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ, ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੀਆ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਮਲੇਸ਼, ਦੀਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਭਾਦੀਪ ਕੌਰ, ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਕਰੇਗਾ 2034 ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ

ਜਿਊਰਖ-ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ 2034 ਵਿਚ ਵੀਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂਕਿ 2030 'ਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਮਹਾਂਕੁੰਭ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੇਨ, ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਮੋਰੋਕੋ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਅੱਜ ਇਥੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਫੀਫਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਯਾਨੀ ਇਨਫੈਂਟਿਨੋ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਗੁਣਵੱਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura

New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਗੁਰਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਮੁਅਤਲ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਗੁਰਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਗਾਜ਼ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਫਾਈਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਖਰੜ ਸੀ.ਆਈ.ਏ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ

ਰੁਕਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣ

ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੇ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਜੇਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ ਸਟਾਫ ਖਰੜ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਨੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ 100ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ 100ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਸਿਰਫ਼ ਫਲਿਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦਾ

ਸਿਨੇਮਾ ਲਈ ਜਨੂਨ ਫੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਲਿਮਾਂ ਕਲਾਤਮਕਤਾ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਟਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਵਾਉ ਐਵੇਨਿਊ ਸਥਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਲੁਏ ਆਪਣੇ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਫੈਸਲਾ ਹਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕਾਵੇਰੀ ਕਾਰਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਿਹਾੜ ਜੇਤੂ 'ਚ ਬੰਦ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਜ਼ਰੀਏ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਦਾਲਤ

ਹੁਣ ਅੱਠ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਸਵਤੀ ਵਿਹਾਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਤਰੁਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲਾ ਸੁਣਨ ਮਗਰੋਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਫਰਜ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੋਵੇ ਜਨਤਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ 21 ਫਰਜ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਫਰਜ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। 2014 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ 12 ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸੁਕਾਂਤ ਮਜੂਮਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਜੂਮਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਸੁਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਨਾਲ ਫੋਨ ਤੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਅਪਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ ਰਾਜ ਲਾਲੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 17 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵੀ ਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਸੱਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੀਤੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰ. ਬੀ. ਆਈ।) ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸੀਮਾ 116 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਵਧਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1 ਜਨਵਰੀ, 2025 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਾਡੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ: ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 75 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੀ ਸਾਡੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸੁਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ 49 ਮਿੰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਖੂਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸੁਕਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਲੂਹ ਲੂਹਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 6 ਦਹਾਕਿਆਂ ਚ 75 ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ 2047 ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਏਕਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੀ ਇਸ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2014 ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 55 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੱਤਾ ਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਇੰਦਰਾ

ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਖੂਨ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜੀ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਹੈ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਗੈਰ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੰਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ। ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ 2 ਲੱਖ ਤੱਕ ਵਧਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰ. ਬੀ. ਆਈ।) ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸੀਮਾ 116 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਵਧਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1 ਜਨਵਰੀ, 2025 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਮਾਰਜਿਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਧਦੀ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਨਾਲ 86 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੋਟੇ ਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌਤਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਗਈ: ਰਾਜਪਾਲ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਾਦਗਾਰ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਉੱਪਰ ਫੁੱਲ ਮਲਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਦੇ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਬਲਬੀਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਜਲਦ ਹੀ ਗਵਰਨਰ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਸੰਵਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਸਿਰਤੀ ਤੇ ਉੱਦਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਅਤੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਸੂਬਾ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਵਿਕਸਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਅਭਿਆਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਅਧੀਨ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਤਹਿਤ 10 ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਘਰ-ਘਰ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕਟਾਰੀਆ ਵਲੋਂ ਬਲਬੀਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਬੱਤਰਾ ਦੌੜਾਕ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲੇਖਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਿ ਦੁਲਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਮ.ਐਚ.ਏ. ਲਲਿਤ ਜੈਨ, ਸਾਬਕਾ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੇਜਰ ਡਾ. ਅਮਿਤ ਮਹਾਜਨ, ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਬਲਬੀਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਐਸ.ਪੀ., ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਧੌਰਤੀ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਲਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ: ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਪਿੰਡ ਭੱਟੋ ਨੇਬਲ ਸਕੂਲ ਪੁੱਜੇ। ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਜਿਹੀ ਲਾਹਨਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਲਦ ਜਨ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਗੁਬਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਾਜਪਾਲ ਪੰਜਾਬ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਵਲੋਂ 7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਯਾਤਰਾ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿੱਥੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ

ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਖੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਨਾਲ ਦੌੜਾਕ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ, ਲੇਖਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ।

ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਬਲਬੀਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਉੱਪਰ ਫੁੱਲ ਮਲਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕੀਤਾ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਅੰਦਰ

ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ, ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 10 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਸ ਅਲਾਮਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਨੂੰ ਸਿਰਫ

ਬੁਲਡੌਗ ਟਰੱਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੀਪ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਸਦਮਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨਿਵਾਸੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ, ਬੁਲਡੌਗ ਟਰੱਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (ਦੀਪਾ ਬਾਈ) ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (89) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਗੁਰਦੀਪ ਚੌਹਾਨ ਪਾਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਟੇਟ ਕੋਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ 21 ਦਸੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਭਵਨ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ ਫਾਊਲਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਪਰੰਤ ਭੋਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ। ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 559-994-3016 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਟੇ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਸਦਮਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਬੇਟੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (34) ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਦਾਰ, ਨੇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਜਦ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕਾਰਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਭਰਾ, ਪਤਨੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ।

‘ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨੀ ਪਰਿਪੇਖ’ ਉਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਦਿੱਲੀ: (ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ): ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਾਹਿਤ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ‘ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨੀ ਪਰਿਪੇਖ’ ਨਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਾਈ ਕਾਲਜ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ: ‘ਆਵਾਸ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ’। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਵਾਸ, ਆਵਾਸ, ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਆਬਾਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿੱਤਰੀ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਬੰਧਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੇ ਰਚੇ ਸਾਹਿਤ ਉਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੇਪਰ ਲਿਖੇ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਥਾਪਰ (ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਸਕਾਲਰਾਂ-ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡੂੰਘੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਪੇਪਰ ਉਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨੇ ‘ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ: ਵਿਲੱਖਣ ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ’ ਨਾਂ ਦਾ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪਾਤੇ ਤੇ ਪੁਆਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ

ਪਰਿਪੇਖ’ ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ, ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ, ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਬੱਤਰਾ, ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਾਹਿਦ, ਡਾ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ

ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਤਪਾਤ, ਰੰਗ-ਭੇਦ, ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਨੁੱਖ-ਮੁਖੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਬੱਤਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੰਥਨ, ਆਲੋਚਨਾ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤਰਤੀਬ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਸਲਾਹਣਯੋਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਉਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਨੀਝ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ। ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤਿੰਨ ਸਕਾਲਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨੀ

ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਲੋਚਨਾ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਵਿਚਲੇ ਜ਼ਾਵੀਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਧੀਆ ਆਲੋਚਕ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਾਹਿਦ ਨੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਚ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਲੇਖਕਾਂ/ਆਲੋਚਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਭਰਵੀਂ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਖੋਜਾਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਏ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੱਖਪਾਤ

ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਤੱਖ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ

ਬਠਿੰਡਾ : ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਇਕਾਈ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਇਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੁਨੇਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਏ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਸੰਬੰਧੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਨੇ ਸੁਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਗੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਤੱਖ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੁਨੇਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਗਹਿਰੇ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸਭਾ ਦੀ ਤੱਖ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਯੂਐਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਤਿਆਂ ਅਤੇ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ 2013 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸੰਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਰਵੀਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਜਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਦੇ ਅਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਜਾਂ ਡੀ.ਆਰ.ਓ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ, ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਐਨਐਚਆਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕਸਾਰ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨਮਰਜੀ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਨੇਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨਪਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 49.88 ਰੁ ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਜਦਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ 56.73 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੁਨੇਵਾਲਾ ਦੇ ਇਕੋ ਏਕੜ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤ ਮਾਲ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਲਈ 49.88 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਜਦਕਿ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਲਈ 60 ਲੱਖ ਰੁ: ਏਕੜ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਾਟ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਕਤ ਮੰਗਿਗੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੋਟਾਂ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਮਗਰੋਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੋਟ ਵਧਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਦੋਫਤਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਿੰਜਾਈ, ਰਸਤਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੰਤਜਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ 2 ਦਾ ਗੁਣਾਂਕ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ 'ਚ

ਕੋਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ 1.5 ਦਾ ਗੁਣਾਂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਐਲਯੂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀ ਜਮੀਨ ਦਾ ਘੱਟ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਲਾਂਘੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰਵੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਜਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮੀਨ

ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਸਾਲਸੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਐਨਐਚਆਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਅੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਖਰਚੀਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਉਲਝਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਐਨਐਚਆਈ ਹੀ ਇਕਪਾਸਤ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮਾਲ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਦਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਦੀ ਰਸਾਈ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਜਮ ਨਗਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵੇਅ ਲਕਸ਼ਮੀ ਮਿਤਲ ਅਤੇ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀਆਂ ਤੇਲ ਰਿਫਾਇਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਲਈ ਪੈਟਰੋਲ/ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਕਰ, ਐਲਾਈਸੀ, ਐਸਬੀਆਈ ਵਰਗੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ, ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਕੇ, ਮੰਗਿਗੇ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਮੜ੍ਹ ਕੇ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਜਾਏ ਡਾਟੀ ਕਰਕੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਿਗੇ ਵਿਆਗ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਚੱਕ ਕੇ ਧਨ ਜੁਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਲਈ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ

ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਲਈ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਠੇਕੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਸੜਕਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਹਾਈਵੇ 'ਤੇ ਰਸਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਹਾਈਵੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਸੜਕਾਂ ਵਾਂਗ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਾਰੀ ਟੋਲ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹੱਕੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇਣਾ ਯਕੀਨੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੜਕ ਗੁਜਰਣ ਕਾਰਣ ਪਾਣੀ, ਪਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਿਕਤਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਾਲਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਦਖਲ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਧੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇ ਦੀ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਐਨਐਚਆਈ ਦੇਵੇ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਿਸ਼ੁਲਕ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੰਗਿਗੀ ਬਦੇਸ਼ੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੁਜ਼ਗਾਰ-ਬਹੁਲ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ।

ਸਿੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਾਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਬੀ ਹਨ ਜੋ ਇਧਰੋਂ (ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ) ਉਧਰ (ਭਾਜਪਾ) ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਦਨ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਦਿੱਲੀ ਸਿੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਅਸਿੱਧਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਦਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਧੋਤੇ ਗਏ।

ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ

ਹਫ਼ਤੇ ਈ.ਡੀ. ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਟਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਘੁਟਾਲਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ 2 ਵਾਰੀ ਸੀ।ਬੀ।ਆਈ। ਅਤੇ ਈ।ਡੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਨੂੰ 17 ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦੀ

ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਐਮ. ਐਫ. ਐਨ. ਦਰਜਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦਰਮਿਆਨ ਦੋਹਰੇ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ (ਡੀ.ਟੀ.ਏ.ਏ.) 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਸੰਦੀਦਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ (ਐਮ.ਐਫ.ਐਨ.) ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਵਿਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਟੈਕਸ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਿਸ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ 11 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਦਮ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਓ.ਈ.ਸੀ।ਡੀ। 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਮ.ਐਫ.ਐਨ. ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚਾਲੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਸੰਧੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸੰਗਠਨ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੇ ਲਿਥੁਆਨੀਆ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਸੰਧੀਆਂ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਰਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਓ.ਈ.ਸੀ.ਡੀ. ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਦਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਬਾਅਦ 'ਚ ਓ.ਈ.ਸੀ.ਡੀ. 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਵੇਲੇ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਰੋਡ ਮੈਪ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਜੋੜ' ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਉਲੀਕਿਆ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਬਨਾਮ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਮਲਾ ਦੱਸਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਰਗੜੇ ਲਗਾਏ। ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਸਦਨ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੌਰ 'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਚਰਚਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਾਇਨਾਡ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ

ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਨਿਆਂ ਦਾ, ਏਕਤਾ ਦਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕਵਚ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਵਚ ਤੋੜਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਜੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਚਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਬਦਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਨਹਿਰੂ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ

ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸਦੀਆਂ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸਮੇਂ 17 ਵਾਰ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਮੇਂ 28 ਵਾਰ, ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਮੇਂ 10 ਵਾਰ, ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਨਡੀਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਉਣ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਹੰਸ ਰਾਜ ਖੰਨਾ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਖੰਨਾ ਨੂੰ

ਇਸ ਲਈ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਣ ਕਈ ਨੇਤਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਕ ਗੈਲਰੀ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕ ਗੈਲਰੀ 'ਚ ਬੈਠਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਜਿਸ 'ਚ ਮਾਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਪਤੀ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰ ਅਤੇ ਬੇਟਾ ਰਿਹਾਨ ਵਾਡਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਮਿਰਾਇਆ ਗੈਲਰੀ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਖਾਣੇ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਨੰਬਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਆਦਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਣ ਅਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਈਡ ਟੈਸਟ ਐਟਲਸ ਵਲੋਂ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 100 ਬੇਹਤਰੀਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦਰਜਾ ਬੰਦੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੱਤਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਐਟਲਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਜਵਾਬ ਖਾਣੇ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਕੁਲਚਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਹੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟਿੱਕਾ, ਤੰਦੂਰੀ ਮੁਰਗਾ, ਸਾਹੀ ਪਨੀਰ, ਅਤੇ ਸਾਗ ਪਨੀਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਜ਼ੀਜ਼ ਖਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਗਾਈਡ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਮਕਬੂਲ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਜੁਆਦਾਦਰ ਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਖਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਰ ਦਾ ਢਾਬਾ, ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਢਾਬਾ, ਬੜੇ ਭਾਈ ਦਾ ਬੁਦਰਸ ਦਾ ਢਾਬਾ, ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਟੈਸਟ ਐਟਲਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਕੰਪੋਨੀਆ (ਇਟਲੀ) ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੇ ਪੁਨੀਜ (ਗਰੀਸ) ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਅਮੀਲੀਆ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦਫ਼ਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਲੰਡਨ : ਯੂਰਪ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਸਿੱਖ ਕੇਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਸਲਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਸਲ ਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਯੂਐਨਓ ਜਨੇਵਾ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਡ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਯੂਐਨਓ ਚਾਰਟਰ ਉੱਪਰ ਸਹਿਮਤੀ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਖੂਨ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ 'ਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਰਡ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਹਿ

ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਗੁਰਾਇਆ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸੇਵਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਹਿ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵਿਟਜਰਲੈਂਡ ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੀਡੀਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਭਾਈ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜਰਮਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੋਸਾਇਸ਼ਨ

ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਸੰਗਿਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਫਰਾਂਸ ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਵਿਟਜਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਕਵਾਲ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਰਡ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਯੂਰਪ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਤਰਨਤਾਰਨ : ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਭਿਮਨਿਊ ਰਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਟਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀਗਿਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਬਜ਼ਾ: ਖੋਖਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੰਡੀ ਬਹਾਉਦੀਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਾਂਗਟ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਾਰਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੈਕੂਈ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ (ਬਰਾਈਨਜ਼) ਸੈਫੁੱਲਾ ਖੋਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਜਲਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਤੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਖੋਖਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਖੁਲਿਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਿੰਡ ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਧ ਵਿਚਲੇ ਮੌਜੂਦ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦਾ

ਨਿਵਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਮੰਗ ਕੇ ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਜਿਲਦ ਬਨਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਉਤਾਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ 'ਚ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਬੀੜ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਬੀੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੀੜ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਮਾਂਗਟ 'ਚ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪਾਸ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬੀੜ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਲੋਕ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਇਕ ਨਕਸਲੀ ਹਲਾਕ, 2 ਜਵਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ

ਬੀਜਾਪੁਰ-ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬੀਜਾਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਇਕ ਨਕਸਲੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਆਈ ਦੀ ਡੀ। ਧਮਾਕੇ 'ਚ 2 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਗੋਗਲੂਰ ਥਾਣਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁੰਗਾ ਦੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਗਾਰਡ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਨਕਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਕ ਨਕਸਲੀ ਦੀ ਲਾਸ਼, ਇਕ 9

ਐਮ.ਐਮ. ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ ਆਈ.ਈ.ਡੀ. ਤੇ ਆਈ.ਈ.ਡੀ. ਦੇ 6 ਰਿਮੋਟ ਸਵਿੱਚ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਪੁਸ਼ਪਾ 2 : ਦ ਰੂਲ' ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਮਾਏ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਅੱਲ ਅਰਜਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪੁਸ਼ਪਾ 2: ਦ ਰੂਲ' ਨੇ ਪਹਿਲੇ 6 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਫਿਜ਼ ਹੀ ਉਪਲੱਬਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਬੈਨਰ ਮਿਥਰੀ ਮੂਵੀ ਮੇਕਰਸ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ ਜੋ ਕਿ 2021 ਦੀ ਤੇਲਗੂ ਬਲਾਕਬਸਟਰ 'ਪੁਸ਼ਪਾ: ਦ ਰਾਈਜ਼' ਦੀ ਲੜੀਵਾਰ ਹੈ, ਨੇ 1002 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਇਨਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਕਨਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਗੱਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਅਟਕਲਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟਕਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਰਾਮ ਲਗਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ ਹੈਂਡਲ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਧਵ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਧਾਰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਵਾਨ ਵਲੋਂ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਨਾਗਪੁਰ-ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਇਕ ਸਾਰਜੈਂਟ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਤੜਕੇ ਇਥੇ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਗਿੱਟੀਖੇਡਨ ਥਾਣੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਭਿਵਾਨੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜਵੀਰ ਸਿੰਘ (36) ਨੇ ਤੜਕੇ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਸਰਵਿਸ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਸਿਰ 'ਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਵਾਯੂਸੇਨਾ ਨਗਰ ਦੇ ਮੈਨਟੇਨੈਂਸ ਕਮਾਂਡ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਸਾਬੀ ਜਵਾਨ ਹਰਕਤ ਚ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਦੇਖਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਕੌਮੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀਆਂ 54 ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ 54 ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟਰਿਬਿਊਨਲ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਬੁੱਢੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ ਡੋਅਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਖਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੱਸਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਕੈਮੀਕਲ ਵਾਲੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਮਨ ਇਨਫਲੂਐਂਟ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਕਬਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਮੀਕਲ ਵਾਲਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਸੀਵਰੇਜ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸੁਧਾਈ ਲਈ ਸੀਵਰੇਜ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਢੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੁੱਢੇ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀ

ਕਾਰਨ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ "ਟੀਮ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ" ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੌਮੀ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ 54 ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ 'ਚ 11 ਵੱਡੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ 43 ਇਕਾਈਆਂ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31 ਮਾਰਚ 2023 ਤੱਕ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਰੰਗਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 21 ਦਸੰਬਰ, 2024

ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਨਵੀਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰ ਕੇ ਫੇਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਕਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਖਿਚੜੀ ਪਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਕੰਗਣਾ ਰਣੌਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁੜ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੰਗਣਾ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ? ਜਾਂ ਉਹਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਐਮ.ਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੋ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਪਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਵੇਗੀ?

ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਝੋਨਾ ਗੁਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਹ ਮੰਡੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ, ਕਦੇ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ, ਕਦੇ ਆੜਤੀਆਂ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਘਟਾ ਕੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਮੰਡੀਆਂ ਚੋਂ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਗੁਲਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਜੋ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ “ਖੇਤੀ ਪਾਲਸੀ” ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ, ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਢਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਕ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ ਪਾਲਸੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਜੀ ਗਈ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਸਾਈਲੋ ਹੋਣਗੇ, ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮੰਡੀ ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਇਹੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਦੂਸਰਾ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੇਤ ਹੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਫਸਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬੰਦਾ, ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹੀ ਖਰੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹੀ ਕੰਪਨੀ ਚਲਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿ ਸਾਈਲੋ ਮੰਡੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਫਸਲ ਖੇਤ ਚੋਂ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੰਡੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਖਰੀਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੰਡੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਈਲੋ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਹੜੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ ਦੀ ਮੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਫਸਲਾਂ ਝੋਨਾ ਅਤੇ ਕਣਕ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੀਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਪੁਰਾਣੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ 25 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਖਰੜੇ ਬਾਰੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦਾਮ ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦਮ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਲ ਭਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹੋਣ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਪੜ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ?

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਖੋਟ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ: ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਖਤਰਾ

ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਕੇ ਕੰਡੇ ਬੀਜੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਸੋਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਖੁਭੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਤਕਾਲੀ 10 ਏਕੜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ (ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਜਾਣੀ ਹੈ) ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਰੀ
9815802070

ਫੋਕੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ?

ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਰਤਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਨਿਆਂ ਪੂਰਨ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ 1966 ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ, ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇੰਜ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰਥ ਸਿੱਧੀ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲੈਣਗੇ?

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਧੱਕਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰਹੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਤਰੇਰਿਆ ਸਲੂਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1966 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੰਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਅਧੂਰਾ ਕੱਟਿਆ-ਵੱਡਿਆ ਸੂਬਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੀਮਤ ਜਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ, ਕੁੰਭਕਰਨੀ ਨੀਂਦਰ ਸੁੱਤੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

1966 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਰਿਆਣਾ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਟੀ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸਦੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਇਹ ਹੱਕ ਹਥਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਹ ਮਸਲੇ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਜਿਹਨਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖਮ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਹਨਾ ਉਤੇ ਮੱਲੂਮ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਲਗਾਉਣੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰੋਦਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਫਿਰ ਇਹੋ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ, ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ-ਮਨੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਟਾ ਕਈ ਤੱਤੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਇਹਨਾ ਲਹਿਰਾਂ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਕਰ ਲਈਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ “ਅਕਾਲੀ ਮੋਚਰੇ”

ਦੀ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਕ ਡਾਹਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ, “ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ” ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ ਜੁਰੱਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੱਕ ਡਾਹਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ-ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਖੜਦਿਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਹਾਦਤ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀਤੇ। 2020 ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਸੱਤ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਕਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਵੀ ਲੈ ਸਕਣਗੇ?

ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ, (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 22 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਨਾਉਣਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇਹਨਾ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ 1953 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਮਲਾ, ਜੋ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੱਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1966 'ਚ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵੇਲੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਲਗਭਗ 6 ਦਹਾਕੇ ਬੀਤਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਣ-ਐਲਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮੀ ਦੀ ਹੱਠਧਰਮੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਸ ਹੱਠਧਰਮੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੁਰਅੰਦੇਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ? ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਥੇ 60:40 ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਤਹਿ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਜ ਮੁਨਕਰ ਹੋਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਹਣ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਉਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੈਸ਼ੀ “ਸੂਰਮੇ ਨੇਤਾ” ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਾਣ ਬੁਝਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਏ, ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣੇ, ਡੰਗ-ਟਪਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਦੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਜੁੱ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਿਪੋਅਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੋਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਿਆਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ

ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖੋਹਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਕੇ ਕੰਡੇ ਬੀਜੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਸੋਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਖੁਭੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਗੇ? ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰ ਉਜੜਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸਰਿਆ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਵੀ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਦਰਦ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਜਰੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ, 1984 ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਦਸੇ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖਿਤਾਬ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਤੱਕ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਹਨਾ ਪੱਲੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ? ਕੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਨੌਅਤੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਈਆਂ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਰਿਐਂਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ?

ਉਲਟਾ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਪੱਲੇ ਪਿਆ। ਇਸ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਹੁਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਉਦਾਸ, ਹਤਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਪਿਆ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ।

ਕੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਰਦ ਪਛਾਣਿਆ? ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੌਰ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਨ ਸੱਖਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਥੇ ਪੱਕਾ ਵਸੋਵਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੋਲੀ '“ਪੰਜਾਬੀ” ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਿੱਤ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਤਦ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੋਸ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ, ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁੰਨ, ਲੇਖਕ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਖੜਦੇ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਸਿੰਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਰਨ ਖੜਨ ਵਾਲੇ ਅਣਖੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਗੇ? ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਸੁੱਤ-ਉਨੀਂਦੇ, ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਚੂਹੇ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮਿਟਣ ਵਾਂਗਰ, ਆਪਣੀ ਬੇ-ਨਿਆਈ ਮੌਤ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਗੇ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸਾਰਥਿਕ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟਣੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਸਾਂਹਵੇ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿਰਫ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਣਗੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਬੌਣੀ ਸੋਚ-ਬੁਰੇ ਬੋਲ!

ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਬੌਣੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਜਦੋਂ, ਕਾਇਦੇ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਰੇਆਮ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਦੇ। ਕੋਲਦੇ ਨੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਭੈੜੇ, ਇੰਜਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤਾਂ ਗੁਆਉਂਦੇ ਭਾੜੇ ਭੰਗ ਦੇ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਐਸੀ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਉਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ 'ਚੇਲੇ' ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੀ ਮਲੰਗ ਦੇ। 'ਬੀਬੇ ਰਾਣੋ' ਬਣ ਬਣ ਕਿੱਲ੍ਹਦੇ ਸਟੇਜਾਂ ਉਤੇ, ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ ਸੱਪ ਡੰਗਦੇ। ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਖੇ ਦੁਨੀਆਂ ਝੁਕਾਵੇ ਸੀਸ, ਕਰਦੇ 'ਡਰਾਮੇ' ਪਾਪੀ ਉਥੇ ਵੀ ਨਾ ਸੰਗਦੇ। ਆ ਕੇ ਹੱਕਾਰ 'ਚ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ ਅਬਾ-ਤਬਾ, 'ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਫੇਰ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਹੱਠ ਛੱਡੇ

ਖਨੌਰੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ) ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਮਰਨ ਵਰਤ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੱਕ 21ਵੇਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬੇਹੱਦ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਡਨੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਰਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਮਾਣਕ

ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਯੰਕ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਵੀ ਖਨੌਰੀ ਜਾ ਕੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਕੇਸ਼ ਟਕੈਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ ਵਰਤ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ੁੱਠੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪੁਰਅਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਵਲ ਵਧਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਾਨ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਖਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਘੱਗਰ ਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਯੁਕਤ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ) ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀ2+50 ਫੀਸਦੀ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ 11 ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਸਾਲ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗਾਂ ਲਈ 'ਦਿੱਲੀ ਚੱਲੋ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਖ਼ਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ

ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਠੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਜਾਂ ਖਨੌਰੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵਰ੍ਹਾਏ ਗਏ, ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਫਾਰਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 10 ਮਹੀਨੇ ਚੱਲੇ ਲੰਮੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿ-ਨਟ-ਬ੍ਰਿ ਦੀਆਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਭੰਨਤੋੜ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਖਮੋਸ਼ ਰਹੀ। ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਦੌਰਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਤੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਧਰਨੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਖਲ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਪੱਕੇ ਧਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਰਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਰਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਮਾਲ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਤੇ ਟੇਢੀਆਂ-ਮੋਢੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਵਾਹਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਵਾਹਨ ਜਦੋਂ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵੀ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਆਵਾਜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਤੰਗ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਰਲਗਡ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਰਮਿਆਨ ਆਵਾਜਾਈ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਕਿ

ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਅਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪੱਕੇ ਧਰਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਾਉਣ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੋਕੀਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪੱਕੇ ਧਰਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਜਨਜੀਵਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਅਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਠੀ

ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੇਣ। ਪਰ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰਲਗਡ ਕਰਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਖਟਾਈ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜ ਨੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦਾ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਰਸਤਾ ਰੋਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ। ਇਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਜੋ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬੜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਠੀ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਏ ਜਾਣ। ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਆਮ ਵਾਂਗ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਚੱਜਾ ਤੇ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੱਲ ਕੱਢੇ। ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਜ਼ਖਮ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਰਾਏ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪੁਰਅਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ।

ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਆਮ ਜਨਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੋਲ ਅਤੇ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਉਸਾਰੂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਗੀਆਂ।

ਭਾਜਪਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ: ਰਾਹੁਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ 'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਲੋਂ ਵਿਚਾਰਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ

ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਮਨੂ ਸਿਮਰਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।
ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੂ ਸਿਮਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਯੁਜਨੀਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋ?

ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇੱਕਲਵਿਆ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਆਡਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ, ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਨੀਵੀਰ ਯੋਜਨਾ ਲਿਆ ਕੇ, 70 ਵਾਰ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਕੱਟਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ

ਅੰਗੂਠਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਮਿਲ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਵਾਸੀਆਂ ਪਛੜਿਆਂ, ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਜਨਗਣਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਦੀਵਾਰ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਤੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੱਠ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ 'ਬਸਰ ਅਲ-ਅਸਾਦ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ! ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ, ਪਿਛਲੇ 53 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ! ਦੋ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ, 'ਹੇਅਰ ਤਾਹੀਰ ਅਲ-ਸ਼ਾਮ' ਅਤੇ 'ਸੀਰੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਮੀ' ਦੇ ਲੜਾਕੇ, ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਮਸਕੁਸ ਵੱਲ ਵਧੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ/ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਚੰਭੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 2011 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀਰੀਅਨ ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਜੇਤੂ-ਮੋਤ ਕੱਟ ਲੈਣ ਨੇ, ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਿਵਲ-

ਪੀ.ਐਸ.ਰੋਡੇ
ਫੋਨ: 737-274-2370

ਵਾਰ 'ਚ ਉਲਝੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤੇ ਰੀਜਨਲ ਪਿਛਾਪੜੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਲਈ ਭੰਬਲਭੁਸਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਖਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੈਣ!

ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਹੈ! ਇਸਦੇ ਆਰਥਕ ਸੋਮਿਆਂ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਰੂਟਾਂ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤ/ਧਿਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਵੇ? ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪਿਛਾਪੜੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ? ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰੇ/ਲੋਕ-ਦੋਖੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੱਥ-ਕੰਡੇ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾਣ? ਇਹ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਸਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ/ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ!

ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸਥਿਤ, ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਅਤੇ 24 ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਸੀਰੀਆ; ਤੁਰਕੀ, ਇਰਾਕ, ਜਾਰਡਨ, ਲਿਬਨਾਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ/ਫਲਸਤੀਨ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ! ਵਿਆਪਕ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਰਿਜ਼ਰਵਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਲੁਭਾਉਣਾ ਵਪਾਰਕ ਰੂਟ, ਏਸ਼ੀਆ-ਯੂਰਪ-ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਅਤੇ ਫੌਜੀ-ਯੂਥਨੀਤੀ ਪੱਖੋਂ ਕੁੰਜੀਵਤ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀਰੀਆ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ/ਧਾੜਵੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲਗਾਂ/ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬਖਸ਼ਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ! ਸੀਰੀਆ ਨੂੰ

ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਡਾਢੇ ਦੁਸ਼ਮਣ

ਦਬਾਉਣ, ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਗਲ 'ਚ ਫਸਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਕੁੱਛ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਇਸੇ ਹਵਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਚੱਲੇ ਖਹਿ-ਭੇਤ 'ਚ ਸੀਰੀਆ 'ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ! ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ 'ਚ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਧਾੜਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਮੱਧ ਪੂਰਬ 'ਚੋਂ ਬਾਕੀ ਦੋਨੋਂ ਧਾੜਵੀ; ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ! 2011 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਿਵਲ-ਵਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਬਦਮਾਸ਼ ਰੂਸ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰੀਜਨਲ ਵੈਲੀ; ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਇਰਾਨ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਇਸ ਧੱਕਤ ਖੇਡ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ!

ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ-ਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2011 'ਚ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਏ 'ਅਰਬ ਸਪਰਿੰਗ' ਨਾਮ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ! ਪਰ ਪਿਛਾਪੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਇਸਨੂੰ ਗਲਤ ਮੋੜਾ ਦੇਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈਆਂ!

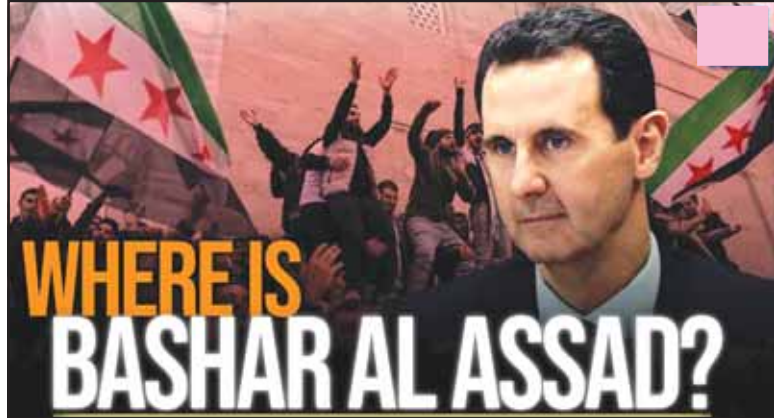
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ 'ਅਸਾਦ' ਦੇ ਕਈ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਫੌਜ 'ਚੋਂ ਭੱਜੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ 'ਫਰੀ ਸੀਰੀਅਨ ਆਰਮੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੁੱਪ ਆਦਿ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ 2012 'ਚ 'ਅਲ-ਨੁਸਰਾ ਫਰੰਟ' ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਆਫ ਇਰਾਕ' ਸੀ! ਅਸਲ 'ਚ ਇਹ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਸੀਰੀਅਨ ਬਰਾਂਚ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਸੀ! 8 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਸਾਦ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਚ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ! 2016 'ਚ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ 'ਹੇਅਰ ਤਾਹੀਰ ਅਲ ਸ਼ਾਮ' ਰੱਖ ਲਿਆ!

ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਿਵਲ-ਜੰਗ ਦੇ ਨੇਤ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੰਗੀਆਂ ਨੇ 'ਸੀਰੀਅਨ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਫੋਰਸ' ਨਾਮ ਦਾ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ, ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਅਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ 22 ਸਤੰਬਰ 2014 'ਚ ਸੀਰੀਆ 'ਤੇ; ਫਾਈਟਰਜ਼, ਬੰਬਰਜ਼ ਅਤੇ ਟੋਮਹਾਕ-ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ, ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਸਿੱਧੇ ਦਖਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ! ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਪਰੈਸ ਸੈਕਟਰੀ ਜੌਹਨ ਕਿਰਬੀ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਤੰਬਰ 2015 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਸਾਦ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਰੂਸ ਵੀ ਆ ਗਿਆ! ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਆਪਣੇ ਏਅਰ-ਬੋਸ ਸਥਾਪਤ

ਕਰਕੇ ਰੂਸ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ 49 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਰੂਸ ਦੇ ਏਅਰ-ਬੋਸ ਹੋਰ 49 ਸਾਲ ਰਹਿਣਗੇ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਰੂਸ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ!

ਹੁਣ 8 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਾਗੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਮਸਕੁਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਓਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ISS ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ 75 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ISS ਨੂੰ ਭਾਜ ਦੇਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ! ਪਰ ਦੇਸ਼ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂ? ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ! ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ,

ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਸਿੱਧੇ/ਅਸਿੱਧੇ ਉਲਝੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਇਕ ਦਿਨ ਭੰਬਲਭੁਸੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ! ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਹਮਾਸ ਅਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁਲਾ ਖਿਲਾਫ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ! ਫਿਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸੀਰੀਆ 'ਤੇ ਹਵਾਈ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਫਰ ਬਾਰਡਰ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ 'ਗੋਲਡਨ ਹਾਈਟਸ' ਨਾਮ ਦੇ ਸੀਰੀਅਨ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ! ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤਹਿਤ ਇਸ 'ਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਇਸਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਚਰਚਾ ਚਲਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਗੋਲਡਨ ਹਾਈਟਸ' ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ! ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾ ਕੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਠਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੀ ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਤੇ ਨੇਵੀ ਫਲੀਟਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ! ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਇਹ ਹਮਲਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ, ਉਸਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਮਸਕੁਸ 'ਤੇ ਵੀ ਬੰਬਾਰਮੈਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ! ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸੀਰੀਆ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਫਲਸਤੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ!

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਲੋਂ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਗੋਲਡਨ ਹਾਈਟਸ' 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਈਡਨ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ! ਆਪਣੀ ਨਾਪਾਕ ਹਮਾਇਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਕਿਓਰਟੀ ਚੋਣ ਹੈ!' ਬਾਈਡਨ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਰੂਸ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਦਲੀਲ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ 'ਨਾਟੋ' ਨਾਲ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕਰਕੇ ਰੂਸ ਦੀ ਸਕਿਓਰਟੀ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਸਦੀ 'ਸੁਰੱਖਿਆ' ਚੋਣ ਹੈ! ਜੇ ਬਾਈਡਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੂਸ ਦਾ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਗਲਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਜੇ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਟਨਾਂ-ਮੂੰਹੀ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਕਿਉਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਐ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕਰੇ, ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

'ਸਕਿਓਰਟੀ ਚੋਣ' ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ 'ਤੁਰਕੀ' ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ 'ਕੁਰਦ' ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਵਿੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ! ਬਾਹਰ ਕੁਰਦ ਕੌਮ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਤੁਰਕੀ, ਸੀਰੀਆ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਬਾਡਰ 'ਤੇ ਵਸੀ/ਖਿੱਡੀ ਇਹ ਕੌਮ, ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਮੇਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ 'ਕੁਰਦਸਤਾਨ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹੈ! ਤੁਰਕੀ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਸੀਰੀਆ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ

ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਰਦ, ਤੁਰਕੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ! ਹੋ ਸਕਦਾ ਐ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਕੀਹਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ 'ਸੀਰੀਆ' ਦੀ ਹੱਦ ਟੱਪ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕੁਰਦ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰੇ?

ਸੀਰੀਆ ਇਕ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਐ ਜੀਹਦੀ 90% ਜਨਤਾ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ! ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 17 ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ! 13 ਸਾਲ ਚੱਲੀ ਇਸ ਸਿਵਲ-ਵਾਰ 'ਚ ਇਕ ਲੱਖ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 5.4 ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ! ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ! ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਵਲੋਂ ਵਿੱਢੇ ਹਮਲੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏਗਾ? ਇਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ!

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਬਤ ਤੋਂ ਦੋਜ਼ਖ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ! ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਸਾਦ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲੜਾਕੂਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ, 2016 'ਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਠ ਸਾਲ 'ਅਸਾਦ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਦੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਮਕਿਆ ਲੀਡਰ 'ਅਹਿਮਦ ਹੁਸੈਨ ਅਲ-ਸ਼ਾਰਾ' (ਅੱਬੂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲ-ਜੁਲਾਨੀ) ਜਿਹੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖੁੱਖਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜੀਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਉਹ, ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ!

1) ਲੋਕਲ ਸਰਕਾਰ, 2) ਆਰਥਕ ਮੁੱਦੇ, 3) ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ! ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਹੁਵਾਦੀ (pluralist) ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਚੌਧੀਅਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਭਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਅਹਿਮਦ ਹੁਸੈਨ ਅਲ-ਸ਼ਾਰਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸੂਭ ਲਗਦੇ ਐ! ਪਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੀਰੀਆ ਨੂੰ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ' ਐਲਾਨਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੂਭ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰ ਪੈਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ! ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ, ਸਮਾਜਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ! ਧਾਰਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ! ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਕਿਸ ਰੁਖ਼ ਅਤੇ ਕਿਸ ਗਤੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰੇਗਾ? ਇਸਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸਬੰਧਤ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ!

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਵਾਹਨ ਤੇ ਹਾਦਸੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੋਰੀ ਉੱਤੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਕੰਢੇ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰੜਕਦੀ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਭੈੜੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਟਾਵੀਆਂ ਟਾਵੀਆਂ। ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੰਗ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਨ ਵੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਏਧਰ ਦੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਉੱਪ੍ਰੋਕਤ ਫਖਰ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਸੜਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 60 ਹੈ।

ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਵੀ ਰੜਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵੀ। ਹਾਦਸੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਵੀ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਏਥੋਂ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ। ਡਰਾਈਵਰ ਗਲਤ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੱਟ ਕੇ ਪੈਟਰੋਲ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਰੇੜ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਵਾਹਨ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਚਲਾਮ ਕੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਤੌਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਗਲਤੀਆਂ।

ਇਸ ਨੂੰ ਅਖਣ 'ਜਿਸ ਕੀ ਲਾਠੀ ਉਸਕੀ ਭੈਂਸ' ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਬਦਲ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਈਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਤੱਕੇ ਬਿਨਾ ਉਂਗਲੀ ਜਾਂ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੋੜ ਕੱਟਦੇ ਫੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਹੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਅੱਵਲ ਤੇ ਪੁਲ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਬਰੇਲੀ ਤੋਂ ਬਦਾਈਉ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਪੁਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 2018 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਬੋਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ। ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਬਰੇਕਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰ ਡਿੱਗ ਕੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਬੰਦੇ ਮਰ ਗਏ। ਦੋਸ਼ੀ ਬਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਵੀ ਲੱਭ ਲੈਣਗੇ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਉੱਚਿਤ ਵਿਧੀਆਂ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਰਤਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ 1953 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਮੌਜ਼ਾਂ ਮਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਏਨੀਆਂ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੁੱਟਦਿਆਂ

ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਾਏ ਬਿਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦੇ 99 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦੀ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹ ਵਾਸਤੇ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹਵਾ ਅਜਿਹੇ ਕਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਜੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋ ਕੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਕਸਬੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ, ਨੋਇਡਾ ਤੇ ਫ਼ਰੀਦਾਬਾਦ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਗਰਦਾਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਉਰਜਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਧਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤ

ਅੱਜ ਉਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਏਥੇ ਉਰਜਾ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਰਜਾ, ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਸਮੇਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਮਹੀਨ ਕਣ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਛੁਡਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗਰੀਨ ਤੇ ਕਲੀਨ ਉਰਜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ। ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਹਨਾਂ ਭਾਵ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧਾਉਣੀ ਪਏਗੀ। ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਉਰਜਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ, ਮੁਫ਼ਤ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਉਰਜਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਸੌਰ ਪੈਨਲ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਸਸਤਾ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਈ-ਵਾਹਨ ਵੀ ਸਸਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਪੰਦਰਾਂ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਦੋ ਪਹੀਆ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਸਤੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਨਾ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਤਿਆਗਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ। ਫੇਰ ਵੀ...।

ਅੰਤਿਕਾ
ਮਿੱਟੀ ਮਲਸੀਆਨੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ। ਬੰਦੇ ਖਾਣੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਬਈ ਹਾਕਮਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ ਲਿਆ। ਆਓ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੀਏ, ਤੇ ਰੱਬ ਰਾਖਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਸ਼ਹਾਦਤ- 22 ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1704 ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 18 'ਤੇ 14 ਸਾਲ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 26 ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1704 ਨਵਾਬ ਸਰਹੰਦ, ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਚਿਣਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਛੇ 'ਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਸੀ।

ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ-20,21 ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1704 ਦੀ ਰਾਤ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਸਮਾਂ-ਵਾਇਦੇ ਛਿੱਕੇ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਿੱਲੀ

ਟੰਗ ਕੇ ਪਿਛੋਂ ਭਿਅੰਕਰ ਹਮਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਬਰਫੀਲੀ ਰਾਤ। ਪਿੱਛੇ ਲਗੁ ਤਿਹਾਇਆ ਵੈਰੀ ਦੱਲ, ਅਗੇ ਬਰਫੋਂ ਠੰਡੀ ਕੱਕਰ ਹੱਤ ਦੀ ਤੁਗਿਆਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਕਦੀ ਪਹਾੜੀ ਨਦੀ ਸਰਸਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਾੜੀ ਨਦੀਆਂ 'ਚ ਇਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਅਚਾਨਕ ਹੱਤ ਆ ਜਾਵੇ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਘਮਾਸਾਨ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਥਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁੱਧ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ। ਘਮਾਸਾਨ ਜੰਗ ਹੋਈ, ਵੈਰੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਕਾਫੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਤਿੰਨ ਹਿਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਯਾਦ 'ਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ' ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤਿੰਨ ਹਿਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ (ਜੀਤੋ ਜੀ) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ. ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ, ਸਰਸਾ ਦੇ ਕੰਡੇ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮੋਰਿੰਡੇ ਪੁਜੇ। ਇਹਨਾ ਨਾਲ ਇਹਨਾ ਦਾ ਰਸੋਈਆਂ ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਉਥੋਂ ਵੀਹ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਗੰਗੂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਨਾਲ ਡੇਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ

ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਜਨਮ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1686, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਜਨਮ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1690, ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਜਨਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1696, ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਜਨਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1698

ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸਰਸਾ ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਵਲ ਡੇਝ ਕੁ ਸੌ ਸਿੰਘ ਹੀ ਬਚੇ ਸਨ। ਇਹਨਾ 'ਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਸਰਸਾ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਕੁੱਝ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਕੁੱਝ ਨਦੀ 'ਚ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਵਿਛੋੜ ਗਏ। ਸਰਸਾ ਪਾਰ ਕਰਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਲ ਚਾਲੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹੀ ਸਨ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ- ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਗੜ੍ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਸੀ। ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਜੋੜ 'ਤੇ ਭਿਅੰਕਰ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਸਮੇਤ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਜੁਆਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਵੀਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ। ਇਸੇ ਹੀ ਜੰਗ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਉਸ ਯਾਦ 'ਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਕਤੱਲ ਗੱਝੂ ਸਾਹਿਬ' ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਵੀ, ਪੰਥ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਮੰਨ ਕੇ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵੱਕਤ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੈਰੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਗੜ੍ਹੀ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਐਲਾਨਿਆ 'ਫੱਤ ਲੋ-ਫਤ ਲੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ' ਉਸ ਯਾਦ 'ਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਤਾੜੀ ਸਾਹਿਬ' ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ। ਵੈਰੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਵੀ ਮੂੰਹ ਦੀ ਹੀ ਖਾਧੀ।

ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ- ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਦਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆ ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਿਹੜਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਦੋ ਛੋਟੇ

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੀਯਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਾਤਾ

ਜੀ ਦੀ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਚੁਰਾ ਲਈ ਫਿਰ ਹੋਰ ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ, ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਵਜ਼ੀਰੇ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਛੇ ਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਸੂਮ ਘੱਬਰਾਏ ਨਹੀਂ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ 'ਚ ਭੁੱਖੇ-ਤਿਹਾਏ ਰਖਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਦੁਧ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਿੰਨੋਂ ਦਿਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਚਿਹਰੀ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਗੱਜ ਕੇ ਫ਼ਤਿਹ ਗਜ਼ਾਉਂਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ ਇਹ ਡਰਾਵੇ ਤੇ ਲਾਲਚ ਵੀ ਫੋਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਇਸਲਾਮ 'ਚ ਆ ਜਾਵੋ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਭਿੰਗ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਵਜ਼ੀਰੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਉਪਰ ਪਸੀਜਿਆ; ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਇਸ ਤੇ ਦਿਵਾਨ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਬਲਦੀ ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਛੁਡਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਸਨ 'ਕਿਉਂਕਿ 'ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੱਪ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ'।

ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਬੱਚਿਓ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਕਤੱਕ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ 'ਜੇ ਕਰ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫੌਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦੇ ਰਵਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਜ਼ੁਲਮੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ'।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਦੋਬਦੀ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਆਇਦ ਕਰਕੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਚਿਣਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਚਿਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਨਵੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਕੰਧ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਦਰਿੰਦੇ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਪਸੀਜੇ, ਛਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਡਾ ਰਖ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਧੱਤਾਂ ਤੋਂ ਜੁੱਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਜ਼ੁਲਮੀ ਹੁਕਮ ਤੇ ਨਵਾਬ ਮਲੋਰਕੋਟਲਾ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਘੱਬਰਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ 'ਹਾ' ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਕਮਤ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਦੋ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਨਵਾਬ ਟੋਡਰਮਲ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਵਿੱਛਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਅੱਜ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ' ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਜ਼ਾਲਮਾ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਹਾਦਤ-ਏ-ਸਫਰ

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹੈ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ। ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਮੁਖੇ ਸਾਡਾ ਪੰਥ ਹੈ ਗੁਰਪਿਆਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਸੀਸ ਦੇਣਾ ਸਿਰਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰਨਾ, ਹੈ ਫਤਹਿ ਸਿੱਖੀ ਦੀ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ, ਸੀਸ ਵਾਰਿਆ ਕਰਕੇ।

ਦੇਗ ਤੋਂ ਕਾੜੂ ਨਾ ਹੋਈ, ਨਾ ਰੁੰਊ ਤੋਂ ਸਾੜ ਹੋਈ ਸਿੱਖੀ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਦੋਫਾੜ ਹੋਇਆ, ਆਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਹਿੰਦ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਨੀਂਦਰ, ਜਦੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸੀ ਗੱਜਿਆ, ਜੰਗ ਲਈ ਵੱਡੇ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ, ਗੁਰਾਂ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ ਕਰਕੇ।

ਕੰਧਾਂ ਜਦ ਤਿੜਕੀਆਂ ਸਰਹੰਦ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਮਹਿਲ ਵੀ ਤਿੜਕੇ, ਗੁਜਰੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ, ਸੋਹਣੇ ਤਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਕੇ ਟੰਗਿਆ ਸੂਬਾ, ਬਹਾਦਰ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੱਜਦੇ ਲਲਕਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ ਮੁੱਕੀ, ਹਲੇਮੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ, ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦੇ ਝਲਕਾਰਿਆਂ, ਚਮਕਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਖਾਲਸਾਈ ਅੱਖ ਵਿਚ ਅੱਖ ਪਾ ਕੇ, ਦੱਸੋ ਕਿਹਨੇ ਤੱਕਣਾ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਿੱਖੀ ਹੇਠਾਂ ਏਕਾ ਹੈ ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਦਾਰੀਆਂ ਸਿਰਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਚੋਜੀ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਰਬੰਸ ਆਪਣਾ ਵਾਰਿਆ ਕਰਕੇ।

ਜੇ ਇਹ ਬਿਪਰੀ ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ 'ਢੇਸੀ' ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵਣ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਗੌਰਵ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।

-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ

ਪੋਹ ਮਹੀਨਾ

ਚੜ੍ਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਜੁੱਸਿਆ 'ਚ ਰੋਹ ਬੋਲੀਓ।

ਚੇਤੇ ਆ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡਿਆ ਕਿਵੇਂ ਸੀ ਅਰੰਗੇ ਛੁਰਾ, ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਗੱਡਿਆ।

ਝੂਠੇ ਨੇ ਕਮਾਇਆ ਸੀ, ਧਰੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਬੋਲੀਓ।

ਸਰਸਾ ਦੇ ਚੜ੍ਹਿਓ ਕਿਨਾਰੇ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆ ਸਾਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆ

ਵਿੱਛੋੜੇ ਸੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋ-ਦੋ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਜੁੱਸਿਆ 'ਚ ਰੋਹ ਬੋਲੀਓ।

ਠੰਡੇ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜਾਂ ਦੀ, ਠੰਡ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਏ ਗੜ੍ਹੀ ਚਮਕੌਰ, ਸਰਹੰਦ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਏ।

ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਾ ਮੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਜੁੱਸਿਆ 'ਚ ਰੋਹ ਬੋਲੀਓ।

ਵੱਢੇ ਪਏ ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆ ਹਿੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਤੀਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆ।

ਤੱਕ ਕੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵੱਲ ਕਿੱਦਾਂ ਮੁੜੇ ਹੋਣਗੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਉਥੋਂ ਕਿੱਦਾਂ ਤੁਰੇ ਹੋਣਗੇ।

ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਕਿੱਦਾਂ ਢੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ ਸਾਹੋਤੇਆ ਉਹ ਕੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਸੁੱਤੇ ਹੋਣਗੇ।

ਹੰਝੂ ਪੈਂਦੇ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ, ਚੋ ਬੋਲੀਓ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਹਾਣੀਓ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਜੁੱਸਿਆ 'ਚ ਰੋਹ ਹਾਣੀਓ

-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ ਫੋਨ: 778-863-2472

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਵਾਹ ਰੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ, ਤੇਰੇ ਹਨ ਚੋਜ ਨਿਆਰੇ, ਪੜਦਾਦਾ, ਬਾਪ, ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ, ਮਾਂ ਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਾਰੇ। ਸੀਸ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਰੇਤ ਹੈ ਤੱਤੀ, ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰੇ,

ਹਿੰਦ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਲੈ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਪਧਾਰੇ।

ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਤੋਂ ਪਾਏ ਚਾਲੇ, ਸਰਸੇ ਨੇ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਜੂਝੇ, ਦੋ ਅਜੀਤ-ਜੁਝਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਠੰਢਾ ਬੁਰਜ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇਖੇ, ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ, ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੇ, ਛਮ-ਛਮ ਪੈਂਦੀ ਬਰਸਾਤ, ਗੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲੇ ਲਿਸਕਾਂ ਮਾਰੇ।

ਬੁੱਢੇ ਹੱਡ ਤੇ ਬਾਲ ਇੰਝਾਣੇ, ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ ਉਤੋਂ ਠੰਢ ਠਾਰੇ, ਕਿੱਝ ਕੱਟੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਾਤ, ਗੰਗੂ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਸੀ ਭਾਰੇ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਰਨ ਮਖੌਲਾਂ ਲੱਗੇ, ਸੂਬੇ ਅੱਗੇ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ, ਤਰਸ ਵਜ਼ੀਰੇ ਨੂੰ ਨਾ ਆਵੇ, ਵੱਜੋ ਸੀ 'ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ'।

ਗਰਕ ਗਏ ਨੇ ਦਰਬਾਰੀ, ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਸੂਬਾ ਫੁੰਕਾਰੇ, ਕਿਧਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਸੁੱਚੇ ਜੇਹੇ, ਅਰਜ਼ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਬੇਰਹਿਮ ਹੋਏ ਇੱਟਾਂ ਚੂਨਾਂ, ਰਾਜ-ਜਲਾਦ ਰਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ, ਰੋਣ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਸੁਣ ਕੇ ਫਤਿਹ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ।

ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਾਹ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਪਿਆ ਪੁਕਾਰੇ, ਲਾ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣਾ ਢੀਮ ਦਾ, ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੇ। ਸੁੱਤਾ ਸਹਿਨਸਾਹ ਦੁਨੀ ਦਾ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰੇ, ਤੋੜ ਸਭ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ, ਮੁੱਖੋਂ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਉਚਾਰੇ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਨੂਰਪੁਰੀ" ---

ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ

ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ, ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ। ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਵਾਰ ਗਏ ਜੋ, ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਨੂੰ।

ਨੌਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦਾ। ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ, ਧਰਮ ਸ਼ਹੀਦੀ ਲਾਲਾਂ ਦਾ। ਮੁਗਲ ਬੀਜ ਦਾ ਬੂਟਾ ਪੁੱਟਿਆ, ਤੋੜ ਕੇ ਜਿੰਦ ਦੀ ਗਾਨੀ ਨੂੰ। ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ...।

ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਪ ਕਮਾਇਆ, ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਦੇ ਵੱਸ ਪਿਆ। ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਜੋ, ਸਭ ਕੁਝ ਅੰਦਰੋਂ ਨੱਸ ਗਿਆ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਲੋਭੀ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਸੋਚੇ, ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਨੂੰ। ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ...। ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ 'ਚ ਬੰਦ ਰਹੇ। ਪੋਹ ਦੇ ਓਸ ਭਿਆਨਕ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਰਹਿੰਦ ਕਰੋ। ਬੁੱਢੇ ਹੱਡਾਂ ਨਾਲ ਰੋਕੇ ਦਾਦੀ, ਪੈਂਦੀ ਠੰਢ ਤੂਫਾਨੀ ਨੂੰ। ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ...।

ਨੀਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚਿਣੇ ਗਏ ਪਰ, ਸਿੱਖੀ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰ ਗਏ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇਸ਼-ਧਰਮ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਵਾਰ ਗਏ। ਲੱਖ-ਲੱਖ ਹੈ ਪ੍ਰਣਾਮ ਅਸਾਡਾ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਸੈਨਾਨੀ ਨੂੰ। ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ...

ਧੌਣ ਨਾ ਮੂਲ ਝੁਕਾਈ ਐਧਰ, ਨੌਕ ਵਿਖਾਈ ਜੁੱਤੀ ਦੀ। ਫਤਹਿ ਗਜ਼ਾਈ ਵਿੱਚ ਕਚਹਿਰੀ, ਜਾਗੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੁੱਤੀ ਜੀ। ਸੂਬੇ, ਕਾਜ਼ੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਇੰਜ, ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਨੂੰ। ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ...

ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦਾ ਕੌਤਕ ਸੁਣ, 'ਰੁਹੀ' ਦਾ ਮਨ ਰੋਵੇਗਾ। ਸਿੰਘੋ! ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ, ਨਾ ਰੋਲੋ ਬਲੀਦਾਨੀ ਨੂੰ॥

ਯਾਦ ਕਰੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸ, ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ। ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਵਾਰ ਗਏ ਜੋ, ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਨੂੰ। -ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ

ਤਕਰੀਬਨ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ-ਛੱਬੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ। ਅਣਗਿਣਤ ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ ਤਜਰਬਾਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਕਦੋਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਨੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਿਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਧਰੀਏ। ਇੱਕ ਖੱਟਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿੱਤ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਰਹੇ ਪਾੜੇ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ।

ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਵਾਪਰ ਗਈਆਂ। ਇੱਕ ਸਕਿੱਟ ਸੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ,

ਨਕਾਸ਼ ਚਿੱਤੇਵਾਣੀ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਦੁਰਉਪਯੋਗ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ. ਮੇਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੰਵਾਦ ਯਾਦ ਸੀ. ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ, ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਿਆਰੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਰੰਗ ਭਰ ਰਹੀ ਸੀ. ਸੁਨੇਹਾ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ. ਮੋਬਾਈਲ ਸਾਡਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੁਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਵੇ. ਬੱਸ! ਏਥੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਗਰਾਰੀ ਫ਼ਸੀ ਰਹੀ।

ਹੁਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾਂਤ - ਲਗਪਗ ਹਰ ਮਰਹਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸਦਾ ਬੱਚਾ ਭਾਗ ਲੈ ਰਿਹਾ, ਕੀ ਨਿੱਕਾ-ਵੱਡਾ ਸਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਫ਼ੋਨ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ੍ਹੀ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲੋਵੇ. ਅਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ. ਹੋਇਆ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ, ਜਿਸਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਈਟਮ ਮੁੱਕੇ ਉਹ ਗੱਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ. ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਈਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ. ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ।

ਸੁਖਦ ਅਹਿਸਾਸ - ਸਵੇਰੇ ਕੋਈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਗਮ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਇੱਕ ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਜਣੇ ਆ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ?

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਜੋਗੀ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਪੇ ਬੈਠ ਸਕਣ, ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕਰਾਂਗੇ ਸਮਾਗਮ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਆਗਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚਕਰਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਫ਼ਸਲ ਉੱਗ ਖੜੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬੀਜੀ ਕਿਸ ਨੇ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਜਿਗਿਆਸੂ ਮਨੁੱਖ ਮਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਘਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਾਅਤ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਹੁੰਨਾਂ ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ

ਹੋਣਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਿੰਤਕ ਮਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਚਾਰ ਥੰਮ ਨੇ

1. ਬੱਚਾ
2. ਮਾਪੇ
3. ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਨੇ ਜਮੈਂਟ, ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ)
4. ਵਾਤਾਵਰਨ

ਮਗਰਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਪਹਿਲੇ ਯਾਨਿ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੋਤਾਹੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਂ ਕੁਝ ਪੰਜਵੇਂ ਪਹਿਠੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਚਾਰੇ ਥੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਲਗਾਅ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘਾਟਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਘਰੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਖੈਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ

ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਗੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਗੁਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ? ਅਸੀਂ ਕਾਹਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ?

ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਵਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੂਰਖ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪੁੰਗਰਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਐਡਰ-ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਰੋ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ, ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਨਮ, ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਈਲ ਚੁੱਕੀ ਰਿਕਾਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਹੁੰਦੇ, ਭਲਿਉ ਲੋਕੋ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਫੋਟੋਗਰਾਫ਼ਰ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਮੇਕਰ ਬੁਲਾਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਣ ਆਏ ਹੋ, ਡੱਦਰ-ਪੁਰਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵੇਖੋ। ਏਹੋ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਬੰਦੀ ਹੋ. ਛੇ ਇੰਚ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਕੈਦੀ. ਖੁਦ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕੋਗੇ।

ਭਾਜਪਾ ਐੱਮ.ਪੀ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਕਿਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਜਪਾ ਐੱਮ.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜਾਂਗੜਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੰਨੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਦਾ ਉਦਯਾਟਨ ਕਰਨ ਰੋਹਤਕ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਜਨਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ, ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ

ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿਉ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਭਰ ਚ ਚਰਚਾ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਸਲਾਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਚ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਵ। ਕੀ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ?

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਬੁਢਲਾਡਾ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਪੁੱਜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈਆਂ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੁਹਰਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਰੰਗਮੰਚ

ਟਿਕੀ ਰਾਤ 'ਚ ਨਾਟਕ ਮਹਿਕਿਆ

ਚੱਕ ਗੁਰੂ 'ਚ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਹੋਇਆ ਜੁ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ.. ਜੁ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਐ.. ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਤਨ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਇਆ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਲਹੂ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਿਆ.. ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਮਨ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਲਈ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਇਆ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਸੋਚਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਥਮਗੁੱਥਾ ਹੋਏ... ਤਨ ਮਨ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਆਸ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਐ!

ਇਹ ਨਾਟਕ "ਸੰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਡਾਂਗ" ਜਦੋਂ ਖੇਡਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵੀ... ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ 205ਵਾਂ ਸ਼ੋਅ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਪਾਰਖੂ ਸੀ... ਇਹ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ!

ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ... ਅਵਤਾਰ ਤਾਰੀ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਨੇਕ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਇਆ.. ਔਰਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ... ਗੰਭੀਰਤਾ... ਸੰਦੇਹਨਸ਼ੀਲਤਾ!... ਹਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ!

ਦੋ ਸੌ ਪੰਜ ਹੋ ਗਏ... ਕਈ ਸੌ ਪੰਜ ਹੋਣਗੇ!

ਮਹਿਕਿਆ ਟਹਿਕਿਆ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਓਹਲੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਲ!

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਓਹਲੇ ਖੇਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਆਸੀ 'ਰੀਵਾਈਵਲ' ਅਤੇ 'ਸਰਵਾਈਵਲ' ਦੇ ਘੋਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਦਾ ਹੀ ਅਗਲਾ ਕਾਂਡ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਪਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੁਰੀਤੀ ਕਾਫੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਮਿਸੀਸਾਗਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

**ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਮਿਸੀਸਾਗਾਂ
ਫੋਨ: (647)685-5997**

ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਬੇਦਰੋਹ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅੰਦਰ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁੱਢ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ। ਬਾਦਲ ਸਰਵਾਈਵ ਕਰ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਤ ਬਦਲੇ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕੁਝਕਾ ਬਾਦਲ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਧੜੇ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਰਵਉੱਚ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਰਵਉੱਚ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨ, ਸਭ ਨਿਸਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੋਈ ਕੁਸਕੁਣ ਜੋਗਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਵਉੱਚ ਕਹਿ ਕੇ, ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁੱਝ ਗਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਆਪ ਸਹੇਤੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੜਕਾਂ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ।

ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੱਟੀਏ ਪੋਰੀਆਂ ਪੋਰੀਆਂ ਜੀ।'

ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁੱਡੀ ਸਦਾ ਅਸਮਾਨ ਨਾ ਚੜੀ ਰਹਿਣੀ। ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਜਾਮੀਆਂ ਫੈਲਾਸੂਫੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ। 2017 ਅਤੇ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਏ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੋਣ ਨਾ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਔਂਤ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਾਲੀ 'ਰਾਜਕੁਮਾਰ' ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਕ੍ਰਿਸਮਾ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਠੁੱਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੱਤਾ ਲਈ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤਤਪਦੇ ਹੋਏ 'ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ' (ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਾਡਰਨ ਆਰਾਮਪੁਸਤ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਦੋਹਰ-ਪੌਤ) ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੇਅਸੂਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਹ ਵਪਾਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦਾ ਆਹਰ-ਪਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ) ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੁਖ ਵਿਚ ਪਲੇ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਇੱਕ ਧੜਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਨਾਲ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਾਤੁੱਝੇ-ਧੋਤੇ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਖਸਲਤ, 'ਨਾਵ੍ਰਿਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ, ਮਨ ਖੋਟੈ ਤਨਿ ਚੋਰ', ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਦੁਰਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਉਕਾਈਆਂ ਦੀ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਲਪੇਟਣ ਦੇ ਦਾਅ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੱਲ, 'ਲੋਹੇ ਕੇਰੀ ਨਾਵਰੀ ਪਾਹਨ ਗਰੁਆ ਭਾਰ, ਸਿਰ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ ਕੀ ਪੋਟਰੀ ਉਤਰਨ ਚਾਹੈ ਪਾਰ' ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਅਨਾੜੀਪੁਣੇ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪਿਛਲੀਆਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਫਿਰ ਤਾਜੇ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੰਭ ਨਿਤਾਰਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਸੱਚ ਝੂਠ ਵਿਚੋਂ, ਪਾਪ ਕੱਢਦਾ ਪੁੰਨ ਨਿਤਾਰਦਾ ਈ।' ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਢਕਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਓਹਲਾ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਨਿਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਤੌਤੇ ਆਲੂ ਝੋਲੀ ਪਵਾ ਬੈਠਾ। ਜਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਚੌੜਾਈ ਮਾਲੂਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਭਾਰਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤੋਏ-ਤੋਏ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇਗਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਹੋਰੀ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਮਾਫੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਗਏ।

ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ. ਗੁਰਤੇਜ

ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ

ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ-ਆਦਿ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨੀਏ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਜ਼ਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸੇ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅੱਗੇ

ਛੇਕ ਸਕਣ। ਹੁਣ ਜਦ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਉਲਝ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤੀ ਮੁਆਫ, ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਿਆ ਵਹਿੜਕਾ ਖੱਸੀ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅ ਵਜੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚ ਵਿਚ ਦਿਤਾ। 'ਪੰਜਾਬ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ' ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤੇ ਕੱਦਵਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿੱਖ ਜਰਨਲਿਸਟ ਦੀ ਪੂਰੇ ਜਹਾਦੀ ਜਲੌਲ ਨਾਲ ਇਸੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੁਖਬੀਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ੇਰੀਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਫੁਲਾ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰੀਕ ਬੁਧ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ 'ਸਰਵਉੱਚ' ਹੋ। ਹੁਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਹ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਹੌਂਸਲਾ ਫੜਿਆ। ਟੈਸਟ ਫਾਇਰ ਵਜੋਂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਪਿਆ ਗਿਆ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ 'ਸਰਵਉੱਚਤਾ' ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲਗਦਾ ਵੀ ਸਭ ਨੇ ਵੇਖਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਔਖਾ ਔਖਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲਮਕ ਗਿਆ।

ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਾਦਾਨੀ, ਬੇਵਕੂਫੀ ਅਤੇ ਸਫਾਏ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮਿਟ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਖੀਰ 2 ਦਸੰਬਰ 2024 ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਹੇ ਮੰਤਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਕੇਸ ਹੱਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਡੀ ਜੀ ਪੀ ਲਾਉਣਾ, ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਬਹੁਚਰਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲੇ। ਫਿਰ ਲੰਗਰ, ਗੁਜਲਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਈ ਗਈ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੋਹਰੇ ਬਰਫਾ ਫੜਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਫਖਰ ਏ ਕੌਮ ਅਵਾਰਡ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਇਹ ਦਿਨ ਇਤਹਾਸਕ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗੁਜੈਲ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸੇ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਲੋਜੇ ਠੰਡ ਪੈਂਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਉਸ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤੇ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਨ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਰੁਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸਾਰੀ ਗਈ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਮੁੜ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪੀ। ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੁੜ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤੇਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਗੱਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਲਾਹੁਣ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਹੇਠ ਸਰਗਰਮ ਪੰਥ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਗਿਣਾਏ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੌਰ ਲਈ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਾਲਾ ਡਰਾਮਾ ਦੱਸਿਆ। ਚਾਰ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਰਫਾ ਫੜੀ ਵੀਲੂ ਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਵਾਪਰੇ ਇਤਹਾਸਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੋਲੀ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣਾ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਹੋਈ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪਰਚਮ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸਰਕਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚ ਛੇਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚੌੜਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਮੁੜ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਤਹਾਸਕ ਕਰਮ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਹੋਰ ਮੋਹਲਤ ਮੰਗ ਲਈ ਅਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਿਵਿਕ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਲਈ ਬੈਠੀ ਪਿਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ। ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਘਰ ਬਿਠਾਉਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਣ ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਰਵਾਈਵਲ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਅੱਗ ਬਾਲੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ ਉਥੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕਲਾ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਮਾਨ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਢੁੱਡ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਖਿਲਾਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਸ. ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿਰਾਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚਣਾ ਸੌਖੇ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਗੋਲੀ ਦਾਗਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੀ ਰਾਇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਔਖਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਦੇ 'ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ' ਤੇ ਵੀ ਨਿਗੂਣੀ ਸਿਆਸਤ ਪੂਰੇ ਜੋਰਾਂ-ਸੋਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸ. ਮਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇੱਕ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਇ ਹਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਸੂਲੀ ਪੁਨੀਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੋਵੇ!

ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਲੱਗੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ. ਚੌੜਾ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕੀ ਸ਼ਾਨ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਹਾਰੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਲਹਿਰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਠੱਗੇ-ਠੱਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ, 'ਬਾਰੀ ਬਰਸੀ ਖੱਟਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਖੱਟ ਲਿਆਂਦਾ', ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗੱਲ ਖੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਆ ਆਉਣ ਦੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਬਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਬਲੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਲਵਾ ਕੇ ਖੁੱਸੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁੜ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਨਰਾਅ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਲੱਗੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ. ਚੌੜਾ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕੀ ਸ਼ਾਨ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਹਾਰੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਲਹਿਰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਠੱਗੇ-ਠੱਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਤਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ' ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਣਿਆ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣੇਗੀ: ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਡਾਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 500ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 'ਤੇ 1969 ਈ. ਵਿਚ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗਾਂਹ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਦਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਭਰੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ, ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਜੋ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਵੀ ਹਨ, ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉੱਚ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣਾ ਮੇਰਾ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਸੀ, ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਨਾ ਮਿਹਨਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ, ਆਪਣੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਢੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ-ਲਿਖਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਘਰ ਆਉਣ ਵਰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ 'ਚ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਵਾਧਾ ਕਰੋਗੇ?

ਉੱਤਰ- ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਇਕ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹੀ ਸੰਸਥਾ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ Finance Management ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੇ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹਨ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਕੋਰਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਵੇ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕੋਰਸ ਡਿਮਾਂਡ ਵਿਚ। ਅਸੀਂ ਵਾਜ਼ਿਬ ਫੀਸਾਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰੀ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-3. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਓਨੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜਿਨੀ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 3 ਸਤੰਬਰ 2020 ਤੋਂ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਿਜਨਸ ਸਕੂਲ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹਿਊਮਨ ਰਿਸੋਰਸ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਵਖ-ਵਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ 'ਤੇ ਲੰਬਕ ਸੁਹਿੰਦਰ ਬੀਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉੱਤਰ- ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਜੀਉਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ'। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਵਿਭਾਗ ਹੈ। ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਥੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਬੜੀਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੱਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਰ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਭਾਗੀ ਲਿਖਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਾਗੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4. ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਨ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜੋ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ?

ਉੱਤਰ- ਮੈਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੈਨੇਟਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਭ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਤਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ। ਮੇਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਆਦਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-5. ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਾਹਰੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਉਚੇਰੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਮਿਆਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓਗੇ?

ਉੱਤਰ- ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਸਿਖਰਲਾਪਣ ਅਕਾਦਮਿਕ ਉਚਾਈਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੰਮ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤੇ ਜਾਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਅਪਣਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤਕ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਮਿਲਣਗੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਨਵੀਆਂ

ਡਾਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ।

ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ, ਤਾਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੋਲ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-6. ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ- ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਡਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-7. ਭਵਿੱਖ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ
ਉੱਤਰ- ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ- ਭਾਵ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ, ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਰਿਪੱਕ ਕਰ ਦੇਈਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਆਪ ਕਮਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਦਾ ਸਮਾਂ Artificial Intelligence ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜ ਨੁਕਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ।

1. ਪਹਿਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇੱਕ ਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ NACC ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਟੀਚਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਹੈ।

2. ਦੂਸਰਾ, ਸਾਡੀ ਜਿਹੜੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਪਾਲਿਸੀ 2020 ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2035 ਤੱਕ 50% Gross Enrollment Ratio ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ Gross Enrolment Ratio, Higher Education ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ 29.1% ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ Gross Enrolment Ratio ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਇਹ GER ਤਾਂ ਹੀ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਆਨਲਾਈਨ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਈ.ਟੀ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਨਲਾਈਨ ਕੋਰਸ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਕੋਰਸ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਨਲਾਈਨ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ Depend ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਫੈਕਲਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਸਰਚ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ Mathematics Department ਦੇ ਇਕ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬਾ ਨੂੰ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਲਈ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਰਿਸਰਚ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਰਿਸਰਚ ਉਹ ਹੋਵੇ ਜੋ ਗੁਣਵੱਤਾ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਕਸਪਰਟ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਐਕਸਪਰਟ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਸਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਲ ਵਿਚ ਹਰ ਧਿਰ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਰਵ ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਝੁਰਲੂ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਲਿਆਏ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਦੇ ਬੋਲੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੋਲੇ ਸਮਝ ਕੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਹੱਲ

ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ।

4. ਇਹ ਚੌਥਾ ਨੁਕਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਹਰੇਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਹਸਤਾਖਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕਰਨੇ ਹੋਣ, ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਿਲੇਬਸ, Curriculum ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੋ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ।

5. ਪੰਜਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਸਪੋਰਟਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਉੱਪਰ ਖਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ। ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਕਾ ਟਰਾਫੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਟੇਟਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਚਾਹੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਪਲੇਅਰ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਾਂਗੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਆਦਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਾਂਬੱਧ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ 1990 ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਟੇਕ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾ ਹੱਲ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਣਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਘਟਨਾ ਚੱਕਰ 'ਰੀਵਾਈਵਲ' ਅਤੇ 'ਸਰਵਾਈਵਲ' ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸੀ ਭੇੜ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਸਲ ਫੈਸਲਾ ਆਖੀਰ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਕਰਨਗੀਆਂ ਨਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੋੜੀ (ਅਲਗੋਜ਼ੇ) ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੋਈ। ਆਲਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਨਾਇਤ ਕੋਟੀਏ ਨਵਾਬ ਘੁਮਾਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਆਲਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਸੁਚੇਤ ਜਾਂ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਲਮ ਨੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਕਬੂਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ 'ਨਵਾਬ ਘੁਮਾਰ ਅਨਾਇਤ ਕੋਟੀਆ ਆਂਹਦੈ ਜੀ' ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਆਲਮ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ ਆਫ਼ਗੋਡੀ ਆਂਹਦੈ ਜੀ।' ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਲਮ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਨਵਾਬ ਘੁਮਾਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੀ ਗਾਇਕੀ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੂਰੀ
ਫੋਨ: 84271-00341

ਸੀਮਿਤ ਰਹੀ, ਪਰੰਤੂ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਲੋਕ ਛੋਹ ਵਾਲੀ ਪੇਂਡੂ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪੈੜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਫ਼ (ਨੇੜੇ ਕਸਬਾ ਕੋਟਲਾ ਅਰਬ ਅਲੀ ਖਾਨ) ਵਿਖੇ 22 ਅਗਸਤ 1928 ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੁਹਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜੁਮਾ ਖਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਲੁਹਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਫ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਗੋਫ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮਤੌਰ 'ਤੇ ਆਫ਼ਗੋਡ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਆਲਮ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਬ ਘੁਮਾਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮੋਫੋਨ ਦੇ ਤਵਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਗੂੰਜਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਲਮ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਨਵਾਬ ਘੁਮਾਰ ਦਾ ਪੜਪੋਤਰਾ ਫੈਸਲ ਘੁਮਾਰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੜਦਾਦਾ ਜੀ ਤੋਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ। ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰੰਤੂ ਆਲਮ ਦੀ ਆਰੰਭਕ ਗਾਇਕੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨਵਾਬ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਰੁਚੀ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੱਬ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਗੀਤ ਸੁਣਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। 1940 ਵਿਚ ਆਲਮ ਦਾ ਪਰਵਾਰ 'ਲਾਲਾਮੁਸਾ' ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਬਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਫਲ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਸੁਣਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏਗਾ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1941-42 ਦੌਰਾਨ ਤੇਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਲਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੋਈ ਜੋ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 'ਰੀਗਲ' ਲੇਵਲ ਅਧੀਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ। ਤਵਾ ਨੰ: ਆਰ.ਐਲ.3099 ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਬੋਲ ਹਨ 'ਸੁੱਤਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਉਠਿਆ,' 'ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਸਾਹਿਬ'। ਇਸ ਤੋਂ

ਉ) ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ' ਪੂਰਨ, ਹੀਰ, ਮਿਰਜ਼ਾ, ਯੂਸਫ-ਜੁਲੈਖਾਂ, ਸੈਫ-ਉਲ-ਮਲੂਕ, ਢੋਲ ਸੰਮੀ, ਦੁੱਲਾ, ਪੀਰ ਮੁਰਾਦੀਆ ਆਦਿ।

ਅ) ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ' ਟੱਪੇ, ਮਾਹੀਆ, ਬਾਰਾਂਮਾਹ, ਜੁਗਨੀ ਆਦਿ।

ਬ) ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ' ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖਤਾ, ਹੁਣ ਕੀ ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਨੀ ਗੁੱਡੀਏ, ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਇਆ ਆਦਿ।

ਸ) ਦੋਗਾਣੇ ' ਦੋਗਾਣੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ੀਰ ਬੇਗਮ, ਬਾਲੀ ਜੱਟੀ ਆਦਿ ਔਰਤ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਲਮ ਦੀ ਉਸ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੋ ਜੋੜੀ (ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ) ਨਾਲ ਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਲਮ ਦੀ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗਾਈ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ, ਢੋਲ ਸੰਮੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ, ਹੀਰ, ਦੁੱਲਾ ਆਦਿ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੁਗਨੀ, ਬਾਰਾਂਮਾਹ ਆਦਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਚ ਆਲਮ ਦੀ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ 'ਪਾਛੂ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਿਮਟਾ ਉਸਦਾ ਪਸੰਦੀ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਸੀ, ਜੋ ਮਹਿਬੂਬ ਵਾਂਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਆਲਮ ਨੇ ਚਿਮਟੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਮਾਣਤਾ ਦਿਵਾਈ। ਜੋੜੀ ਅਤੇ ਚਿਮਟੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਲ ਲਈ ਉਸਨੇ ਢੋਲਕ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ।

ਆਲਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ' ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੜੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਾਵਿ ਨੁਮਾ ਵਾਰਤਕ ਰਾਹੀਂ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ-

* 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ ਆਫ਼ਗੋਡੀ ਆਂਹਦੈ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਾਓ ਕਿਤੋਂ ਪਾਈ ਲਿਆਓ, ਮੈਂ ਛਿੱਝ ਕਰੁਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰ ਲਾਂ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਡੋਰੀਆਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਅੱਗੋਂ ਪੂਰਨ ਦੀ ਲੋਥ ਚੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਏ। ਚੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਨੇ? ਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਖੂਹ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰਦੈ? ਹਲਾ ਬਈ, ਫਜ਼ਲ ਕਰੀਮ ਕਸਾਈਆ, ਸਰਾਏ ਆਲਮਗੀਰ ਵਾਲਿਆ, ਉਹ ਕੀ ਆਂਹਦੈ...?'

* 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ ਆਫ਼ਗੋਡੀ ਆਂਹਦੈ ਜੀ, ਦੁੱਲਾ ਜੁਆਨ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਏ, ਮਾਤਾ ਲੱਧੀ ਉਹਨੂੰ ਮੱਤ ਲੱਗੀ ਦੇਣ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਮੱਤ ਦਿੰਦੀ ਐ? ਹਲਾ ਬਈ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਰੀ ਵਾਤੇ ਆਲਿਆ ਕੀ ਆਂਹਦੀ ਏ ਮਾਤਾ ਲੱਧੀ...?'

* 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ ਆਫ਼ਗੋਡੀ ਆਂਹਦੈ ਜੀ, ਪੀਰਾਂ ਦਿੱਤਾ ਬਾਰਾਂਮਾਹ ਲਿਖਦੈ, ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ ਲਿਖਦੈ? ਹਲਾ ਬਈ ਚੌਧਰੀ ਅਬਦੁੱਲ ਗਨੀ ਲਾਇਲਪੁਰ ਆਲਿਆ, ਉਹ ਕੀ ਆਖਦੈ...?'

ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਸਾਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਝੂਮਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ

ਲਈ ਆਲਮ ਪਰੰਪਰਿਕ ਗਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਤੁਕੇ ਜਾਂ ਚੌ ਤੁਕੇ ਬੰਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਲਮ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਲੁਹਾਰ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ 'ਮਸ਼ਕੀਨ ਲੁਹਾਰ ਆਫ਼ਗੋਡੀ ਆਂਹਦੈ ਜੀ' ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਲੁਹਾਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵੀ ਸਰਾਹੁਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

1970 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਲਮ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੋਵੇਂ ਕਮਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਨਾਰਵੇ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਰਮਨੀ ਆਦਿ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਧਾਂਕ ਜਮਾਈ।

ਗਾਇਕੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਆਲਮ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਈ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਗਾਇਆ। ਕੁੱਝ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਖਾਤੇ ਫਿਲਮਾਏ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਗਾਇਕੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਆਲਮ ਦੀ ਦਰਿਆ ਬਣ ਕੇ ਵਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਫੇਰ ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਦੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਲਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਚਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ। ਚਾਰ ਪਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਧੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਆਰਿਫ਼ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਫੱਕਰ ਗਾਇਕ ਦੀ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮ ਕੀ ਭੱਟੀਆਂ ਵਿਖੇ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ 3 ਜੁਲਾਈ 1979 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੂੰ ਲਾਲਾਮੁਸਾ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਸਦਾ ਮਕਬਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਰਨਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਨੇ 1979 ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਕਲਾ ਤੇ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਪਰਾਈਡ ਆਫ਼ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ' ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਆਰਿਫ਼ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਆਲਮ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਪਰੰਤੂ ਤਵਿਆਂ, ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਕੈਸੇਟਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

-ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ: ਬੂਰੀ, ਤਹਿ: ਨਾਭਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 28 ਦਸੰਬਰ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-670

ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ ਯੁੱਗ ਖੂਹਾਂ ਦਾ, ਚਰਸ, ਹਲਟ ਸਾਰੇ ਮੁੱਕੇ, ਭਉਣੀ, ਲੋਣ, ਵਿੱਢ, ਪੈੜੀ, ਟਿੰਡਾਂ, ਵਿਰਸਾ ਔਧ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੇ। ਕਰੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਹੈ, ਟਾਂਵੇ ਟਾਂਵੇ ਕਰਦੇ ਹੀਲੇ, ਟਿਉਬਵੈੱਲ ਪੰਪ ਟੂਟੀਆਂ ਹੁਣ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੇ ਬਣੇ ਵਸੀਲੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-668

ਚਾਰ ਚੌਧਰੀ ਮੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਨਿੱਘੀ ਧੁੱਪੇ ਆਣ ਖਲੋਏ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਤਕ, ਸੱਚ ਨਾ ਆਏ, ਹੈਰਾਨ ਅੱਤ ਹੋਏ। ਇਕ ਆਖੇ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਕੀਤੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ, ਦੁਜਾ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਰੋਏ। ਤੀਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਸਿਆਸਤ ਗੰਧਲੀ, ਭਾਈ ਹੀ ਨਾ, ਭਾਈ ਦਾ ਹੋਏ। ਚੌਥਾ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ; ਹੁਣ, ਕਰ ਕੀ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਏ। ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਵੋਟ ਸੀ ਪਾਉਣੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੱਥ ਵੱਢ, ਦਿੱਤੇ ਦੋਏ। ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਭਰਮਾ ਕੇ, ਸਾਤਰਾਂ, ਇਕ ਥਾਂ ਵੋਟ ਪਰੋਏ। 'ਨਾਕਾਮ' ਪੰਜ ਸਾਲੀਂ ਇਹੋ ਸਿਆਪਾ, ਲੋਕ ਅੱਖੀਂ ਦੇ ਮੁੱਕੀਆਂ ਰੋਏ। ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ' ਫੋਨ: +1 864-318-5500

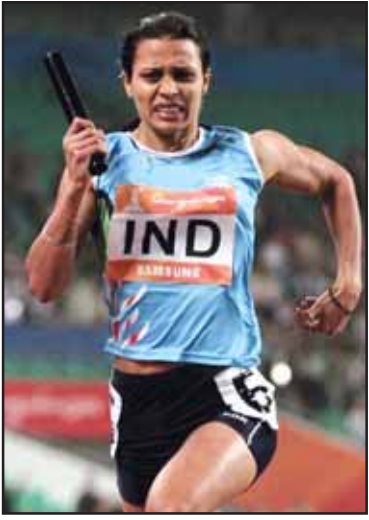
ਨਾਲ ਠਾਠ ਦੇ ਉਮਰ ਲੰਘਾਈ ਡਾਂਗ ਤੇ ਡੇਰਾ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਔਖਾਂ ਸੋਖਾਂ 'ਕੱਠਿਆਂ ਝੱਲੀਆਂ ਸੋਥਾ ਪੂਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ।

ਹੁਣ ਵੀ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਾ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆ ਡੰਗ ਟਾਪ ਲੈਨੇ ਆਂ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਸੁਬਹ ਸਵੇਰੇ ਵਿਚ ਚੁਰਾਹੇ, ਖੜ੍ਹੇ ਚਾਰ ਇਕੱਠੇ ਯਾਰ, ਹਾਲ ਚਾਲ ਤਬੀਅਤ ਪੁੱਛੇ, ਜਾਂ ਖੈਰੀਅਤ ਪਰਿਵਾਰ। ਨਾਲੋ ਕਰ ਆਏ ਇਬਾਦਤ, ਤਬਸਰਾ ਸਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਜੀਅ ਰਾਜ਼ੀ, ਠੱਠੇ ਮਾਸਕੁਲੇ ਪਿਆਰ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਠੂਰਪੁਰੀ"

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਕਰਦੇ ਸਾਂਝੇ। ਲੱਗਦਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੁੜਿਆ ਤੀਰਥ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਰਹੇ ਉਸਨੂੰ ਉਲਾਭੇ। ਪੁੰਡੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੰਝ ਫੜੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ, ਬਾਬੇ ਵਿਚ ਕਤਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਫੋਨ: 98784-69639

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਬੁਢੇ-ਵਾਰੇ ਫੜ ਹੱਥ ਖੁੰਡੇ ਤੇਤ ਚੁੱਕਵੀਂ ਧੋਤੀ ਦਿਹਾਤੀ ਪੱਗਾਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਕਰਦਾ ਵਿਧਿਆਨ ਬਾਕੀ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰੇ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਡਣ ਪਰੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਕਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਜ਼ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਤ ਏਸ਼ੀਅਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਗ੍ਰਾਂ.ਪ੍ਰੀ., ਏਸ਼ੀਅਨ ਟਰੈਕ ਐਂਡ ਫੀਲਡ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਇੰਡੋਰ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਆਦਿ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 4*400 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ ਵਿੱਚ 14 ਸੋਨ ਤਮਗੇ, ਇੱਕ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ 400 ਮੀਟਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ।

ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ, ਰਾਜੀਵ ਖੇਲ ਰਤਨ (ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਖੇਲ ਰਤਨ) ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੱਕ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 4*400 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਰਹੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਚੀਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਦਾ ਜਨਮ 19 ਅਪਰੈਲ 1988 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਮਨਦੀਪ ਹੁਰੀਂ ਦੇ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ। ਚਾਚੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਕੇ ਨਾਮ ਖੱਟਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕੈਰੇ ਵਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੇ ਗੁਰ ਕੋਚ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ। 2003 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਤੇ ਫੇਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਉਹ 100 ਮੀਟਰ, 200 ਮੀਟਰ ਤੇ 400 ਮੀਟਰ ਤਿੰਨੋਂ

ਉਹ ਦੋਹਾ ਏਸ਼ੀਆਡ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ 4*400 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਗਈ। ਦੋਹਾ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ 2008 ਦੀਆਂ ਬੀਜਿੰਗ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਜੂਨੀਅਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਵੀ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਚੌਥਾ ਤਮਗਾ ਸੀ। ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮਿਆਦ ਪੂਰੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਖਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਰੈਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਮਿਆਦ ਪੂਰੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਮਨਦੀਪ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਈਕਲਿਸਟ ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੱਗੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਿਆ ਪੂਰੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ।

ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਨਹਿਰੀ ਖੇਡ ਸਫਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਵੱਡੀ ਹੱਕਦਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀ ਉਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਥਲੀਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨ ਤਮਗਿਆਂ ਦੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਵੀ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਡਣ ਪਰੀ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 15 ਸੋਨ ਤਮਗਿਆਂ ਸਣੇ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਰਜੁਨਾ ਐਵਾਰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਨਦੀਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਟੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸਾਗਰਦੀਪ ਕੌਰ ਸਨ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਓ.ਐਨ.ਜੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀਐਸਪੀ ਹੈ।

ਮਨਦੀਪ ਨੇ 2010 ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਦੀ ਸਿਖਰ ਛੂੰਹਦਿਆਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਗੁਆਂਗਜ਼ੂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ 4*400 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ ਦਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਨੇ ਦੋਹਰਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ

ਮਨਦੀਪ ਦਾ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਆਖਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। 19 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਇੰਚੋਨ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਉਹ ਚੁਣੀ ਗਈ। 400 ਮੀਟਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦੋੜਦਿਆਂ ਛੇਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। 4*400 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੌਕੜੀ ਦੀ ਅਹਿਮ ਅਥਲੀਟ ਸੀ। ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਦੋੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਟਰੈਕ ਉਪਰ ਰੱਖੇ ਆਪਣੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਦਮ ਨਾਲ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿਤਾ ਕੇ ਦਮ ਲਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮ ਦਾ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਥਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਵੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ

ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਣਦਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ

ਅੱਜ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੱਚੇ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਤੇ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਬਜੀ ਗੇਮ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗੇਮ ਖੇਡਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਜਮਾ ਪੁੰਜੀ ਹੀ ਗਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਰੋਣਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜੁਆਦਾ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਲਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਤਾਏ-ਚਾਚੇ, ਵੱਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇੱਕ ਹੀ ਛੱਡ ਹੋਣ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਚਿੰਨ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਦਮ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਭਾਈ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ

ਸੰਜੀਵ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਫੋਨ: 78889-66168

ਹੈ। ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟੋਕਾ ਟੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਹੇ ਰੋਟੀ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਮੋਬਾਇਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਅੱਜ ਕੱਲ ਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਹੋਣਾ, ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਜੇ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ, ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕੋਲ ਮਾਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਕੋਲ ਪਿਤਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੰਡ ਲਏ ਹਨ। ਸਭ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਮਰੇ ਹਨ। ਕਿੱਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੂੰ ਚਿੱਬੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੋਬਾਇਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਦਿੱਤਾ ਕਦੇ ਉਹ ਗਲਤ ਕਦਮ ਹੀ ਨਾ ਚੁੱਕ ਲੈਣ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਹਿਲੇ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ

ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖੇਡਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਮੋਬਾਇਲ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੱਢਦੇ ਹਨ? ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੋਬਾਇਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਮਾਂ ਬਾਪ ਇਸ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਗਲਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਮਨ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਵੱਡਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਦੇਵੇ। ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਜਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਕੋਲ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਤੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਿੜਕਦੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲਤ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਡਰਦੇ

ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਚਾਚੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਐਚਡੀ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੱਸਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਤਜ਼ੁਰਬਾ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਮਝ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੱਚੇ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਤੇ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਬਜੀ ਗੇਮ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗੇਮ ਖੇਡਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਜਮਾ ਪੁੰਜੀ ਹੀ ਗਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਦਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਸ ਤੇ ਬੱਚੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਲਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ, ਸੰਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵੇਲਾ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨੀ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

‘ਮੱਕੀ ਦਾ ਗੀਤ’ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ‘ਕਲਮੀ ਗੁਲਾਬ’

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਅੱਟਮ ਆਰਟ ਪਟਿਆਲਾ

ਪੰਨੇ: 319

ਕੀਮਤ: 345/ ਰੁਪਏ

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਂਟਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਦੋਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਆਏ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਮੱਕੀ ਦਾ ਗੀਤ ਵਾਲਾ

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਚਿੰਤਕੀ ਅਤੇ ਉਤਨੀ ਹੀ ਰੌਚਕ ਅਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਭਰੀ ਵਾਰਤਕ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਬੌਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿੱਜ ਮੂਲਕ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਿੱਜ ਭੂਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਬਹੁਤਾ ਲੀਲਾ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਰੀਵਿਊਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਂ ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਤੱਦਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤਿੱਖੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ।

ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਰੋਡੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਗਹਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਡੇ ਨਾਲ ਚੌਹਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਾਰ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਮ ਰਚਦਾ ਨਹੀਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਕਾਵਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਜਾਦੂਗਰ ਹੈ। ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹਰ ਵਾਰ ਭੂਤਵਾਤੋਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭੂਤਵਾਤਾ ਹੀ ਲਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਬੜੀ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੀ ਮੌਖਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਚਿਰਾਗ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਯਾਦ ਸਨ। ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਾਹਸਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਵੱਡੇ ਕਦ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਇਹ ਹੈ ਬਾਰਬੀ ਸੰਸਾਰ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਜ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਰਵੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਰੈਂਟਨ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਅੱਜ ਵੀ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਬਚਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕੀ ਸ਼ੈਲੀ ਜਿਸ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੋਹਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਜੇਕਰ ਗੁਰਬਚਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼, ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸਿਰਜੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਚਨ ਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਕੰਦਰੀ ਪ੍ਰਵਚਨ’ ਤਹੱਸਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਜੇਕਰ ਗੁਰਬਚਨ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਉਲੰਘਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਵੀਆਂ ਪੈਂਤਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਗੁਰਬਚਨ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜ ਜਰੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਂਟਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪਾਲ, ਜਸਵੰਤ ਆਰਟਿਸਟ ਤੇ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਚੇਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੌਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਚੇਤਰ ਚੜ੍ਹਿਆ’ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਰ ਵੀ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੈ। ਬਲਰਾਜ

ਚੀਮੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸਾਂਝ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਪੌਣੀ ਬੋਤਲ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਜਸਪਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ ‘ਕੋਠੇ ਖੜਕ ਸਿੰਘ’ ਨੇ ਚੌਹਾਨ ਕੋਲੋਂ ਅਣਖੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ

ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹਾਂ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

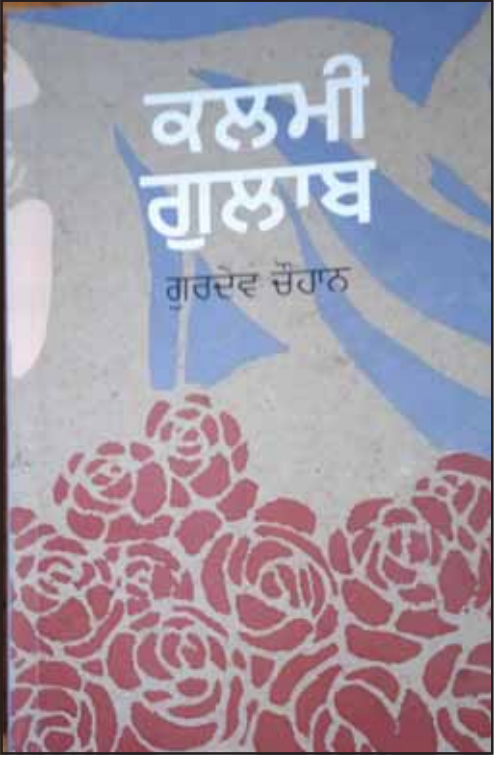
ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ‘ਚ ਪਰੋਏ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕੱਜਲ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ‘ਖਿਚੜੀ ਯੁੱਗ’ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਜਦ ਵੀ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਅਜਾਈ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਖੂਨ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਵਿੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ‘ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ’ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਅੰਦਰਲਾ ਕਵੀ ਦੇਵਨੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਥ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਈਆਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਣਾ। ਉਝ ਮੇਰੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੋਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ ਚੱਪੂ’ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਣਾ : ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ’ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਮਹੀਨ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਸੂਖਮ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਾਰ ਫੁਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਵੈ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ‘ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਬੱਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ’, ‘ਵਿਚਾਰੀ ਨੀਂਦ’, ‘ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ’, ‘ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੰਨੂੰ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਸੜਕ ਹਾਦਸਾ’ ਤੇ ਬਰਫ਼ਨਾਮਾ ਆਦਿ ਲੇਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਣ ਛਿਣ ਵੇਲੇ ਫੁਰੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਮਿਥੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ‘ਪੇੜ, ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਬਰਾਸ਼’ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਸਨਾ ਕੌਰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਦਸ ਦਿਨ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਵਰਤ ਨਾਲੋਂ ਚੁੱਪ ਦਾ ਵਰਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ‘ਮੱਛੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ’ ਵਿੱਚ ਜਵਾਲ ਨੌਰਾ ਹਰਾਰੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸੈਮਪੀਅਨਜ਼, ਹੋਮੋਡਿਆਸ ਅਤੇ ਇੱਕੀ ਲੈਸਨਜ਼ ਫਾਰ ਟਵੰਟੀਵੱਠ ਸੈਂਚਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ‘ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਛਾਲ’ ਮਾਰ ਕੇ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਅਤੇ ਦੀਦ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਕਠਿਨ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਪਲਟਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ‘ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ’ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪੰਗਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਕਵਿਤਾ, ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ’ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਵਾਇਆ ਬਠਿੰਡਾ’ ਕੁਰਾਹੀਏ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪਦਾ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਾਹਿਤ ਆਦਿ ਅੰਦਰ ਇਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਰਾਹੀਆ ਹੋਣ, ਬਣਨ ਜਾਂ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ, ਸਦਾਚਾਰਕ, ਘਰੋਗੀ, ਵਿਗਿਆਨੀ, ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੋਟਲਨਾਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਲੇਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਮਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟਰਿੰਟਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਪਾਰਕ ਮੋਟਲ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਕੱਟੇ ਹਨ। ਮੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ, ਵਿਹਾਰ, ਦੰਭ, ਫਰੋਬ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਤਨਗੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਕਈ ਸੁਖਾਵੇਂ ਤੇ ਕੁਝ ਕਠਿਨ ਤਜਰਬੇ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਵਰਣਨ ਪਾਠਕ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਝੀਲ ਕੰਢੇ ਵੱਸੇ ਟਰਿੰਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇਵੋ, ਇਹ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇਵੋ। ਗੁਰਦੇਵ ਕੋਲ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਚੁਸਤ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਘੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਕੋਲ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੂਖਮ ਹੁਨਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ-ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਛਿਣ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਰਹੀ। ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਭੀੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਲਿਸਮੀ ਨਮੂਨੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬਿਰਹਾ ਇਵੇਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਹੀ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਮੁੱਕਣ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਝਾੜਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿ ਇਤਫ਼ਾਕ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲਮ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਮੈਟਾਫਰ ਬਣ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਹਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚਲੀ ਵਾਰਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਿਖੀ ਗਈ ਵਾਰਤਕ ਨਾਲ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਆਕਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਦਸਤਕ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਚੰਗੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪਛਾਣ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀਆਂ ਛੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਚਾਰ ਵਾਰਤਕ ਦੀਆਂ, ਦੋ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੁੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣਗੇ। ਨੌਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ‘ਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੀ ਦੁਆ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਬੇਹੁਤਰ ਵਾਰਤਕ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਪੁਸਤਕ ਕਲਮੀ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਜਾਚਣ, ਪਰਖਣ ਦੀ ਸੂਝ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪਰਤਾਂ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਣ ਛਿਣ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਕਰਿਸਮੇ ਵਾਂਗ ਫੁਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਫੁਰੇ ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਤਲਿਸਮ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਵਾਕ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਪਾਠਕ ਅੰਦਰ ਜਗਿਆਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਲੇਖਕ ਦੀ ਵਡੱਤਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਭੀੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚਲਾ ਵਿਅੰਗ ਸੂਖਮ ਹੁੰਦਾ, ਵਗਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਰਗਾ ਜੋ ਪਾਠਕ ਦੀ ਰੂਹ ‘ਚ ਕੁਤਕੁਤਾੜੀਆਂ ਕੱਢਦਾ।

ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪਾਠਕ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਵਾਦ ਛੇੜਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਉਸਦਾ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਉਰਫ਼ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਹੱਸਮਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰੰਪਰਾ, ਇੱਕ ਉਮਰ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਟਿਲ ਬਣਤਰ ਦਾ ਉਲੇਖ ਹੈ। ਪਿਓ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਬੇਹਤਰੀਨ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਪਿਓ, ਮਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸੂਖਮ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ।

ਅਰੁਣਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮਿਠਾ ਅੰਗ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਖੜੋਤ ਨਾਲ ਚਲਦਿਆਂ’ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਨਿਬੰਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਦੋਸਤ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਲੇਖ ਹਾਇਕੂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਹਾਇਕੂ ਜਪਾਨੀ ਕਾਵਿ-ਵਿਧਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਹਾਇਕੂ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ

ਨਾਕਾਮ ਟੱਕਰਾਂ

ਦਸਮੇਸ਼! ਕੀ ਕਰੋ ‘ਨਾਕਾਮ’ ਸਿਫ਼ ਤੇਰੀ, ਤੇਰੇ ਦਰ ‘ਤੇ ਮੁਥਾਜ, ਤਾਰੀਫ਼ ਖੜ੍ਹੀ।
ਕੀ ਲਿਖਾਂ ਤੇਰੇ ਚੰਜ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ, ਤੇਨੂੰ ਦੇਖ ਏ ਹੈਰਾਨ, ਤਵਾਰੀਖ਼ ਬੜ੍ਹੀ।
ਜੋਸ਼ ਭਰਿਆ ਤੂੰ ਚਾਲੀ ਯੋਧਿਆਂ ਤਾਈਂ, ਲਾਚਾਰ ਹੋਈ, ਮੁਗਲੀਆ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹੀ।
ਇਹ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਸੀ ਸਾਹਿਬਾ, ਕੱਚੀਓ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀ ਬਣੀ, ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹੀ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’
+1 864 318 5500

ਮਲਵਿੰਦਰ
ਫੋਨ: 365-994-6744

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਕਵੀ। ਉਸਦੇ ਛੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ‘ਕਲਮੀ ਗੁਲਾਬ’ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਉਸਦੀ ਚੌਥੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਚੌਣਵੀਂ ਵਾਰਤਕ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚੌਣਵੀਂ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਭਾਵ ਅਜਿਹੀ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਵੱਧ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ ਹੈ।

ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜ-ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦੇ ਲਿਖਣ ਛਿਣ ਵੇਲੇ ਤਾਲੂਏ ਕੋਲ ਵਿਚਰਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲਰਜ ਵਾਂਗ ਬੀਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਜਿੰਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ‘ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਪਿੱਛਲ ਝਾੜ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸਾਡੇ ਚੇਤਿਆਂ ‘ਚ ਸਾਂਭਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਹੀ ਸ਼ਬਦੀ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਭਾਵਪੂਰਤ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਵਾਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਇਮਰੋਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਕਾਵਿਕ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾਂ ਵੀ ਬਦੇਬਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਬੋੜਾ ਕੁ ਨਿੱਜ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਸਾਹਿਤਕ ਹਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਘਰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅੰਡਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਘਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੌਤਾਂ, ਸਬੱਬਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕਾ-ਮੇਲਾਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਤੋਫ਼ੀਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ (ਸੀ)। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨਾਲ, ਨਾਗਮਣੀ ਨਾਲ, ਨਾਗਮਣੀ ਵਿੱਚ ਛਪਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿੱਚ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਉਸਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਿਆ ਲੇਖਕ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਆਦਤਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੋਭਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ

ਪੁਸਤਕ ‘ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ‘ਜੱਗ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ’ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਭਾਗ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾੜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੇ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸਵਰਾਜਬੀਰ ਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਇਹਦੇ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਦਾ ਸਾਰ:

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ। ਉਹ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਤੇ ਰੁਸਤਮੇ ਜ਼ਮਾਂ ਸੀ...।

29 ਫੁੱਟ ਢਾਈ ਇੰਚ ਲੰਮੀ ਛਾਲ, 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਮਹਿੰਦਰ ਹੋਏ ਬਾਲਕ ਬੋਬ ਬੀਮਨ ਨੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ‘ਚ ਲਾਈ ਤੇ ਪੰਨ-ਪੰਨ ਕਰਾਈ...।

ਡੀਗੋ ਮਾਰਾਡੋਨਾ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ‘ਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਪੇਲੇ ਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਮਾਰਾਡੋਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦਾ ਪੇਲੇ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ...।

ਵੇਟਲਿਫਟਰ ਲਾਸ਼ਾ ਤਲਖਾਡਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜਾ ਬੰਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ, ਸੱਤ ਵਾਰ ਯੋਰਪੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਤੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ 225 ਕਿਲੋ ਸਨੈਚ ਤੇ 267 ਕਿਲੋ ਦੀ ਜਰਕ ਲਾਈ...।

‘ਫਲਾਈੰਗ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ’ ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਬੈਸਟ ਅਥਲੀਟ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ‘ਚੋਂ ਪੰਜ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਉਹਦੇ ‘ਤੇ ‘ਭਾਗ ਮਿਲਖਾ ਭਾਗ’ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣੀ...।

ਸਰਗੀ ਬੁਬਕਾ ਨੂੰ ਪੋਲ ਵਾਲਟ ਦਾ ‘ਫਲਾਈੰਗ ਬਰਡ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ 35 ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ। ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੋਲ ਵਾਲਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 6 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਪਾਰ ਕੀਤੀ।

ਰੋਨਾਲਡੋ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ

ਦਾ ਬੈਲਨ ਡੀ ਓਰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ। ਉਹਦੀ ਉਮਰ 39 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੁਰਤੀ 29 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਗਭਰੂ ਵਰਗੀ ਹੈ...।

ਜੌਨਸਨ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਜਾਦੂਮਈ ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਮੈਜਿਕ ਜੌਨਸਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। 20 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ‘ਚ ਉਹਨੇ 14 ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। 3 ਵਾਰ ਐਮਬੀਏ ਦਾ ਐਮਵੀਪੀ ਯਾਨੀ ਮੋਸਟ ਵੈਲਿਊਏਬਲ ਪਲੇਅਰ ਬਣਿਆ...। ਪ੍ਰੀਖੀਪਾਲ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰ ਦਾ ਕਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਿੱਟ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਐਫਆਈਐੱਚ ਨੂੰ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਦਲਣੇ ਪਏ ਸਨ...।

ਲਿਓਨਲ ਮੈਸੀ ਨੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਕਮਾਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਵਾਰਡ ਬੈਲਨ ਡੀ ਓਰ ਮੈਸੀ ਨੂੰ 8 ਵਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ...।

ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1966 ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ 1979 ਤੱਕ 67 ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਖੇਡ ਕੇ 266 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸਰਦਾਰ ਆਫ ਸਪਿੰਨ’ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ...। ਕੀਨੀਆ ਦਾ ਕੈਲਵਿਨ ਕ੍ਰਿਪਟਮ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ‘ਚ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ ਤੁਰ ਗਿਆ...।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਆਲ ਸਟਾਰਜ਼ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। 1960 ‘ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਲਡ ਫੁੱਟਬਾਲ ਇਲੈਵਨ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਫੁੱਲ ਬੈਕ

ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ...।

ਯੂਰੀ ਵਲਾਸੋਵ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੇਟਲਿਫਟਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਕੁਇੰਟਲ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋੜੀ।

ਨਈਮ ਸੁਲੇਮਾਨੋਗਲੂ ਨੂੰ ‘ਪਾਕਿਟ ਹਰਕਲੀਸ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 60 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ‘ਚ 4 ਫੁੱਟ 11 ਇੰਚ ਦੇ ਕੱਦ-ਕਾਠ ਨਾਲ 190 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਬਾਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੰਗ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ...। ‘ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜਿੰਨਾ ਤਕੜਾ ਅਥਲੀਟ ਸੀ, ਓਨਾ ਹੀ ਤਕੜਾ ਗਾਲਤੀ।’ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਿਕਾਰਡ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਸਨ...।

ਕਿਉਬਾ ਦਾ ਜੇਵੀਅਰ ਸੋਟੋਮੇਅਰ ਅਫਲਾਤੂਨ ਅਥਲੀਟ ਹੈ। ਉਹ 1990ਵਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਮੋਰ ਹਾਈ ਜੰਪਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ 1993 ਵਿੱਚ 8 ਫੁੱਟ 1/4 ਇੰਚ ਉੱਚੀ ਫਾਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ...।

ਨੇਮਾਰ ਜੂਨੀਅਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਹੈ। ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਉਹਦਾ ਪੰਝੂਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਪੰਝੂਤੇ ‘ਚੋਂ ਅਨੇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਉਡਾਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤੇ...।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਫੁੱਲ ਬੈਕ ਸੀ। 1978 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ‘ਕੱਲਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਡੱਕੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ...।

ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਚੋਪੜਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ‘ਗੋਲਡਨ ਬੁਆਏ’ ਹੈ। ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ...।

ਅਰਸ਼ਦ ਨਦੀਮ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ। ਉਹ ਨਵਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਨਾਲ 92.97 ਮੀਟਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਰੱਖ ਗਿਆ...।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਮਾਲ ਦਾ ਟ੍ਰਿਪਲ ਜੰਪਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਟਾਂ ‘ਚੋਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। 52 ਮੈਡਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਮੀਟਾਂ ‘ਚੋਂ ਗਲ ਪੁਆਏ।

ਲੇਬਰਾਨ ਜੇਮਸ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ‘ਚੋਂ ਇੱਕ ਬਰਾਂਜ਼ ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਚਾਰ ਵਾਰ ਐਨਬੀਏ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ ਤੇ ਅੱਠ ਵਾਰ ਐਨਬੀਏ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ। 2005 ਤੋਂ 2024 ਤੱਕ ਵੀਹ ਵਾਰ ਐਨਬੀਏ ਦੀ ਆਲ ਸਟਾਰ ਟੀਮ ‘ਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ...।

ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਜੇਤੂ ਵੇਟਲਿਫਟਰ ਓਮ ਯੂਨ-ਚੋਲ ਹੁਣ ਸਰਗਰਮ ਭਾਰਚੁਕਾਵਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਚ ਬਣ ਗਿਆ। 2015 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 54 ਕਿਲੋ ਦੇ ਜੁੱਸੇ ਨਾਲ 171 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਬਾਲਾ ਕੱਢਿਆ। ਆਪਣੇ ਵਜ਼ਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ!

ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ‘ਚੋਂ ਦੋ ਮੈਡਲ, ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ‘ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ‘ਚੋਂ ਦੋ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੀਫ ਡੀ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ...।

ਦੇਵੀ ਦਿਆਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ‘ਫਲਾਈੰਗ ਰੋਡਰ’ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੁਆਉਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਰੋਡ ਪਾਉਂਦਾ, ‘ਔਹ ਗਿਆ’ ‘ਔਹ ਗਿਆ’ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। 16 ਜਨਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ...।

ਚੀਨ ਦੀ ਲੀ ਵੈਨਵੈਨ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਵੇਟਲਿਫਟਰ ਹੈ। +87 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 148 ਕਿਲੋ ਸਨੈਚ ਤੇ 187 ਕਿਲੋ ਦੀ ਕਲੀਨ ਐਂਡ ਜਰਕ ਨਾਲ ਕੁੱਲ 335 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਬਾਲੇ ਕੱਢੇ।

ਵਿਨੇਸ ਫੋਗਟ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਦੀ-ਬਣਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੈਡਲ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਹੈ।

ਮਾਈਕਲ ਜੋਰਡਨ ਨੂੰ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ 1984 ਤੋਂ 2003 ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬੁੱਲਜ਼ ਨੂੰ ਐਨਬੀਏ ਦੀਆਂ ਛੇ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਜਿਤਾਈਆਂ। ਪੰਜ ਵਾਰ ਐਮਵੀਏ ਯਾਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। 2024 ਤੱਕ ਉਹ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਚੁੱਕਾ...।

ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਿਹੜੇ ਏਸ਼ੀਆਈ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਜਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਖੇਡ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ’, ‘ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ’, ‘ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੋੜੀ’ ਤੇ ‘ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਹੀਰੋ’ ਹਨ। 1966 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਖੇਡ ਲੇਖਣੀ ਦੀ ਦੌੜ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਲਿਖ ਲਿਆ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕੇ ਜੋ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਕਿੱਥੋਂ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ?।

ਅਜਿਹੇ ਸੱਠ ਕੁ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਮੈਂ ਛਪਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੌ ਕੁ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਦੂਜਾ ਸੈਂਕੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵਾਂ। ‘ਜੱਗ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ’ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਾਗ ਆਸ ਹੈ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਛਪ ਜਾਵੇਗਾ। ‘ਜੱਗ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ-ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ’ ਤੇ ‘ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ’ ਦੋਵੇਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 98729-89313, 98767-10809 ਹਨ।

-ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਔਰਤ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਨਾਵਲ - ‘ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਧੀ’

ਨਾਵਲਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਮਹਾਰਥੀਆਂ’ ਦੇ ਨਜ਼ਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਜੋ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ‘ਤੁਮ ਖੁਦਾ-ਤੁਮ ਖੁਦਾ’ ਹੀ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਸੁਆਰਥ, ਜਾਂ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੀਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਹੈਕੜ’ ਨੂੰ ‘ਠੋਸ’ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ, ਇਹ ‘ਕਾਫ਼ਰ’ ‘ਗ਼ੈਰ ਕਬੀਲੇ’ ਦੇ ਮਾਨਵ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ...? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ

E-mail: jaggitkussa@yahoo.de

ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ‘ਖਣਪੱਟੀ’ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵੇ...??

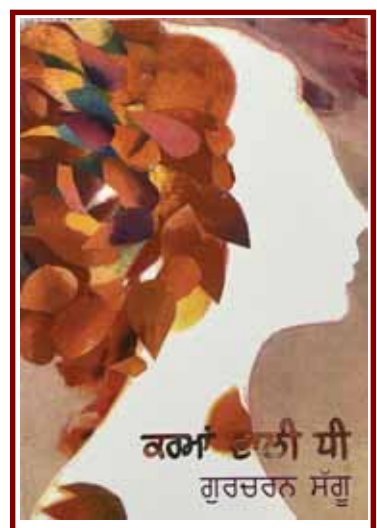
ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸੰਗੂ ਦਾ ਹਥਲਾ ਨਾਵਲ ‘ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਧੀ’ ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰੀਨ, ਅਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਦੇ ਸਵਰਗੀ ਬਾਪੂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਤੇਜ਼ਾਲੀ ਦੀ ਹੰਸੇ’ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਪਰਸਾ’ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਸਨ। ਕਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਵੀ ਸਿੰਗ ਮਿੱਟੀ ਚੁੱਕਣ, ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੌੜ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਿਉਂ...? ਉਹ ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਮੰਨਦਾ

ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਪੱਖਪਾਤ, ਨਫ਼ਰਤ, ਠਿੱਠੀ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਝੱਗ ਪਾੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ‘ਸਿਰੀ’ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ, ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿੰਨੀ ਹੁਸੀਨ ਅਤੇ ਪਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਈ ਹੈ। ਜੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਥ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸੰਗੂ ਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉੱਤਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਨਾਵਲ ਇੱਕ ਬਦਕਿਸਮਤ ਲੜਕੀ ‘ਕਰਮੀ’ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਬਿਮਾਰੀ ‘ਬਾਈਪੋਲਰ ਡਿਸਔਰਡਰ’ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਰਮੀ ਉਪਰ ਅਥਾਹ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਧੀ’ ਨਾਮ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ‘ਵਰ੍ਹਨਾ’ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ‘ਕਿਉਂ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਰੱਖਿਆ...? ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਿਕਰਮਣ ਹਾਂ...! ਨਿਕਰਮਣ...!!’ ਗੁਰਚਰਨ ਸੰਗੂ ਦਾ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦਾ ਕਥਨ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ, ‘ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਔਰਤ ਬਣਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਰਦਾਨਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਜਦ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨਾਲ ‘ਲੈਸ’ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।’

ਕਰਮੀਅਜਿਹੀ ਕੁੜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਹੀ ਵਫ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਲੰਡਨ ਰਵਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੌਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਡੰਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾ-ਬਾ ਧੱਕੇ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੈਰ-ਪੈਰ ‘ਤੇ ਹਾਦਸਾ

ਇੱਕ ਵਾਂਗ ਮੱਥੇ ਵੱਜਦੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਹੀ ਇਤਨਾ ਫ਼ੋਲਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਫ਼ਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੰਧ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਬਰ ਅਤੇ ਆਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ

ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਸੰਗੂ ਦੀ ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ, ਸਹਿਜ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਮੀ ਦੇ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਬਮ-ਗੁੱਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜਾਬਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਕਿਤੇ ਉਲਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਖੂਨੋ-ਖੂਨ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਖਿੱਲਰਨ ਦਿੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਕਰਮੀ ਇੱਕ ਅਮਰਜੀਤ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ‘ਨੇੜਤਾ’ ਗੰਢਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸਮਤ ਫ਼ਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਇੱਕ ਘਾਤਕ

ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਰਮੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੁਸੀਨ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਰਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹਰ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੀ ਅਤੇ ਹਰ ਔਕੜ ਨੂੰ ਠੁੱਡ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਔਕੜ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸਾਹਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦੀ ਇੱਕ ਚਤਰ ਜਿਹੀ ਆਂਟੀ ਉਸ ਦਾ ਚਿਜ਼ਤਾ ਆਪਣੇ ਉਮਰ ਹੰਢਾਈ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਡੀਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕਰਮੀ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ‘ਤੇ ਝੂਰਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਰਥੀ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਮਸਕਰਾਉਂਦੀ ਕਿਸੇ ਚਿਖਾ ਵਾਂਗ ਹਉਕਾ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਸ਼ੂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਾ, ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੱਡਾਰੋੜੀ ਵਾਲੇ ਰੰਬੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿ ਕਦ ਮਰੇ, ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹ ਕੇ ਵੇਚੀਏ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਭਾਈਵਾਲ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ‘ਤਾਕ’ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ‘ਨਰਤ’ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪੱਲੇ ਪਾਇਆ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮੱਛੀਓਂ ਮਾਸ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੋਕਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਰੂਹ ਕੰਬ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਇਹ ਨਾਵਲ ‘ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼’ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਦਾ ਕਈ ਜਗਾਹ ਅਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਰਾਣੀ, ਰੀਟਾ ਅਤੇ ਅਨੀਤਾ ਜਿਹੀਆਂ ਸਤਿਯੁਗੀ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ‘ਸਾਅਵਾਂ’ ਅਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਪੰਜ ਉਗਲਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਲਹੂ ਪੀਣੀ, ਕਮੀਨੀ ਅਤੇ ਮਤਲਬੀ ਨਹੀਂ।

ਪੁਸਤਕ ਸਮੀਖਿਆ

ਸੰਗੂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦਾ ਹੈ; ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਹਰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ...। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ; ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਕਦੇ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ...।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਸਿਖਰ ਉਪਲੱਬਧੀ ਇਹ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਾਵਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਤਰ ਅਮਰਜੀਤ, ਕਰਮੀ ਨੂੰ, ਜਾਂ ਕਹੋ ਕਰਮੀ ਦੀ ‘ਰੂਹ’ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਫੀ, ਸੰਤ, ਫਕੀਰਾਂ, ਔਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ...। ਪਰ ਜਦ ਅਚਨਚੇਤ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ‘ਖੁੱਸ’ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਉਸ ਨਾਲ ਅਮਰਜੀਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਕਰਮੀ ਹੁਣ ਰੱਬ ਨੂੰ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ‘ਆਪਣਾ’ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਥ ਦੇ ਸਵਰਗ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ ‘ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਧੀ’ ਸਫ਼ਲ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਭਾਵੁਕ ਨਾਵਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੋਰ ਤੱਕ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਕਈ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲੇ ਇਸ ਰੋਚਕ ਨਾਵਲ ਲਈ ਮੈਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸੰਗੂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਸ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤਕ ‘ਮਹਾਰਥੀ’ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਲੀ ਪੱਟੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਵਲਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾਉਣਗੇ।

‘ਹੁਣ ‘ਜੰਗਲੀ’ ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੜਕਾ’

ਵਿਅੰਗ

ਅਜੇ ‘ਸਮੋਸਾ ਸਕੈਮ’ ਦਾ ‘ਪੁਲੀਟੀਕਲੀ ਤਲਿਆ’ ਜਾਣਾ ਮਸੀਂ ਕੁਝ ਮੱਠਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਬਰਫੀਲੀ ਪਹਾੜੀ ਠੰਢ ਵਧਣ ਨਾਲ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗੇ’ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸੇਕ ‘ਤੇ ‘ਸਿਆਸੀ ਤੜਕਾ’ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਧਣ ਲਗ ਪਈ ਹੈ! ਸਾਡੇ ਇਸ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗੇ’ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਿਰਚ ਮਸਾਲਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਿਰਚਾਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਕਰਾਰੀ-ਕਰਾਰੀ ਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਸੰਖੀਆਂ ਦੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਚਟਖਾਰੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ!

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: +91 98766-55055

ਗੱਲ ਦਰਅਸਲ ਇੱਕ ਫਿਕਰੇ ਤੋਂ ਤੁਰੀ- ‘ਇਨ ਕੋ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ, ਹਮੇਂ ਬੋਤੀ ਖਾਨਾ ਹੈ’। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ‘ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ’ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹੀ ਸਗੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੂ ਨੇ ਕਹੀ ਸੀ। ਆਹ ਲੰਘੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ (13 ਦਸੰਬਰ) ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੈ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਟਿੱਕਰ/ਕੁਪਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲੇ ਫੈਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ‘ਸਰਕਾਰ ਗਾਉਂ ਕੇ ਦਵਾਰ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣਨ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। ‘ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ’ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਚੇਚੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ’ (ਜਾਂ ਦੇਸੀ ਮੁਰਗਾ) ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਸਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਰਗ-ਮੁਸੱਲਮ ਤਾਂ ਚਲਦਾ ਈ ਐ। ਪਹਾੜਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਸਾਡੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨ/ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਨਗਰ-ਖੇਤਿਆਂ/ ਪਿੰਡਾਂ-ਬਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਮੁਰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਰਿਹੇ (ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋਵੇ)। ਜਵਾਈ-ਭਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚ ‘ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਦੋ ਆਉਣ

‘ਤੇ ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਦੇਸੀ ਮੁਰਗਾ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਕੜ-ਕੁਕੜੀਆਂ ਆਮ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਆਂਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦੂਜਾ ਆਂਡੇ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਮਾਈ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਜ (ਸਗੋਂ ਤਿੰਨ ਕਾਜ) ਵਾਂਗ ਫੁੱਫੜ/ਭਣਵਈਆ/ ਜਵਾਈ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਦੇਸੀ ਕੁੱਕੜ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਨਾਨਾ/ਮਾਮਾ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਸਾਰੀ ਖੁਦਾਈ ਇਕ ਤਰਫ ਜ਼ਰੂ ਕਾ ਭਾਈ ਇਕ ਤਰਫ’। ਲਗਭਗ ਹਰ ਘਰ/ਹਵੇਲੀ ‘ਚ ਇੱਕ ਖੁੱਡਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁਰਗੇ-ਮੁਰਗੀਆਂ ਡੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੁੱਖੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ (ਵੀ.ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.) ਵਲੋਂ ਇੱਕ ‘ਨਿਮਾਣੇ’ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣਾ ਸੀ, ਭਾਵ ‘ਕੀਤੀ ਘਰ ਨਰੈਣ ਆਉਣ’ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ। ਸੋ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ‘ਚ ਉਚੇਚ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੁੱਖੂ ਉਪਰ ਭਰਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲਗਦੇ ਭਾਜਪਾ ਤਾਂ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਈ ਰਹਿੰਦੀ ਐ ਕਿ ਕਦ ਸੁੱਖੂ ਕੋਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰੇ ਤੇ ਕਦ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰੇ। ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖੂ ਦੀ ਇਸ ਦਾਅਵਤ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ‘ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਤੀਰ ਦਾਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੈ ਰਾਮ ਠਾਕੁਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਾਈਲਡ-ਲਾਈਫ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ’ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ’ ਪ੍ਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਇਹ ‘ਮੈਨਿਯੂ’ ਉਪਰ ਦਰਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁਰਗਾ ਖਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ‘ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ 1972 ਅਤੇ 2022 ‘ਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਤਾਂ ਜੰਗਲਾਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕਰ ਮਾਰੀ। ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸੁੱਖੂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਸ ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ ਓਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ! ਸੁੱਖੂ ਨੇ ਆਪ ਤਾਂ ਮੁਰਗਾ ਖਾਧਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ ਮੁਰਗਾ ਬਣਾਉਣ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 21

ਅਕਤੂਬਰ ਵਾਲੇ ‘ਸਮੋਸਾ ਕਾਂਡ’ ਵੇਲੇ ਸੁੱਖੂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ‘ਮੁਰਗਾ-ਕਾਂਡ’ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਉਹ ਸਿਹਤ-ਇਸ਼ੂ ਕਾਰਨ ਤਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਮੀਟ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਦੁਰਾਡੇ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਓਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਓ-ਭਗਤ ਲਈ ‘ਦੇਸੀ’ ਮੁਰਗਾ ਪ੍ਰੋਸਦੇ ਹਨ। ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ (ਕਈ) ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੋਣਾ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਹਿਸਾ

ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ‘ਤੇ ਕਿ ਮੈਂ ‘ਓਇਲੀ’ ਖਾਣਾ ਤੇ ਮੁਰਗਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਮੁਰਗਾ ਕਿਸੇ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ‘ਦੇਸੀ’ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਡਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਦੇਸੀ ਮੁਰਗਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਛਾਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੋਈਆਂ ਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ‘ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਤ ਕਰੇ ਅਨਹੋਣੀ’! ਜੈ ਰਾਮ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ‘ਕਵਰ-ਅਪ’ (ਲੀਪਾ-ਪੋਚੀ) ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਾਅਵਤ ਦੇ ਮੈਨਿਯੂ ਵਿਚ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗੇ’ ਦੀ ਡਿਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰੋਸੀ ਵੀ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ‘ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਦਾ ‘ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ’ ਸੁਨਿਚਰਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ‘ਦੇਸੀ ਮੁਰਗਾ’

ਹੋ ਗਿਆ! ਵਿਚਾਰਾ ਮੁਰਗਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਸੁੱਖੂ! ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਸੀ ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹੋਟਲ ‘ਚੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਸਮੋਸਿਆਂ/ਸਨੈਕਾਂ ਦੇ 3 ਡੱਬੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਦਾ ਸਟਾਫ ਛਕ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੁੱਖੂ! ਹੁਣ ਮੁਰਗਾ ਤਾਂ ਛਕ ਗਏ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਪਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੁੱਖੂ ਵਲ ਉਲਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਖੂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਘੇਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੁੱਖੂ ਜੀ ਆਪ ਵਿਵਾਦਾਂ ‘ਚ ਘਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਤਾਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਿਮਾਚਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ! ਉੱਝ ਵਿੱਕੀਪੀਡੀਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ‘ਚ ਜਾਂ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁਰਗੇ-ਮੁਰਗੀਆਂ ਦਾ ਘਰੇਲੂਕਰਨ ‘ਲਾਲ-ਰੰਗੇ ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗੇ’ (ਰੈੱਡ ਜੰਗਲ ਫਾਊਲ) ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਐ (ਬੋਸ਼ਕ ਹਿਮਾਚਲੀ ਜੰਗਲੀ ਮੁਰਗਾ ਸਲੇਟੀ-ਰੰਗਾ ਹੁੰਦਾ)। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਐ ਕਿ ਇਹ ‘ਡੁਮੈਸਟੀਕੇਸ਼ਨ’ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 8,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ! ਇਹ ਜੀਵ ਮੀਟ, ਆਂਡੇ, ਖੰਭ ਜਾਂ ਕੁੱਕੜ-ਭੇੜ (ਕਾਕ-ਫਾਈਟ) ਲਈ ਪਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਰੋਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ 2023 ‘ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸੰਖਿਆ 26.5 ਬਿਲੀਅਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ 50 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਲੋਕਧਾਰਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ। ਬੜੇ ਮੁਹਾਵਰੇ/ਅਖਾਣ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ। ਜਿਵੇਂ-ਕੁੱਕੜ ਖੇਹ ਉਡਾਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਿਰ ਪਾਈ, ਕੁੱਕੜ ਖੋਹੀ ਕਰਨੀ, ਘਰ ਦੀ ਮੁਰਗੀ ਦਾਲ ਬਰਾਬਰ, ਕੁੱਕੜ ਉਡਾਰੀ, ਮੁਰਗਾ ਬਾਂਗ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸਵੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੁੱਕੜ ਨਾ ਬੋਲੇਗਾ ਤਾਂ ਲੋ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੁਕੜੀ ਦੀ ਬਾਂਗ ਰਵਾ ਨਹੀਂ, ਕੁੱਕੜਾਂ ਵਾਂਗ ਲੜਨਾ, ਕੁੜ ਕੁੜ ਕਿਤੇ ਤੇ ਅੰਡੇ ਕਿਤੇ, ਕੁਕੜੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪੈਰ ਸੜਨ ਲਗਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੁਰਗਾ ਮਾੜਾ ਵੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਨਾਲੋਂ ਸੁਆਦੀ ਬਣੇ, ਕੁੱਕੜ, ਕਾਂ, ਕੰਬੋ ਕਬੀਲਾ ਪਾਲਦਾ/ਜੱਟ, ਮੈਂਗਾਂ, ਸੰਸਾਰ ਕਬੀਲਾ ਗਾਲਦਾ ਆਦਿ। ਇੱਕ ਮੁਰਗਾ ਤਾਂ ਪਤੀਲੇ/ਕੁਕਰ ਵਿਚ ਬਣਦੇ, ਪਰ ਇਕ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਬਣਦੇ। ਪਤੀਲੇ ਵਾਲਾ ਮੁਰਗਾ ਕੁੱਕੜੁ-ਘੜੁ/ਸੁੰ-ਸੁੰ ਕਹਿੰਦੇ/ਕਰਦੇ; ਸਕੂਲ ਵਾਲਾ, ਹਾਏ-ਹਾਏ/ਹੁੰ-ਹੁੰ! ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਹਰ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਰਗੇ ਬਣੇ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਿਆਮਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਸੂਮ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ! (ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਹੋਊ, ਮੁਰਗੇ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਹੋਣਗੇ!) ਵੈਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਮੁਰਗਾ ਹੈ ਤੇ ਹੈ ਵੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ 3 ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ- ਪੰਛੀ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਕੁੱਕੜ। ਕੁੱਕੜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੂਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੁਕਟ/ਕੁਕੁਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਐ ਹੈ। ਮਦੀਨ ਨੂੰ ਮੁਰਗੀ/ਕੁਕੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ- ‘ਜਉ ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਕਹਤਹਉ ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ’। (ਸ.ਗ.ਗ.ਸ.ਅੰਗ-1350)। ਅੰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚੁਚੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੁਰਗੀ-ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਮਾਸੂਮ ਪਰ ਮਾਨੀਖੇਜ਼ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ- ਚੁਚਾ-ਮੰਮੀ, ਚੁਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਮੁਰਗੀ-ਪੁੱਤਰ, ਆਪਣਾ ਨਾਮਕਰਨ ਜੀਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੁੰਦੇ- ‘ਤੰਦੂਰੀ ਮੁਰਗਾ (ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰੀ), ਬਟਰ ਚਿਕਨ, ਰੋਸਟਡ ਚਿਕਨ, ਚਿਕਨ ਕੋਰਮਾ, ਚਿਕਨ ਬਰਿਆਨੀ, ਚਿਕਨ ਟਿੱਕਾ, ਚਿੱਲੀ ਚਿਕਨ, ਤਰੀ ਵਾਲਾ ਮੁਰਗਾ, ਚਿਕਨ ਕੜਾਈ, ਬਾਰਬੇਕਿਯੂ, ਚਿਕਨ ਸੂਪ, ਲੈਂਗ ਪੀਸ (ਟੰਗੜੀ) ਆਦਿ!

ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਨਵਜੀਵਨ ਦਾ ਅੱਗੇ ਦਾ ਸਫਰ -2

ਸੋ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾ ਕਿ ਆਉਲ ਰਾਹੀਂ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆਉਦਾ ਖੂਨ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਸੱਜੇ ਆਟਰੀਅਮ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੈਨਟਰੀਕਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਆਟਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸਿਧਾ ਇਕ ਸੁਰਾਖ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸੁਰਾਖ ਦਾ ਨਾਂ ਫੋਰਾਮੈਨ ਓਵਲ ਹੈ। ਭਾਵ ਅੰਡੇ ਵਾਂਗ ਗੋਲ ਤੇ ਲੰਬੂਤਰਾ। ਜੋ ਜਨਮ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੰਦ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 408-687-1899

ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਰਜਰੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਐ ਕਿ ਫੀਟਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਆਟਰੀਅਮ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਿੱਧਾ ਲਿੰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਫਰੈਸ਼ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਮਿਕਸ ਖੂਨ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਫੇਡਫਿਓ ਦੇ ਕੰਮ

ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਖੂਨ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇ ਫੇਡਫਿਓ ਤਹਿ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖੇ ਭੁਕਾਨੇ ਵਾਂਗ ਛਾੜੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਉਲਟ ਫੇਰ ਭਾਵ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਿਸਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਦੂਜਰਾ ਉਲਟ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇੰਜ ਇਹ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਸੱਜੇ ਹੇਠਲੇ ਖਾਨੇ ਯਾਨੀ ਸੱਜੇ ਵੈਂਟਰੀਕਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਕ ਖੂਨ ਦੀ ਨਾੜੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਲਮੋਨਰੀ ਆਰਟਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਖੂਨ ਨੂੰ ਫੇਡਫਿਓ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦਿਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਕਸ ਖੂਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਾੜੀ ਨੂੰ ਆਰਟਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਖੂਨ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਫੇਡਫਿਓ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਾੜੀ ਨੂੰ ਹਮੋਸਾ ਆਰਟਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਇਸ ਆਰਟਰੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਲਮੋਨਰੀ ਆਰਟਰੀ ਹੈ ਵਿਚ ਫਰੈਸ਼ ਖੂਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਐ ਖੂਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕੰਮ ਵੇਨਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ। ਸੋ ਇਹ ਉਲਟ ਫੇਰ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਭਰ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਐ ਖੂਨ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਈਟ ਆਟਰੀਅਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਇਹ ਖੂਨ ਦਿਲ ਦੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਰਾਈਟ ਆਟਰੀਅਮ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਈਟ ਵੈਨਟਰੀਕਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਉਥੋਂ ਫਿਰ ਫੇਡਫਿਓ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਡੀਟੋਲ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਫਿਰ ਕਰਾਗੇ ਜਦ ਕਾਰਡੀਅਕ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੇ ਸਰਕੂਲ ਕਰਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਾ ਫੀਟਸ ਯਾਨੀ ਇਮਬਰੀਓ ਦੀ ਅੱਗੇ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸਬਜੈਕਟ ਦਾ ਨਾਂ ਇਮਬਰਾਇਲੋਜੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਔਲ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਯਾਨੀ ਚਾਲੀ ਇੰਚ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹੋਰ ਲੰਬੀ ਵੀ ਤੇ ਨਾਰਮਲ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਔਲ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਲਸੈਟਾ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਲਸੈਟਾ ਇਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਮਾਸ ਹੈ ਜੋ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚੋਂ ਮੋਟਾ ਭਾਵ ਥਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਤਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ‘ਤੇ ਕਸਟਮ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ

ਇਕੱਲਾ ਖੂਨ ਰਾਹੀਂ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਲਕਿ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅਗਰ ਕੋਈ ਟੌਕਸਿਨ ਭਾਵ ਕੋਈ ਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਫੀਲਟਰ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਫੀਟਸ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਵੀ ਲੈਂਦਾ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਅਗਰ ਪਲਸੈਟਾ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਾਊਸ ਵੀ ਹੈ, ਸਟੋਰ ਹੈ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਈ ਵੇਰ ਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਪਲਸੈਟਾ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਲਸੈਟਾ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੀ ਦਿਵਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਪਲਸੈਟਾ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੰਜ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਵਜ਼ਨ ਤੇ ਨੌਂ ਕੁ ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਤੋਂ ਢਾਈ ਇੰਚ ਤੱਕ ਮੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਰੰਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੀਲੀ ਭਾਅ ਮਾਰਦਾ ਕੁਝ ਲਾਲ ਰੰਗਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਲਸੈਟਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੀ ਦਿਵਾਰ ਨਾਲ ਅਟੈਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਲਸੈਟਾ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ-8
ਦੀਆਂ ਸਾਈਡਾਂ ਜਾਂ ਹੇਠਲਾ ਭਾਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਹ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਨੀਵਾਂ ਜਾ ਕੇ ਫਿਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਨਾ ਹੀ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਦਾ ਚਾਲੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਔਰਤ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਜੇ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਲਸੈਟਾ ਪਰੀਵੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਫੀਟਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚਾਲੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਡਲਿਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਲੀਡਿੰਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਚਾ ਤੇ ਮਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਲਸੈਟਾ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁਟਨ ਨਾਲ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਫੀਟਸ ਦਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਟੋਟਲ ਚਾਲੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਨੀ 280 ਦਿਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਲੈਕਚਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ ਭਾਵ ਡਲਿਵਰੀ ਜਾਂ ਲੇਬਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਵਡਭਾਗਾ

‘ਆਹ ਲੁ ਗੱਲ ਕਰੋ ਡੈਡੀ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਨੇ ਅੱਕਲ।’ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਫੜਾਉਂਦੇ ਕਿਹਾ।

ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ, ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੌਣ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ, ਤਦ ਉਧਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਜਾਓ, ਫੋਨ ‘ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।’ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਫਸ ਗਿਆ ਕਿ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਕੀ ਕਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਹੁਣੇ ਹੋ ਪਵੇਗਾ। ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਫੋਨ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੋਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ।

‘ਅੱਕਲ ਕਿਹੜੇ ਨੋਟ ਲੈਣੇ ਨੇ?’

‘ਨੌਂ ਸੌ ਸੌ ਦੇ ਅਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਦੇ ਸੌ ਦੇ ਦਿਉ’ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਵੀ ਮੈਂ ਬੈਕ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ।

ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ
ਫੋਨ: 917-932-6439

ਉਂ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਦਸ ਬੀਹ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਵੀ ਦਸ-ਬੀਹ ਨਾਲ ਟੇਕਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਲਈ ਦਸ-ਵੀਹ ਦੀ ਰਕਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਰੁਪਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।

‘ਅੱਕਲ ਦਸ ਮਿੰਟ ਬੈਠੋ, ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਆਉਂਦੀ ਆਂ। ਆਹ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਘਰ ਹੈ।’ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੈਸੇ ਫੜਾਉਂਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

‘ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਚਲੇ ਚੱਲਾਂਗੇ ਬੇਟਾ।’ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਪਾਈਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ।

‘ਅੱਕਲ ਅੱਜ, ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾਣਾ, ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨਾ ਵੇਖੋ ਸਭ ਠੀਕ ਆ। ਘਰ ਡੈਡੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਨੇ। ਨਾਂਹ ਮੇਰੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਇੰਨੀ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਹੱਕ ਜਤਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਕਰਕੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਠੀਕ ਰਹੇ। ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕੋਈ ਦੇਸੀ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣੀ ਤੇ ਦੱਸਣੀ ਸੌਖੀ ਰਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਇਥੇ, ਲਹਿੰਦੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲੀ, ਚੀਨੇ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਫਿਡੇ ਨੱਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਚਾਹੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਂ ਵੀ ਹੁਣ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਕਾਉਟਰਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਾਹਰ ਦੀ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

‘ਨੈਕਸਟ’ (ਅਗਲਾ) ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਖੜੀ ਗੋਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਤਦ ਤੱਕ ਦੇਸੀ ਕੁੜੀ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਗਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਸਨੇ ਫਰਾਟੇਦਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਬੋਲੇ। ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਬੋਲੇ ਬਗੈਰ ਆਪਦਾ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਸ਼ੀਏ ਵਿਚ ਬਣੀ ਮਘੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ, ਮੇਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕਾਰਡ ਤੇ ਚੈੱਕ ਫੜ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਪੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੀ ਰਿਹਾ।

‘ਕਿੱਥੋਂ ਹੋ ਅੱਕਲ ਜੀ?’ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਨੇ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਜਾਨ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਆਈ ਡੀ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ।

‘ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ।’

‘ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋ?’

‘ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ।’ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਆ।

‘ਖਾਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ’

‘ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਕੋਲ, ਪਿੰਡ ਹੈ ਭਮਾਂ ਕਲਾਂ।’ ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਕੁੜੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਿਉਂ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇ।

‘ਇਹ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਲੱਗਦੈ’ ਆਖ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ।

‘ਡੈਡੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਭਲਾ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ...ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਕੋਲ ਸੀ’

‘ਚਲੇ ਚੱਲੀਏ ਅੱਕਲ।’ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਝਕਿਆ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਕਦੋਂ ਦਸ ਮਿੰਟ ਬੀਤ ਗਏ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕੁ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੇਟ ਤੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਗਲੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੰਝੂ ਮੇਰੀ ਗਰਦਨ

ਤੇ ਗਿਰੇ ਨੇ। ਉਹ ਡੁਸਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਆਖਰ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਪੁੱਤ ਬਾਰੇ ਹੀ ਇੰਨਾ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਜਰੇ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭੋਰਾ ਵੀ ਕੰਨਸੋਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਮੋਹ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਸੋਚ ਹੋਰ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਜਰੂਰ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਜੇ ਵੀ ਹੁਬਕੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ।

‘ਅੱਬਾ ਆਜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੋਫੇ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਜੇ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਡੁਸਕੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਡੈਡੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਕੁੜੀ ਘਰੇ ਅੱਬਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ।

‘ਇਹ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇੰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਓਦਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ’ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਸ ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ‘ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬੋਝਾ ਹਿਰਖ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਠਿਆ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਸਿੱਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

‘ਕੀ ਹਾਲ ਆ ਪਿੰਡ ਦਾ? ਮੈਂ ਬੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਸੰਤਾਲੀ ਨੇ ਬੜਾ ਉਜਾੜਾ ਕੀਤਾ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ‘ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖਜੂਰਾਂ ਬਹੁਤ ਸੀ।’ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਬੋਝੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਸੀ।

‘ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਮੌਜਾਂ ਵਿਚ ਆ ਤਾਇਆ ਜੀ’ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਘਰ ‘ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆ।’ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾਪਣ ਵਿਖਾਂਦੇ ਸਬੰਧ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

‘ਬੜੀ ਸੋਗਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਹਾੜ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ। ਕਾਹੀ ਦਾ ਝੱਲ ਹੀ ਝੱਲ ਖੜਾ ਸੀ। ਸੂਰ, ਗਿੱਦੜ, ਹਿਰਨ, ਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਡਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ। ਸੂਏ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨੜੇ ਹੀ ਨੜੇ ਸੀ। ਏਧਰ ਹਾੜੀਆ ਤੇ ਇਰਾਕ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨੜਿਆਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਹੀ ਸੀ। ਗੋਡੇ ਗੋਡੇ ਪਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਨੜੇ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਸੀ ਬਾਲਣ ਲਈ।’ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਇਕੋ ਸਾਹ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ।

‘ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ ਹੁਣ ਤਾਂ, ਨਾ ਕਾਹੀ ਰਹੀ ਐ ਨਾ ਹੀ ਨੜੇ। ਸੋਗਲ ਵੀ ਚੱਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਧਰ ਵੇਖੋ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਆ। ਪਾਣੀ ਬੀਹ ਬੀਹ ਫੁੱਟ ਖੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਝੋਨੇ ਕਰਕੇ।

‘ਅੱਛਾ’ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਅਚੰਬੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ‘ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਸਿੰਮ ਆਂਦਾ ਸੀ’

‘ਅੱਬਾ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਬਈ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਝੱਲ ਆ ਜੇ ਚਰਦੇ ਚਰਦੇ ਡੰਗਰ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਲੱਭਦੇ ਨੀ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਆਪੇ ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਤੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।’ ਅਲੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਝੱਲ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਦਹਾਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸਦਾ ਅੱਬਾ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਗਿਆ।

‘ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰੇਤੋਂ ਦੇ ਬੜੇ ਉਚੇ ਉਚੇ ਟਿੱਬੇ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਮੂੰਗਫਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਰੇਤਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ। ਨੇਰੀਆਂ ਵਗਦੀਆਂ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਰੇਤੇ ਨਾਲ। ਮੂਹਰੇ ਬੰਦੇ ਕਹੀਆਂ, ਜਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਰੇਤੇ ਨੂੰ ਪਹੇ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗੱਡੇ ਸਰਕ ਸਰਕ ਕੇ ਚਲਦੇ। ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਬੱਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।’ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ।

‘ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਮੂੰਗਫਲੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਲੋਕ ਬੜੇ ਸੁਖੀ ਸੀ। ਨਿਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਫਲ ਸੀ। ਮੂੰਗਫਲੀ ਹੋਣੇ ਹਟ ਗਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਖੇਤ ਪੱਧਰ ਕਰਕੇ ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਝੋਨਾ ਗੱਡ ਤਾਂ। ਤਾਇਆ ਜੀ ਟਿੱਬੇ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਰੇਤਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।’

‘ਯਾ ਮੇਰੇ ਖੁਦਾ ਤੇਰੀਆਂ ਤੂੰ ਹੀ ਜਾਣੇ’ ਬਜ਼ੁਰਗ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

‘ਸਿੱਖ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਰ ਅਬਾਦ ਕਰਾਈ ਸੀ।’ ਅਲੀ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਿਆਦਾ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰੱਕੀ ਨੇ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਭੁਗਤਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਅਣਜਾਣ ਸੀ।

‘ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਘਰ ਤਖਾਣਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਇੰਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਚਾਨਾ ਮੇਰਾ ਹਾਈ ਸੀ, ਬੜਾ ਜਿੰਦੀ ਸੀ। ਚੂਹੜਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਘਰ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਦੋ ਜੌੜੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਾਲ ਕੁ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਘਰ ਚਮਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਮਸੀਂ ਬੀਹ ਕੁ ਘਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ।’

‘ਤਾਇਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਕੂਲ ਛੇਵੀਂ ਤੱਕ ਸੀ’

‘ਆਹੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ।

ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ’

‘ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ’ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸਕੂਲ ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ‘ਤਾਇਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹੋ ਓ।’

‘ਮੈਂ ਚੌਥੀ ‘ਚੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੀ ਟੱਪਦਾ ਸੀ। ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਅੱਠ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚੋਂ ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸਕੂਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।’ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ‘ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ’ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਕਤ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ।

‘ਫਿਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜੁਆਕ ਹੋਣਗੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ’ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਲੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਵੀ ਰੁਚੀ ਵਿਖਾਈ।

‘ਬੜੇ ਘੱਟ ਜੁਆਕ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ‘ਚੋਂ ਸਿਰਫ ਤਖਾਣਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਬਾਕੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਕੋ ਹੀ ਮੁਣਸੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਆ।

‘ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਪੰਜਵੀਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਥੇ ਹੁਣ ਮਿਡਲ ਤੇ ਹਾਈ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਜੱਟ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਚ ਭੇਜ ਪੈਸਾ ਪੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ, ਯੂਪੀ ਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ।’

‘ਮੇਰਾ ਹਾਈ ਕੋਈ ਹੈਗਾ’

‘ਚਾਨਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋਗੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਪਿੰਡੋਂ ਪਤਾ ਕਰਾਂਗਾ।’ ਤਾਏ ਦਾ ਹੌਕਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ।

‘ਅੱਬਾ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਸੀਤ ਵਰਗੀ ਮਸੀਤ ਦਸ ਦਸ ਕੋਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੰਜ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮੋਲਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਹੈਗੇ ਕਿ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ’ ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਸੁਆਲ ਅਲੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਜੁਆਬ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਮਸੀਤ ਦੇ ਉਪਰ ਅਰਨੇ-ਬਰਨੇ ਦਾ ਦਰੱਖਤ ਉਗ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਨੇ ਗੁੰਬਦ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੇ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇਗੀ।

‘ਪੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਫਰਸ਼ ਉਖੜ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਡੀਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਪੱਕਾ ਫਰਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਕਬਰਾਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਟਾਈਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਉਪਰ ਲੈਂਟਰ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਹਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਫਾਕੀ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮੋਲਾ ਭਰਦਾ।’ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਲੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਚਮਕ ਉਠੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਫਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਡੀਟੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਜੁਆਕ ਪੀਚੇ-ਬੱਕਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

‘ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ? ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, ‘ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਿੱਥੇ ਕਰਕੇ ਸੀ ਤਾਇਆ ਜੀ’

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਥੇ ਬੰਦ ਪਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੋਠੀ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰਾ ਕਨੇਡਾ ਵੱਸ ਗਿਆ ਸੀ।

‘ਬਿਲਕੁਲ ਏਹੀ ਆ’ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜ ਉਠਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਸਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਘਰ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਥੇ ਮਾਤਾ ਮੋਟਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਮਾਨ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੁਣ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਪਈਆਂ ਝੁਰੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਾਹਰ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ।

‘ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਪੁੱਤਰਾ, ਅੱਲਾ ਤੈਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇਵੇ। ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾਂ ਇਥੇ’

‘ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣਾ ਤਾਇਆ ਜੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਗੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ।’

‘ਕਮਾਈ ਵਧੀਆ ਹੈਗੀ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਤੀ ਆ।’

‘ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵਧੀਆ ਅਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੋ।’

‘ਉਹ ਹਾਥੀ ਵਾਲੀ ਕਹੌਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਉਂ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਨਾ ਇਥੇ, ਜੁਆਨ ਲੱਖ ਦਾ ਤੇ ਬੁੱਢਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ, ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆ, ਤਿੰਨ ਸੌ ਫੂਡ ਲਈ ਤੇ ਡੇਢ ਸੌ ਕੈਸ਼ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਾਰਡ ‘ਚ ਆਪੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਇਲਾਜ ਫਰੀ ਹੀ ਆ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਮੇਰੀ ਹੋਮ ਕੇਅਰ ਦਾ ਪੋਤੀ ਕੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੋਂ ਬੈਂਕ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰ ਆਉਂਦੀ ਆ। ਅਲੀ ਦੀ ਬੀਵੀ ਆਪਦੀ ਸੱਸ ਦਾ ਸਤਾਰਾਂ ਸੌ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੀ ਆ। ਬੁੱਢੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਡਾਲਰਾਂ

ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਹੀ ਨੇ।’ ਤਦੋ ਤਾਂ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਨਾਲੇ ਇਸੇ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਆਮਦਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸੋਚਿਆ।

‘ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਇਆ ਜੀ’

‘ਇਥੇ ਆਏ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ, ਪਰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਹੋਗੇ।’

‘ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹੇ’ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਬੜੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲੇ ਆ।

‘ਪਹਿਲਾਂ ਡੁਬਈ ਰਿਹਾ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ, ਇਥੇ ਜੱਟ ਤੋਂ ਮਿਸਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਡੁਬਈ ਸਿਖਿਆ ਇਹ ਕੰਮ ਇਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਮੇਰੇ ਬੜਾ ਫਿਟ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਰਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਜਰਮਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੋ ਸਾਲ ਲੁਕ-ਫੁਪ ਕੇ ਕੱਢੇ ਤੇ ਫਿਰ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੇ ਇਥੇ ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਘੁਸ ਗਏ।’

‘ਬੜੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀ ਆ’ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

‘ਇਥੇ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਇਕ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਕੰਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪਦੀ ਕੰਪਨੀ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ। ਨਾਲ ਈ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ।’

‘ਸਾਡੇ ਔਲਾਦ ਲਈ ਬੰਦਾ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਝੱਲਦਾ, ਗੋਰੇ ਭੋਰਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੀ ਕਰਦੇ।’ ਅਲੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਝੱਲੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

‘ਤਦੋ ਸੌਖੇ ਵੀ ਨੇ।’ ਅਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਕਿਵੇਂ ਲਵਾਂ। ਇੰਨੀ ਅਪਣੱਤ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਈ, ਜਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਅਣਜਾਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ। ਸਨੇਹ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਤੰਦਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਿਪਟਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਚਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਮੇਰਾ ਭਰਿਆ ਗੱਚ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਸੰਗਲ ਮੇਰੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਲੋਟੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਗਲ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੋਹ ਦੇ ਸੰਗਲ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਸਨ।

‘ਤਾਇਆ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ ਕੀ ਆ, ਘਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਾਂਗਾ।’

‘ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਵੇਦ ਸੰਧੂ ਆ, ਉਂ ਜੀਦਾ ਆਖਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ, ਪਿਉ ਦਾ ਨਾਂ ਰਸੂਲ ਸੀ।’

‘ਵਹਿਣਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿ ਕੇ, ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਪੁੱਛਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਪੁੱਤਰਾ’

‘ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਅਲਬੇਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਬਿੱਲੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਇਥੇ ਐਲਸ ਬਣ ਗਿਆ।’

‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਹਨੇ ਪਿੰਡੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣੇ ਰਹੀ ਦਾ ਸੀ। ਖੂਹ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਖੂਹ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।’ ਤਾਈ ਨੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਧੰਧੇ ਦੀ ਸਚਾਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋਨਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਆ।

‘ਅੱਲਾ ਸੱਭ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਦੇਵੇ, ਸੰਤਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ‘ਤੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਭੋਗਿਆ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੇ।’ ਤਾਏ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਾਈ ਨੇ ਵੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਏ ਸਾਫ ਕੀਤੇ।

‘ਉਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਭਾਗਾ ਹੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਮੁਲਕ ਗਾਹੁੰਦਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇੰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।’

‘ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਇਆ ਜੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਣ, ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਰੂਰ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਵਾਹਗੇ ਵਾਲੀ ਲਕੀਰ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ।’

‘ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਟੇਗੀ ਜੇ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਕੰਧ ਡਿੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਲਕੀਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।’ ਬੈਂਕ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦੇ ਹੀ ਕਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮ

ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਹਨ ਬਜ਼ੁਰਗ

ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਾਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਜੇਕਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਪਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਜਾਓ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੇ ਜਨੂੰਨ 'ਚ ਗਲਤ ਤੇ ਠੀਕ ਦਾ ਫਰਕ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖੀ ਜ਼ਿਆਦਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਟੀਚਾ ਸਿੱਧ ਲਿਆ ਕਿ ਚਾਹੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਪਵੇ, ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇ, ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ ਲੈਣਾ ਪਵੇ, ਡੌਕੀ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਆ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿਸੇ ਏਜੈਂਟ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਸਟਰ, ਸੁਪਰ ਵੀਜੇ ਤੇ ਗਏ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮੰਗਵਾਉਣ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਨੂੰਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਭੈੜਾ ਸਲੂਕ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਖਰਚ, ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈੱਟ ਹੋਣ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਵਤੀਰਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਤਲਾਕ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਨਾ ਇੱਥੇ ਵਸਣ ਜੋਗੇ ਤੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਜੋਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਦੇ ਹਨ।

ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਘੱਟ ਠੇਕਾ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮਜ਼ਬੂਰੀ 'ਚ ਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਸਟਰ, ਸੁਪਰ ਵੀਜੇ ਤੇ ਗਏ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮੰਗਵਾਉਣ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਨੂੰਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਭੈੜਾ ਸਲੂਕ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਖਰਚ, ਬੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੰਕਟ, ਸਮਾਂ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ, ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈੱਟ ਹੋਣ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਵਤੀਰਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਤਲਾਕ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਨਾ ਇੱਥੇ ਵਸਣ ਜੋਗੇ ਤੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਜੋਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪਿੱਛੇ ਭਜਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਠੀਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਜੋਗੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿ ਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਆਰਾਮ ਵਾਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ? ਡਾਲਰ ਕਮਾਕੇ ਅਰਬਪਤੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਹੂ ਲਤਾਂ ਮਾਣਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਣ ਦੀ ਐਂਗੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਕਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇ ਹ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਕੈਨੇ ਡਾ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਕੁੜੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੱਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਲ ਟਾ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਤੇ ਕਦੇ ਤੀਜੇ ਕੋਲ। ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਬਜ਼ੁ ਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਣ ਅਤੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀਡਿਓ ਕਾਲ ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱ ਲ ਕਰਵਾਕੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲਕਵੇ ਕਾਰਨ ਬੈਠ ਉੱਤੇ ਲੰਬਾ ਪੈ

ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉ ਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪਿਉ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਨਰਸ ਰੱਖਣ ਵਾ ਸਤੇ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਕ 'ਚ ਬੈਠੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਡਾਲਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਵੱਧ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਗੁੱਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਣੇ ਪਰ ਜਾਂਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਸਫੇਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਆਏ ਜਾਂ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਿੰਦਰੇ ਲਗਾਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਲਗਾਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਂਕ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਘਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਇਹਸਾਨ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ
vijaykumarbehki@gmail.com

ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੀ ਅੜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੇਬਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਬਣਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾ ਨ ਗੁਆ ਬੈਠਣ ਦਾ ਡਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਫਿਕਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਦੇ ਹ ਨ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜੋਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ

ਦਿਲ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਰੋਗ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ

ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਚ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਨਵੀਆਂ ਤਕਰੀਕਾਂ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮਜਾਤ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨੀ

ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਐਮ ਡੀ
98156 29301

ਵਰਤ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਲਾਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਲੰਬਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਮਨੀਆਂ ਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਆ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਰਗਰਮ ਤੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਨਮਜਾਤ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ :

ਜਨਮ ਮੌਕੇ ਜਾਂ ਸਿਸੂ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿਲ 'ਚ ਅਸਮਰਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਧੜਕਣ ਦੀ ਬੇਨਿਯਮੀ, ਲੈਬਥਾ 'ਚ ਕਮੀ, ਵੱਖੀ 'ਚ ਦਰਦ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੇ ਰਫਤਾਰ 'ਚ ਅਤਿਕਾ, ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਕਸ਼ਟ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਦਾ ਵੱਧ ਧੜਕਣਾ ਤੇ ਕਿਸੇਰ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਪ੍ਰੌੜ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮੰਦਾਪਣ, ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਅਸਮਰਥਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸਰਜਰੀ ਕਾਰਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਲਝਣਾ, ਧੜਕਣ ਦੇ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਚ ਦਰਦ, ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦਰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਦਿਲ ਦੇ

ਖੇਤਰ 'ਚ ਦਰਦ, ਨੱਕ ਲਾਲ ਦੇ ਬੇਚੈਨੀ, ਸ਼ਿਰੋਭਮ, ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਅਤੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਦਿੱਲ ਦੀ ਰਫਤਾਰ 120 ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਸਾਂ ਦੀ ਦੁਰਬਲਤਾ, ਵੱਧ ਮਾਨਸਿਕ ਚਿੰਤਾ, ਗੁਲਮ, ਸ਼ੌਕ, ਔਰਤਾਂ 'ਚ ਮਹਾਵਾਰੀ ਚ ਬੇਨਿਯਮੀ, ਤੇਜ਼ ਏਸਡਿਕ ਰੋਗ, ਦਿਲ ਦਾ ਫੈਲ ਜਾਣਾ, ਵੱਧ ਔਰਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੜਕਣ ਸਪਸ਼ਟ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੰਫਲੂਜ਼ਾ, ਮਲੇਰੀਆ ਜਾਂ ਬੁਖਾਰ ਚ ਤੇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇਜ਼ ਕਸ਼ਟ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਕਈ ਕਈ ਕਈ ਆਂਖ ਤੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਆਉਣਾ, ਅਚਾਨਕ ਹਿਚਕੀ ਵੱਡੇ ਰੁਪ ਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲ ਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੋਗ ਕਾਰਡੀਓ-ਮਾਇਓਪੈਥੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਲ ਦਾ ਪੱਠਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਕੰਮ ਥੱਕਾ ਜੰਮਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ, ਮਿਹਨਤ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਈਸੀਜੀ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪਲ ਐਪੀਸੋਡਸ ਆਫ ਨਾਨ ਸਸਟੇਨ-ਏ ਬਲ ਵੈਂਟਰੀਕੁਲਰ ਟੈਕੀਕਾਰਡੀਆ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦੇ ਨਾਲ ਖੱਬੀ ਵੈਂਟੀਕੁਲਰ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਸਲੇਸ਼ਮਿਕ ਤਿੱਲੀ 'ਚ ਸੋਜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਜਾਂ

ਕੈਂਸਰ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਤੇ ਤਿੱਲੀ ਵਿਚਾਲੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਵਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਧਮਣੀ ਅਤਿਕੀਆ ਤੇ ਸੁਕੜਣ ਕਾਰਨ ਖੂਨ ਦੇ ਵਹਾਅ 'ਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਧਮਣੀ

ਦਿਲ ਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੋਗ ਕਾਰਡੀਓ-ਮਾਇਓਪੈਥੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਲ ਦਾ ਪੱਠਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਕੰਮ ਥੱਕਾ ਜੰਮਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਚ ਸੁੰਗੜਨ ਕਰਨ ਜਨਮਜਾਤ ਵਿਗਾੜ, ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜ, ਜਨਮਜਾਤ ਸੁਪ੍ਰਾਵੇਲੋਰ, ਮਹਾਂਧਮਣੀ ਦਾ ਭੀੜਪਾਣ ਤੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਪ੍ਰੌੜ ਉਮਰ 'ਚ ਦੂਜੀ ਮਹਾਂਧਮਣੀ ਦੇ ਸੈਲਾਂ ਦਾ ਹਰਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਚ ਅਕੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਛਾਤੀ ਚ ਮਰੋੜ ਵਰਗਾ ਦਰਦ, ਦਿਲ ਤੇ ਕੰਜੇਸ਼ਨ, ਫੇਟਿੰਗ (ਬੇਹੋਸ਼ੀ), ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਚ ਬੇਨਿਯਮੀ, ਨੀਲਾਪਣ (ਸਾਈਨੋਸਿਸ), ਖੰਘ, ਵੱਧ ਪਿਆਸ, ਭੁੱਖ ਦਾ ਮਰਨਾ, ਡਰ, ਪੇਟ ਗੈਸ, ਕਬਜ਼ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ :-

ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਗਰਭਧਾਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲੈਂਦੀ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਮਾਤਰਾ ਚ ਚਾਹ, ਤੰਬਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਬੇਹਦ ਕਸਰਤ ਤੇ ਅਨੀਮੀਆ, ਬੇਰੀ, -ਬੇਰੀ, ਬਾਇਰੋਟੋਕਸੀਕੋਸਿਸ, ਬਵਾਮੀਰ, ਵਿਆਈ (ਫਿਸਚੁਲਾ) ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਧ ਦਵਾਈ ਨਾਈਟਰੇਟ ਦੇ ਡਾਈਜੋਕਸਨ ਜਾਂ ਇਨਸੁਲਿਨ ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਚ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੱਚਾ ਵੀ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਦਿਲ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਧੜਕਣ (ਪੈਲਪੀਟੇਸ਼ਨ) ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

* ਵੱਧ ਦਿਮਾਗੀ ਮਿਹਨਤ, ਵੱਧ ਸਰਦੀ ਲੱਗਣੀ, ਵੱਧ ਭੋਜਨ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਦੇ ਰੋਗ, ਆਲਸ, ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਕਾਰਨ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੁਢਾਪੇ ਤੱਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ (ਇੰਜਾਇਨ) ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਹੋਣਾ।

* ਬਚਪਨ ਹੀ ਗਲੇ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ, ਖੂਨ ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੀ ਕਮੀ, ਸਿਲੀ ਜਮੀਨ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸਟ੍ਰੋਪਟੋਕੋਸੀਸ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਚ ਮਾਈਟਰਲ ਸਟਿਨੋਸੀਸ ਰੋਗਾਂ ਤੇ ਜਨਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ (ਜਨਮਜਾਤ ਦੇ ਰੋਗ 'ਚ) ਬੇਹਦ ਘਾਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜੀਵਨ ਲਈ ਬੇਹਦ ਘਾਤਕ ਹੈ। * ਲੋ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵੀ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ (ਜੇਨੇਟਿਕ) ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੀ ਹੈ, ਜਨਮਜਾਤ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਘਾਤਕ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

* ਕਈ ਕਈ ਦਿਲ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਦੀ ਸੋਜ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਿਮੋਨੀਆ, ਪਲਮੋਨਰੀ ਟੀਬੀ/ਤਪਦਿਕ, ਇੰਮਫਾਇਮਾ, ਸ਼ੂਗਰ ਰੋਗ, ਮਾਇਓ ਕਾਰਡੀਅਲ ਇਨਫਾਰਕਸ਼ਨ, ਯੂਰੀਮੀਆ, ਸਿਫਲਸ, ਦਿਮਾਗੀ ਸੋਜ਼, ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਕਟੀਰੀਆ/ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦਿਲ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਦੀ ਸੋਜ਼ ਦਰਦਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦਿਲ 'ਚ ਸੁਰਾਖ ਹੈ ਜਾ ਦਿਲ ਆਪਣਾ

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜੀਵਨ ਲਈ ਬੇਹਦ ਘਾਤਕ ਹੈ

ਆਮ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਰਜਰੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿਲ ਦੇ ਸੁਰਾਖ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਹੇਜ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਮਾਵਾਂ ਗਰਭ ਧਾਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਹਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾ ਵਰਤਨ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿਲ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਭੱਜ ਦੌੜ ਨਾ ਕਰੋ, ਪੌੜੀਆਂ ਚੜਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ ਕਰੋ, ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤ ਰਹੋ, ਭੋਜਨ ਚ ਕੈਸਟਰੋਲ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾ ਖਾਓ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਸ਼ੂਗਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਚ ਰੱਖੋ। ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਾਓ। ਚੌਕਸ ਰਹੋ, ਜਮਾਂਦਰੂ ਦਿਲ ਦਾ ਰੋਗ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਚ ਹੀ ਰਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।

-ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਗਭਰੂ ਪੁੱਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੱਭਰੂਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਗੁਮਾਨ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਗਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੁਢੇ ਠੇਰੇ, ਮਾੜਕੂ, ਜੁਆਕੜੇ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜਾਣੋਂ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਨੇ ਗਭਰੂ ਦੀ ਸਲਾਹੁਤਾ ਕਰਦੇ ਗੀਤ ਗਏ ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਗਭਰੂਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਵਿਕ ਝਲਕੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ:

ਦਿਲ ਔਰਤਾਂ ਲੈਣ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਗਭਰੂ ਮਿਰਗ ਹਨ ਸਰਾਂ ਦੇ ਨੀ।

ਤਦੋਂ ਰੰਨ ਬਦਖੂ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆਵੇ, ਜਦੋਂ ਲੱਤ ਵੱਜਸ ਵਿਚ ਫਰਾਂ ਦੇ ਨੀ।

ਚੁਚਕ ਸਿਆਲ ਰਾਂਝਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਜੱਟ ਹੈ ਜਾਣ ਕੇ ਚਾਕ ਲਾਇਆ, ਦੇਣੀਏ ਤਰਾਹ ਜੇ ਜਾਣੀਏ ਗੁੰਡਤਾ ਜੇ।

ਇਹ ਗੱਭਰੂ ਘਰੋਂ ਕਿਉਂ ਕਢਿਆ ਜੇ, ਲੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕੰਮਚੋਰ ਨਾ ਟੁੰਡਤਾ ਜੇ।

ਗਭਰੂਆਂ ਦੀ ਜਨੇਤ ਕਿਵੇਂ ਢੁਕਦੀ ਹੈ, ਚੜ੍ਹੇ ਘੋੜਿਆਂ ਖੇਤਿਆਂ ਗੰਢ ਫੇਰੀ, ਚੜ੍ਹੇ ਗਭਰੂ ਡੰਕ ਵਜਾਇ ਕੇ ਜੀ।

ਕਾਠੀਆਂ ਸੁਰਖ ਬਨਾਤ ਦੀਆਂ ਹੱਥ ਨੇਜੇ, ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਪਰਗ ਵਜਾਇਕੇ ਜੀ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਵੀ ਗਭਰੂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਹਨ,

ਸੋਚੀਂ ਖੇਡਦੇ ਗਭਰੂ ਪਿਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਛਿੱਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਤੇ ਛਾਲਾ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਲੋਕੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਦਰ ਖੀਵੇ ਹੋਏ ਚਾੜ੍ਹਕ, ਸਾਉਣ ਮਾਹ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਤੀਜੇ ਮਹਲ ਅਮਰ ਦਾਸ ਨੇ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, 'ਕਿਆ ਗਭਰੂ ਕਿਆ ਬਿਰਧਿ ਹੈ ਮਨਮੁਖ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖ ਨ ਜਾਇ'। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਿਧ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਜਵਾਨ ਦਾ ਹੀ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਗਭਰੂ ਗੁਮੀਣ ਜਟਕਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ, ਰਿਸ਼ਟ- ਪੁਸ਼ਟ ਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਏਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪਣਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਬਥੇਰੇ ਮਸਲੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਾਂ ਗਭਰੂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੱਥ ਪਾਈਏ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਣੀਏ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧੁਰ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧੁਰ ਪੱਛਮ ਤੱਕ ਸਾਰੀਆਂ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੋਝੇ ਬਹੁਤੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਮੁਨੀਰ ਸ਼ਿਕੋਹਾਬਾਦੀ ਦਾ ਉਰਦੂ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ,

ਸਿਲਸਿਲਾ ਗਬਰੂ ਮੁਸਲਮਾਂ ਕੀ ਅਦਾਵਤ ਕਾ ਮਿਟਾ ਐ ਪਰੀ ਬੇ-ਪਰਦਾ ਹੋ ਕਰ ਸੁਬਹਾ-ਏ-ਜ਼ੁਨਾਰ ਤੋਤ।
ਲਿਲੀ ਟਰਨਰ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਤੋਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਟੋਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ:

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗੋਬਰ = ਮੁੰਡਾ, ਸਿੰਧੀ ਗਭਰੂ = ਨੌਜਵਾਨ, ਗਭਰੂ = ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਮੁੰਡਾ, ਲਹਿੰਦਾ ਗਭਰੂ = ਸਰਬਾਲਾ, ਲਹਿੰਦਾ ਗਭਰੂ = ਪਤੀ, ਪੱਛਮੀ ਪਹਾੜੀ ਪਾਦ ਗਭਰੂ = ਪੱਤਰ, ਨੈਪਾਲੀ ਗਭਰੂ 10 ਤੋਂ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਮੁੰਡਾ, ਕਿਸ਼ੋਰ, ਅਸਾਮੀ ਗਭਰੂ = ਬਾਲਗ, ਬਾਲਗ ਕੁੜੀ, ਮੁਟਿਆਰ, ਗਭਰਾ = ਮੁੰਡਾ,

ਬੰਗਾਲੀ ਗਾਬਰ = ਨੌਜਵਾਨ, ਬਿਹਾਰੀ ਗਭਰੂ = ਲਾੜਾ, ਭੋਜਪੁਰੀ ਗਭਰੂ = ਜਵਾਨ, ਹਿੰਦੀ ਗਬਰੂ = ਬਚਗਾਨਾ, ਲਾੜਾ।
ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਗਭਰੂ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਲਗ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ

ਦੇ ਝੁੱਠੇ ਮਾਣ ਦਾ ਪਰਦਾ ਵੀ ਫਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਗਭਰੂ ਦੇ ਨਿਰੁਕਤਕ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਗਰਭਕਰੂ' ਦਾ ਸੰਕੁਚਤ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ਉਹ ਨਰ ਜੋ ਗਰਭ ਕਰਨ (ਫੂਹਤ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਢਿਡ ਕਰਨ) ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਲੌਕਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਤਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅਰਥ ਸਚਾਈ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ ਗਭਰੂ, "ਗਰਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੂਪ ਦਾ, ਜੁਆਨ. ਤਰੁਣ 'ਕਿਆ ਗਭਰੂ ਕਿਆ ਬਿਰਧ ਹੈ?' (ਮੜ ਵਾਰ ਸੋਰ)"। ਐਨ ਏਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਐਸ. ਜੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਦੇ ਗੁਰਮੁਖੀ/ਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ/ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਾਣ ਫਖਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ 'ਗਰਵ' ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਗਰਬ ਵੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਗਰਵ ਤੋਂ ਗਭਰੂ ਬਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੋ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਵਰਣ-ਵਿਪਰੈ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਵ ਤੋਂ ਰ ਧੁਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। 2. ਵ ਧੁਨੀ ਭ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੱਖਣ ਲਾਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਗਭਰੂ' ਸ਼ਬਦ 'ਗਰਵ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਗਰਵ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਮੂਨਾ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਵੱਡੇ

ਕੋਸ਼ 'ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ' ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗਬਰੂ/ਗਭਰੂ ਫਾਰਸੀ 'ਖੂਬਰੂ' ਤੋਂ ਵਿਗਤਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕਵੀ ਘਨਾਨੰਦ ਦੀ ਇੱਕ ਤੁਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਅਸਾਨੂੰ ਚੇਟਕ ਲਾਇ ਗਿਆ, ਕੀ ਕਰਾਂ ਕੁਛ ਹੋਰ ਨਾ ਸੁਝਦਾ; ਸਾਂਵਲਾ ਸੋਹਨ ਮੋਹਤ, ਇਤ ਵੱਲ ਆਇ ਗਿਆ'। ਏਥੇ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਵ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਦੇ ਸੁਹਣਾ ਹੋਣ ਵੱਲ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਗਭਰੂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਕੁਝ ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸੁਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਖੂਬਰੂ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਖੂਬ + ਰੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਭਾਵਵਾਚਕ ਨਾਂਵ 'ਖੂਬਰੂਈ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਖੂਬਸੂਰਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ 'ਖੂਬ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਲੋਂ 'ਸੂਭ' ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਰੂ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਲੋਂ 'ਰੂਪ' ਦਾ। ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੋ, 'ਰੂ-ਬ-ਰੂ' = ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ, ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ। ਪਰ ਫਾਰਸੀ ਵਲੋਂ ਆਏ ਹੋਣ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਖ ਧੁਨੀ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫਾਰਸੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ = ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸੂਰਯ; ਫਾਰਸੀ ਖੁਦ = ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਵਤ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਾਲੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਏਧਰਲੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਖੂਬਰੂ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਏਧਰ ਖੂਬ ਸ਼ਬਦ ਖੂਬ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੂਬਰੂ ਨੂੰ ਗਭਰੂ ਬਣਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ? ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖੂਬਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਬਰੂ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਫਿਰ ਗਬਰੂ/ਗਭਰੂ ਆਇ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਰਕਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰਭ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਵੇਖਾਂਗੇ, ਇਹ ਸਬੰਧ ਵੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗਰਭਕਰੂ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਚਾਈ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼' ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਗਭਰੂ (ਸੰ.) ਪੰਜਾਬੀ ਗਭੇ*, ਗਭਲਾ, ਗਭਰਾ=ਵਿਚਕਾਰਲਾ) ਬਾਲ ਜੁਆਨੀ ਤੇ ਬ੍ਰਿਧਾਪਨ ਤਿੰਨਾਂ ਉਮਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਮਰ ਦਾ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਮਰ ਜੁਆਨੀ ਹੈ, ਸੋ ਗਭਰੂ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਗਭਰੂ ਦੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ਇਤਨੇ ਹਨ- ਗਭਰੂ, ਗਭਰੇਟਾ, ਗਭਰੇਟ, ਗਭਰੇਟਾ, ਗਭਰੇਡ, ਗਭਰੂਟਾ। ਯਥਾ 'ਕਿਆ ਗਭਰੂ ਕਿਆ ਬ੍ਰਿਧ ਹੈ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਗਭਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗਭਲੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਕਈ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿ-ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਆਯੂ ਹੈ।

ਪਰ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਪਲੈਟਸ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਗਬਰੂ ਸ਼ਬਦ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗਰਭ+ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਗਰਭ+ਰੂਵੇ ਹੈ। ਲਿਲੀ ਟਰਨਰ ਦਾ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੁਕਤ ਕੋਸ਼ ਵੀ ਏਧਰ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਗਰਭ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ-

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਪਸਾਰਾ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ 1 ਕੁੱਖ, ਪੇਟ, ਢਿਡ, 2 ਭਰੂਣ, ਪੇਟ ਵਿਚਲਾ ਬੱਚਾ, ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ, ਉਮੈਦਵਾਰੀ, ਹਮਲ 3. ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਬੋਟ 4. ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਗ, ਗੱਭਾ 5. ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰੇ। ਆਪਣੇ ਦੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ 'ਗਰਭਰੂਪ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥਾਪਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਬਚਗਾਨਾ, ਜਵਾਕਤਾ, ਜਵਾਨਾਂ ਜਿਹਾ'। ਕੋਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਉਲੱਥਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ, 'ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਵਣਯ ਗਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਦੇਹ ਜਿਹਾ ਸੁਕੋਮਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੁਣ ਕਿਸ਼ੋਰੀ ਨਵ ਯੁਵਕ ਨੂੰ ਗਬਰੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।' "ਬਚਗਾਨਾ" ਤੇ 'ਜਵਾਨਾਂ ਜਿਹਾ' ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਯੂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਰੁਕਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਭਰੂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਖ ਵਜੋਂ ਗਰਭ ਅਰਥਾਤ ਭਰੂਣ ਜੈਸਾ ਹੈ। ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਬੱਚਾ ਸਲੋਨਾ, ਲਵਾ, ਮੁਲਾਇਮ, ਨਾਜ਼ੁਕ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਆਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਸਾਰ ਆਏ ਹਨ।

ਗਰਭ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਰ ਧੁਨੀ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ 'ਗੱਭ' ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਨੋਂ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ, ਹਮਲ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਅੰਦਰ ਦੇ ਭਾਵ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗਰਭ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਗੱਭਣ, ਗੱਭਣ ਕਰਨ' ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਢਿਡ ਕਰਨਾ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਗੱਭ' ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਰਥ ਵਿਚਕਾਰ, ਮੱਧ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਰੂਪ ਗੱਭਾ, ਗਭਲਾ। ਗਰਭ ਜਾਂ ਗੱਭ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਅੰਦਰਲਾ ਦਾ ਭਾਵ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਗ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਗਰਭ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਰੋਪੀ ਹੋਣ ਦੀ ਟੋਹ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ *ਗਣਲਬ(ਹ) ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲਾਤੀਨੀ ਗਲਬ, ਪੁਰਾਣੀ ਜਰਮੈਨਿਕ ਕਲਬਮ, ਗੋਥਿਕ, ਕਲਬੋ, ਜਰਮਨ ਕਲਬ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਬਛੜੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਕਾਫ (ਚਾਅਲਾ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗਰਭ, ਕੁੱਖ, ਭਰੂਣ, ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਬੋਟ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਗਰਭ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਜਾਤੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਧੁਨੀ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਫਰਕ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਮੋਟੇ-ਪਤਲੇ, ਲੰਬੇ-ਮਧਰੇ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਸਿਆਣੇ ਜਾਂ ਸਿਧਰੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਲਾ 'ਫਰਕ' ਪਤਚੋਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਮ੍ਹਾਂ-ਘਟਾਉ ਦੇ ਸਵਾਲ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਬਹੁਤ ਸਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੇ ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਖੰਘਾਲਣ ਬੈਠੀਏ ਤਾਂ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ, ਐਸ਼ ਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਰਚਣ ਵਾਲਾ ਰਜਵਾੜਾ ਖਾਨਦਾਨ ਸੀ। ਅਮੀਰੀ ਏਨੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਸੀ, ਰਾਇਲਸ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬੀ ਐਮ ਡਬਲਊ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਲੈ ਆਉਣਾ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ

‘ਫਰਕ’

ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਈਸ ਹਾਕੀ ਦਾ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਵਾਉਣਾ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਖੇਤੀ ਏਨੀ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਅਤੇ ਝਾੜ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਨ। ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਫਿਰ ਏਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਕਿਥੋਂ ਸੀ? ਪਾਠਕ ਇਹੋ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਘਰਾਣੇ ਨੂੰ ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਮੰਨ ਲਉ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਔੜਾ ਲਾਉਂਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਤਨਖਾਹਾਂ ਆਨਿਆਂ ਦਵਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਨਖਾਹਾਂ ਸਨ ਉਪਰੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਰਾ ਖੇਬਰ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਆਦਿ ਤੱਕ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀਆਂ.. ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਤੰਗੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਮੁਫਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਉੱਪਰ ਕਵਿੰਟਲਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਲਵਾਇਆ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਮਸਜਿਦਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ

ਖੁਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਾਂਸੀ ਤੱਕ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇੜ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਬਣਵਾਉਣੇ... ਨਵਾਬ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਭੇਜੀਆਂ ਅਤੇ ਰੱਜੀ ਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਭੇਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਫੌਜੀ ਸਨ ਕਿ ਨਵਾਬ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਚੰਗੀ ਖਾਸੀ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਖਰਚ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲਚ ਵਜੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੂਰਮੇ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਆਫਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਗੀਰਾਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਬਹਾਦਰ ਦਲੇਰ ਅਤੇ ਸਿਦਕੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਤੋਪ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੋਲੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ...।

ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਸੈਰਗਾਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਖਾਹ ਰਾਜਾ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੀਵਾਨ ਜਰਮਨੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ *ਮਹਾਰਾਜਾ* ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ...। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਏਨੇ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ? ਅੱਜ ਏਨੇ ਟੈਕਸ!! ਦੋਹਰੇ ਤੀਹਰੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਲਾ ਪੀਪਾ ਖਾਲੀ ਕਿਉਂ ਖੜਕਦਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਸੜਕ ਨਵੀਂ ਬਣਨੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਚੌੜੀ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਛਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ੀਜਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਸਰੂਪ (ਰੁੱਖਾਂ) ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਵੀ ਢਿੱਡ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਇਹੋ 'ਫਰਕ' ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੋਚਣ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਫਿਰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ 1972/73 ਵਿਚ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਤੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਪੰਜ ਸੌ ਅੱਸੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਸੜਕ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਈ ਸੀ? ਉਸ ਉਪਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਾਇਆ? ਇਹ *ਫਰਕ* ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣੇ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਵਰਨਾ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਦਿ ਕਵੀ ਸ਼ੇਖ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਾਵਲਕਾਰਾ ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਇਸ ਹੀ ਨਾਂਅ ਦਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਟਿਵਾਣਾ ਜੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਡਾ. ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲਾਂ 'ਚ ਔਰਤ ਦੀ ਤੁਸ਼ਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ 'ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ...' ਦੀ ਭਾਨੇ ਹੀ ਵਸੀ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਡਾ. ਟਿਵਾਣਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਭਾਨੇ ਵਿੱਚੀਂ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ

ਲੋਕ ਵੇਦਨਾ

ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ...

ਉਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਜ਼ਮ 'ਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਔਰਤ ਦੀ ਪੀੜਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵੇਦਨਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਥਿਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਮਸਲਾ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਆਸਥਾ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਜਨਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰ-ਵਸਤਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਭੱਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਅਣਮੁੱਖੀ ਕਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 'ਮੰਦਭਾਗਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਸਮੂਹ

ਵੱਲੋਂ 'ਔਰਤ' ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ/ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਕਰੂਰ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਬਰਾਤਨਾਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਔਰਤ ਜਿਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈ, ਪਰ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ 'ਇੱਜ਼ਤ' ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ। ਦੂਜੀ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਤਾਪ ਲੈ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚਰੇਗੀ, ਇਹ ਸੋਚ ਹੀ ਹਰ ਹਸਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧੁਰ-ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਕੰਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਔਰਤ ਦੀ ਆਬਰੂ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿੱਸੇ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ/ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿੱਛੜੇ ਜਾਂ ਜਬਰੀ ਵਿਛੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲੋਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਟੀਸ ਉੱਭਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ, ਗੋਧਰਾ

ਕਾਂਡ, ਤੰਦੂਰ ਕਾਂਡ, ਨਿਰਭਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਨਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਨਪ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੰਸਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਮਰਦ ਮਿੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਵੀ ਦਰਿੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ 'ਮਨੀਪੁਰ' ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿੰਗ-ਭੇਦ, ਧਰਮ-ਭੇਦ, ਵਰਣ-ਭੇਦ, ਭੂਗੋਲਿਕ, ਪਹਿਰਾਵੇ ਆਦਿ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਥਾਵਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਕਾਜ, ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ।

ਇਹ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿੰਗ-ਭੇਦ, ਧਰਮ-ਭੇਦ, ਵਰਣ-ਭੇਦ, ਭੂਗੋਲਿਕ, ਪਹਿਰਾਵੇ ਆਦਿ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (ਡਾ.) ਫੋਨ : 98721-73425

ਖਿੱਤਾ (ਲਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦਾ) ਇੱਕ ਡੂੰਘੇ ਸੰਤਾਪ ਵਿੱਚੀਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਤਾਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਨਜ਼ਮ 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸਾਹ ਨੂੰ...' ਤੇ 'ਪਿੱਛਰ' ਦੀ 'ਪੂਰੇ' ਰਾਹੀਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੁੱਝ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉੱਭਰਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ ਹੀਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਆਪਣੀ

ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕੱਚ-ਸੱਚ

ਲਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (ਨਾਵਲ) ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਾਇਆ ਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਜਾਣਿਆਂ ਪਛਾਣਿਆਂ ਹਸਤਾਖਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਨਾਵਲ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਈ ਵਿਸ਼ਵ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਨਵ- ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ 'ਲਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ' ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਪੂੰਜੀ ਅਧਾਰਿਤ ਨਵੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤਰਜੀਹਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਗੁਆਚਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਵਾਇਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਮੁਬਾਇਲ - 89682-82700

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ਵੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜੱਦੋ- ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਛਾਣ ਦੇ ਰੰਗ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪੂੰਝੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ਾਰਵਾਦ ਦੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜਜ਼ਬੇ ਹੁਣ ਮੁਨਾਫਾ ਅਧਾਰਿਤ ਵੇਚੇ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਡੈਕਟ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਤੰਤਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਤੋੜ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਕੰਮਪਿਊਟਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ- ਨਫੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਹੀ ਡਾਟੇ ਫੀਡ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਬਾਤ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੋਚ

ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲਵ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਲਵ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਾਂਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰ ਤਨਵੀਰ ਤੇ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਵਿੱਚਲੇ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਲਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਿਲ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਿਮਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਉਂਤਿਆ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਨਵੀਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਆਂਕਲਣ ਵੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਡਰ ਗਰੇਜੂਏਟ ਨੌਜਵਾਨ ਤਨਵੀਰ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਪਿਆਰ ਵਰਗੀਆਂ ਕੌਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਹੁਸਨ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਅੰਦਰ ਵਧੇਰੇ ਖਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮੀਰ ਘਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਟ੍ਰੈਪ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲਵੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਘਰ ਜੁਆਈ ਬਣ ਸਕੇ। ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤਨਵੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡੀ ਢੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਟੂਡੀਓ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਗਾਤ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਲਾਲੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਨਾਲੋਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਛੇਤੀ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰੇ। ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬੁਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤਨਵੀਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਇਹ ਡਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦਾ ਅਮੀਰ ਦਾਦਕਾ ਤੇ ਨਾਨਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਹ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੇਰਟ ਮੈਰਿਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਲੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਰਟ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਸਨ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਜਬੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸਵੀਕਾਰ ਲੈਣ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤੀ ਵਿਆਹ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਹੁਸਨ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਖਟਾਈ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਨਵੀਰ ਦਾ ਮੇਲ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਰੱਖਦੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੁੜੀ ਅਨੂਪ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਅਗਲੇ ਲਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੁਸਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਅਧਾਰ ਅਨੂਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ

ਵਾਲੀ ਬੱਝਵੀਂ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਉਸਦੀ ਉਪਰਲੀ ਕਮਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਅਨੂਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਅਨੂਪ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਛਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਪਰਚੇ ਲਿਖਵਾਉਣ, ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਵਰੇਜ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਇੱਕ ਅਨਭੋਲ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਅਨੂਪ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਅਤਿਅੰਤ ਗਰੀਬ ਪ੍ਰਜਾਪੱਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤਨਵੀਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਛੇਤੀ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ

ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਫੇਲੂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਤਨਵੀਰ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕਾਹਲ ਹੈ ਕਿ ਅਨੂਪ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਭਾਵੇਂ ਬਾ- ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਸੀਆ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਹ ਏਨੀ ਭਾਵੁਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤਨਵੀਰ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਮੰਨ ਲਵੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਤਨਵੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਲਸ ਟੂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇਗੀ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮਿਠਾਸ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰੁੱਖੋਪਣ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਤਨਵੀਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣ ਲਈ ਲਈ ਸਮਝੋਤੇਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੂਪ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ

ਤਨਖਾਹ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਨੂਪ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਭਿਗ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵੀ ਸਿਰੇ ਨਹੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਵੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਬਾਹਰੀ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੰਧ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗ

ਪਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਨੂਪ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਥਾਨੇ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੀ ਉਪਰਲੀ ਕਮਾਈ ਵੱਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਬਿਧਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੌੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਵੀਰ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਤਨਵੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ. ਪੀ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੱਝਵੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਲਾਭ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਜੱਟ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹੰਮ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਇਹ ਅਹੰਮ ਤਿਆਗੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਜਿਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਵਕਤ ਭਾਵੁਕ ਲਗਾਓ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਆਚਣ ਦੇ ਹੋਰਵੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਉਮਰੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਫੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸੂਖਮ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਏ ਕਈ ਸਾਲ ਵੀ ਉਸਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕਲਾ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲ ਦਾ ਹਾਣੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਲੇਖਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿੱਚਲੇ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਦੂਜੇ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਸਬੰਧੀ ਉਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਗਿਆਸੂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਠਕ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਵਾਂਗ ਦੌੜਦਾ ਸੀ ਸੰਗੀਤ

ਤਾਲ ਹੋਈ ਬੇਤਾਲ: ਵਾਹ ਉਸਤਾਦ

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅਨਮੋਲ ਜਾਦੂਗਰ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤਬਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਥਾਪ ਨਾਲ ਜਾਦੂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਹ ਉਸਤਾਦ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੰਗੀਤ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਸੰਗੀਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ 'ਚ ਖੂਨ ਵਾਂਗ ਦੌੜਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਖਾਨ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤਬਲਾਵਾਦਕ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਜ਼ਾਨ (ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਕਾਰ) ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਲੇ ਦੀ ਥਾਪ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਬਚਪਨ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਬੀਤਿਆ। ਸਿਰਫ਼ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਤਬਲਾ ਗੁਨਰ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਵੀ ਨਿਖਰਦੀ ਗਈ ਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਸਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ, ਲਿਵਿੰਗ ਇਨ ਦ ਮਟੀਰੀਅਲ ਵਰਲਡ, 1973 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

1979 ਤੋਂ 2007 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਤਬਲੇ ਦੀ ਥਾਪ ਦਾ ਜਾਦੂ ਵਿਖੇਰਿਆ। ਜ਼ਾਕਿਰ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਗਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬੈਂਡ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਹੱਦਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ 'ਵਾਹ ਉਸਤਾਦ' ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਹੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

“ਮੈਂ ਜ਼ਾਕਿਰ ਭਰਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਉਹ ਅਦਭੁਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਉਹ ਅਸ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।”

ਅਮਜ਼ਦ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਰੋਦ ਵਾਦਕ

“ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ 'ਭਗਵਾਨ' ਏਨੀ ਛੋਟੀ ਥੁਲਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਤਬਲੇ, ਲੈ ਤੇ ਧੁਨ ਲਈ ਜੀਉਂਦਾ ਸੀ।”

ਹਰਿਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਂਸੁਰੀ ਵਾਦਕ

ਰੱਖਾ ਤੇ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਵੰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਵੀਨਾਵਾਦਕ ਵਿਸ਼ਵਮੋਹਣ ਭੱਟ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਜੈਪੁਰ ਆਏ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਮੋਹਣ ਭੱਟ ਨਾਲ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਮੋਹਣ ਭੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੇਨਈ ਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤਬਲਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਬਲਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਹੀ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਵਮੋਹਣ ਭੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਤਬਲੇ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸਰਲ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦੀ ਥਾਪ, ਸੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਡਮਰੂ ਤੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਘੰਟੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਤਬਲੇ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰੰਜਕ ਸੀ। ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਪੰਡਿਤ ਬਿਰਜੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਕਬਕ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਗੀਤ ਅਰਥਾਤ ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਿਕੀ ਹਾਰਟ, ਜੋਹਨ ਮਿਕਲਾਫਲਿਨ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਊਜ਼ਨ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਬੈਂਡ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਊਜ਼ਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਕਦੇ ਤਬਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਬਲਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਸਤਾਦ ਨੇ 'ਬਾਬਰਚੀ' 'ਸੱਤਿਆਮ ਸ਼ਿਵਮ ਸੁੰਦਰਮ' 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਤੇ 'ਸਾਜ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। 'ਸਿਰਫ਼' 'ਲਿਟਲ ਬੁੱਧਾ' ਤੇ 'ਸਾਜ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 37 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ 1988 'ਚ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਿਤਾ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤਰ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਪੰਡਿਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ 'ਉਸਤਾਦ' ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ 'ਵਾਹ ਉਸਤਾਦ'!

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿੱਸੇ

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਥਾਪ ਜਦੋਂ ਤਬਲੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਲਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕਿੱਸੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰੁਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੰਡਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਜ਼ਾਕਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪੰਡਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਮਿਊਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨ ਨੰਬਰ ਦੋ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜ਼ਾਕਿਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੀ ਹਨ, ਗੁਗਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਨੂੰ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਗੱਦ 'ਚ ਵੀ ਐਕਸਟ੍ਰਾ ਤਬਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਪੰਡਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਤਬਲਾ ਵਜਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ 15 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਿਤਾਰ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕੰਸਰਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਲੇਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਲੀਨ ਸਲੇਟ ਨਾਲ ਵਜਾਵਾਂਗਾ। ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਤਾਦ ਕਿਹਾ ਸੀ...

ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਜਨਮ 9 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਤੇ ਬਾਵੀ ਬੇਗਮ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਦਾ ਬਚਪਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਤਬਲੇ ਦੀ ਧੜਕਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਬੀਤਿਆ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਜ਼ਾਕਿਰ ਨੂੰ ਤਬਲਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਾਕਿਰ ਨੇ ਉਸਤਾਦ ਲਤੀਫ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦ ਵਲਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਖਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਤਬਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸੀ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ

ਸ਼ੋਅ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸਾਲ 2010 'ਚ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਘਰਾਣੇ 'ਚ ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਸਿਖਰ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਨੇ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਘਰਾਣੇ 'ਚ ਹੁਣ ਅੱਲਾ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ "ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਪੁਲ ਸਨ।"

ਜ਼ਾਕਿਰ 'ਤੇ ਪੰਡਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਕਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਣਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਟੇਜ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚਿਪਕੀ ਉਸ ਮੱਖੀ ਵਾਂਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੱਟ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਉਸਤਾਦ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਮਿਊਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ।

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 37 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lathrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner: 2018-2021, Platinum Award 2022

Call for Listing Special 2024

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Armaan Singh Gill
Sales Agent
Bre. # 02161166
Ph: 510-709-7987

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

1. 305 ਠੋਸਚਅਨਆ ਐ
ਐਂਅਰਦ ਫਰੀ 94545

14.15740 Via Castana
Morgan Hill
CA 95037

2. 247 Dixon rd
Milpitas ca 95035

5. 985 Silver Birch Ln
Hayward CA 94544

8. 26676 Campeche
St Hayward CA 94545

11. 9714 Fall Valley Way
Sacramento CA 95829

15. 3104 Salisbury
court
CA 94555

3. 6388 Broadway Ave
Newark CA 94560

6. 1672 Northgate
Manteca CA 95336

9. 1777 Osage Ave
Hayward CA 94545

12. 259 N Capitol Ave
UNIT 156 San Jose,
CA, 95127

16. 4415 Margery Dr.
Fremont CA
94538

4. 475 Hermosa St
Lathrop Ca 95330

7. 819 Saint Rufina Lane
Unit 19
Morgan Hill CA 95037

10. 2249 moody ave
Hayward ca 94545

13.3551 Santiago Ave
Merced, CA, 95348

Purchase Loan and Refinance

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067

DHMS, Loan Broker

CA BRE Lic.#01180969
NMLS# 352095